יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 20 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 81 | Łódź, Czwartek, 5 kwietnia 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, כ׳ ניסן תרצ״ד | № 81

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

כשר לפסח

די בעוואוסטע יודישע

שאקאלאד-פאבריק

„ZŁOTY RAJ"

אינהאבער: ש. האלפערין.

שאקאלאד, קארמעלעז כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין

מאכט בעקאנט איהרע ג׳ קונדשאפט, אז צום בעפארשטעהענדן פסח איז זי פארזארגט מיט א רייכן אויסוואהל פון פערשיד.

פערקויף-שטעלען: פילסודסקיעגא № 50, זאוואדזקא „ 11, שרודמיעסקא „ 7

בעמערקונג: דאס אלעס ווערט אויסגעארבייט בהכשר גמור אונטער דיהשיחה פון אנשים כשרים ונאמנים.

כשר לפסח

הורט און דעטייל

מעטאל-בעטען

מאטראצען אלער ארט

קינדער-וועגעלעך

אין א רייכן אויסוואהל.

וויזשימאטשקעס, אייז-קאסטענס. פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א.ד.גל. קויפט מען אמביליגסטען אין דער עלטסטער און רעיעלסטער

פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896

פאבריקס-לאגער:

לאדז, נארוטאוויטשא 11

טעל. 137-70

געדענקט דעם אדרעס!

הילפס-פעראיין „תומכי אורחים"

זונטאג, דעם 22-טען אפריל, 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל פאמארסקא 18, די יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהל פון א פארזיצענדען און אסעסארען, 3) פארלעזען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער גענעראל-פערזאמלונג. 4) בעריכט פון דער טעטיקייט, 5) בעריכט פון דער רעוויזיאנס קאמיסיע, 6) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 7) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויף דעם יאהר 1934/35, 8) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: לויט פאראגראף 2 פ. 19 זען די סטאטוטען, ווען ס׳וועט נישט קומען די נעהעריגע צאהל מיטגלידער צום 1. טערמין, אזוי קומט די פערזאמלונג פאר זונטאג, 6 אזייגער צום 2-טן טערמין און דאן וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער. לויט פאראגראף B 17 און פ. 3, פונקט 19 פון די סטאטוטען, ווערען קענען אנטיילנעהמען אין דער פערזאמלונג נאר די יעניגע מיטגלידער, וועלכע האבען בעצאהלט מיטגלידס-בייטראג ביז דעם 30 טען מערץ ד. י. איינשליסליך. 68

די פערוואלטונג פון „תומכי אורחים".

א דייטשער פליט מיכאל בלאשקאווסקי

וועלכער האט זייט 18 יאהר געפיהרט א זעלבסטשטענדיגע בעקעריי און קאנדיטאריי-אונטערנעמונג אין בערלין, איז צוליב די הערשענדע אומשטענדען אין דייטשלאנד בעצוואונגען געווארען זיך איבערצוציהען קיין לאדז. איך מאך בעקאנט, אז איך האב איצט

געעפענט אין לאדז א בעקעריי און קאנדיטאריי אויף נאווראט 34

איך שטעל צו 3 מאל טעגליך אלערליי פרישע געבעקס. איך בעט די ג׳ קונדשאפט מיך צו בעזוכען און מיין געבעקס צו פרובען און איך בין זיכער, אז די קונדען וועלען דאן שטענדיג בלייבען מיינע.

איך נעהם אן אלערליי בעשטעלונגען, וועלכע ווערען סאליד און פינקטליך אויסגעפיהר׳ט.

מיינע פערקויפס-שטעלען: 1) נאווראט 34, 2) פעטריקאווער 119, 3) גלובנא 57

בעקאנטמאכונג.

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון רעסטא-אטארען און ביר-האלעס-פעראיין, זאוואדזקא 4, וועלכע איז פארגעקומען דעם 4-טען אפריל ה. י., איז איינשטימיג אויסגעוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון פאלגענדע ה״ה: פארזיצער ה׳ י. מארא, וויצע-פארזיצער און קאסירער: מ. גרונדמאן, סעקרעטאר: סלופסקי, פערוואלטונגס-מיטגלידער: אנקערמאן, שרויסמאן, קרעל. קאנדידאטען: סלופסקי און שיינביין, רעווידיר-קאמיסיע: הערץ און אפאטאווסקי. גלייכצייטיג ווערט אויפמערקזאם געמאכט אלע מיטגלידער און נישט-מיטגלידער זיך צו מעלדען אין פעראיין זאוואדזקא 4, איינצושרייבען זיך אלס מיטגלידער אהן קיין שום אפצאהל און כדי ארויסצונעהמען צעניקעס בעשטעטיגט פון סטאראסטווע.

בעמערקונג: אלע פארלעגענע חובות ווערען אנולירט ביז צום ערשטען אפריל 1934, און פעסטגעשטעלט דעם בייטראג אויף 1 זל. חודשליך.

די פערוואלטונג.

8 אגראדאווא 8

יודען לאזט אייך נישט נארען!

אזוי ווי איינציגע יונגלעך פון געשעפטען רעקלאמירען זיך אין דער צייטונג, אז זיי זענען געווען די ווערק-פיהרער. געשעפטס-פיהרער פון דער פירמע חיים מענדראווסקי אגראדאווא 8 און דאס געשעפט איז געווארען ליקווידירט, ערקלער איך, אז עס איז א ליגען, עס איז זאגאר געווארען פארבעסערט און פערגרעסערט

איך בעזיץ א ריזען-לאגער פון

יודישע לאנגע מלבושים

ווי אויך קורצע אנציגער פון די בעסטע שטאפען זיידענע יופיצעס, אלפאגענע רעק ווי אויך מארינארקעס, זומער- און ווינטער-פאלטענס, געהאקטע אנציגער, שלאפרעק, פיזשאמעס—זומער און ווינטער ווי אויך בעזיץ איך א גרויסען אויסוואהל פון קינדער-זאכען ווי אויך א גאנצען אויסשטייער פאר 100 זל.

בעמערקונג 1) א ספעציעלער ראבאט פאר רביים, רבנים, הורט-סוחרים און שטיבעל-בחורים. 2) פאר קונדען פון פראווינץ ווערט אראפגערעכענט פאר א האלבע הוצאה. 3) איינענע ווערקשטעל אויפ׳ן ארט און אויפ׳ן פערלאנג: ווערט אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה.

מיכל שאלדאיעווסקי

8 אגראדאווא 8.

8 אגראדאווא 8

זאל פון דער א. ס. ג. „שטערן"

אל. קאשטשושקי 21.

פרייטאג, דעם 6 אפריל, 4 נאכמ. און 8 אוו.

שבת, „ 7 „ 4 „ 6 נ.מ.

4 גרויסע פאלקס-פארשטעלונגען

פון מ. בראדערזאנ׳ס און י. ברוינער׳ס

ערשטען יודישען מאריאנעטן-טעאטער

חד-גדיא

עס וועט געוויזען ווערען דער פיפען-פאראד

א. נ. „מיט דער פוטער אראפ

אדער ז׳מאסלעם נארול"

די זאגענדע, זינגענדע און טאנצענדע ליאלקעס זענען: ד״ר בוירא טשארני-נא-ביאלע, ד״ר שפרי לעווענשטיין, מרדכי חיים העלעניבעק, מאר. ד״ר טשינאנוש, פרעזעס ליבעגיג, קאם. וואיצעוואדזקי, נחום פרעזידענט, פראפ. איינשטיין, א מורה הוראה, דיר. שטעטפעלשטאף, א דייטשער יאהודי, וול. זאטקא טינסקי, ארדאנקא, לאפעק קרוקאווסקי און אדאלף היטלער אליין.

בילעטען פון 25 גר. אן צו בעקומען אין די בארא-קאווע-ביבליאטעק אל. קאשטש. 9, ביי דער קאסע אל. קאשטשושקי 21

קונסט-שטאפעריי

ס׳איז ערעפענט געווארען אנ׳ארטיסטישע

וואו ס׳ווערן אנגענומען קונסט-שטאפעריי-ארבייטן, ווי: פארזעבענע לעכער און ריסען אין אנצוגען און אין קליידער, אין פערשידענע וואלען - שטאפען, זיידען און דיוואנעס.

ביליגסטע פרייזן! רעיעלסטע ארבייט!

קומט און איבערצייגט אייך!

ג. בראנדעס, לאדז, פעטריק. 69

אין הויף, רעכטס, 2-טער איינגאנג, 1-טער שטאק.

פעראיינ. טוריסטן-קאמיסיע אין ווארשא

אפטיילונג אין לאדזש, פיעטריקאווער 83, ביי „פועלי-ציון"

ארדנט איין עקסקורסיעס קיין א״י

אבפאהר פון די נאהנטסטע 3 גרופען: אין די חדשים אפריל, מאי. אינפארמאציעס און איינשרייבונגען אין ביורא פיעטריקאווער 83 טעגליך פון 12—2 מיטאג און 6—10 אוונט

דער בעוואוסטער

קאפע-רעסטאראן

גאלדרייט, ווארשא, נאלעווקי 31

(טויער ערשטער שטאק) טעלעפ. 12-22-27

איז ניי-רעמאנטירט און פערגרעסערט געווארען. גיט ארויס די געשמאקסטע פריהשטיק, מיטאג און אווענדברויט צו מעסיגע פרייזן.

דאנקזאגונג.

מיר דאנקען דעם ג׳ פרנס און ראטס פרעזעס פון צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין פאמארסקא 15. פרעזעס פון „נותן לחם" ה׳ פיאטר בארי פאר זיין אונערמידליכער ארבייט לטובת דער פסח-אקציע פאר דער ארימער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז. און מיר ווינשען איהם ערפאלג אין זיין ווייטערדיגער טעטיגקייט.

משה נאפארסטעק

שלום זשעטעלני

בית הכנסת „אהל יעקב"

גדאנסקא 18

מחר, ביום שביעי של פסח תערך חגיגה מיוחדת לכבוד יובל העשרים וחמש של קיום ויסוד העיר העברית הראשונה בארצנו המחורשת, הוא—תל אביב

נאום החגיגה ישא מטיף ביהכנ״ס העויך מר אהרן לובושיצקי.

הועד.

נאך קורצע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען דער לאנגיעהריגער בעל מוסף פון אונזער חבורה

נ״ע אברהם בנציון ב״ר ראובן יצחק ז״ל

ריבאק (שו״ב בעיר לודז)

די לוי׳ וועלכע קומט פאר היינט, דאנערשטאג ד׳ דחוהמ״פ 12 בייטאג פון טרויער-הויז קילינסקיעגא 7 ווערען אלע מיטגלידער פון אונזער פעראיין און די מתפללים פון דער חבורה געבעטען צו קומען בכדי אפצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד.

חברה „עשה חסד" און די פערוואלטונג פון יודישען געפליגעל-הענדלער-פאריין לאדז, פולנאצנא 25.

די לעצטע דאמען-מאדעלען פון

לוקסוס-שיך

עמפפעהלט:

A. Ogórek

ŁODŹ, ZAWADZKA 11.

בעמערקונג: א ספעציעלע רייכע אפטיילונג פון מענער-שיך אין א גרויסען אויסוואהל.

אונזער מיטארבייטער חיים ראזענצווייג ווי אויך זיין פאמיליע, דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען מיטגעפיהל צוליב׳ן טויט פון זיין

מוטער ב״ע

זייט געטרייסט!

פירמע „KARAKUŁ" און פערסאנאל.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזערע פערוואלטונגס-מיטגלידער ה׳ יוסף האפשפיגעל און פרוי צוליב דעם טויט פון זייער שוועסטער

גאלדע רבקה נ״ע

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג פון בית-יתומים זגערזשער 40

מענער-היטען

אכטונג! 25% ביליגער ווי איבעראל. זעמטליכע רעפעראטורען און פאסאנירען ווערען אויסגעפיהרט לויט דעם אויסלענדישען מיסטער

די עלעגאנטסטע און מאדערנסטע און די נייעסטע פאסאנען און קאלירען בעסטע קוואליטעט צום פריהלינג און זומער-סעזאן

היט-געשעפט

בעקומט איהר נאר אין

F. WAJS, 9 Cegielniana 9

וואו בעקומט מען שפריט לפסח שליוואוויץ

1.50 זל. אקווארט

צמוקים

אלע סארטען ווייך און מעהד

2.60 זל. א באטשינקע אלטער אונגאר-וויין

ביי: **מענדיל בארנשטיין**

לאדז, 30 נאוואמיעסקא 30

טעלעפאן 210-58.

Odlewnia Żelaza

„FERRUM"

Łódź, Kilińskiego 121 ,tel ,218-20.

זעמטליכע אבגוסען פון גרויסע אייזען מעכאנישער ווערקשטעל

די פרייזען זענען בעדייטענד פערקלענערט

די אייזען זענען טעטיג אלע טאג

צום זומער-סעזאן!

בעזיצען מיר אויף לאגער די מאדערנסטע **טריקאטאזש-אויסארבייטונגען** אויך **שטרימף** און **שקארפעטען** ווי אויך פאר קינדער.

א רייכען אויסוואהל פון די עלעגאנטסטע

אבערהעמדער און די נייעסטע **קראוואטען**

אכטונג! ספעציעלער אויספערקויף פון ריינע וואלענע **דאמען-פולאווערקעס** פון 3 זל.

Tricot

Łódź, Zgierska 4 (przy Nowomiejskiej)

Telefon 191-06

קומט און איבערצייגט אייך!

לעהרערין ג. ט. פעדאגאגין ערטיילט אונטעריכט פאר דערוואקסענע, אין פוילישע, יודישע און דייטשע שפראכע צו ביליגע פרייזען.

לאסמאן, בזשעזשינער 15.

עלעגאנטע **דאמען** און **הערען** טראגען נאר **לוקסוס-שיך** פון

ל. אדערבערג

דיפלאמירטער שיך-מייסטער

אין לאדז, פיעטריקאווער 17

לעצטע מאדעלען שעהן און עלעגאנט צוגענגליכע פרייזען

פויליש-פאלעסטינישע האנדעלס-קאמער

אפטיילונג אין לאדז, פיעטריקאווער 113

ארגאניזירט גרופען-אויספלוגען קיין פאלעסטינע אויף דער

VI לעוואנטינער אויסשטעלונג אין תל-אביב

דורך **קאנסטאנצע** און **טריעסט**

סוחרים און אינדוסטריעלער, וועלכע פאהרען אויף דער לעוואנטינער אויסשטעלונג און וועלען אונבעדינגט צוריקפאהרען אין דער צייט, וואס די וויזע איז גילטיג (3 חדשים) קענען אויפ'ן גרונד פון א בעשטעטיגונג פון דער קאמער בעפרייט ווערען פון דער צוואנג-קוויטע 1800.— זל. צוליב דער גרויסער צאהל אנמעלדונגען, איז ווינשענסווערט, פריהער צו בעשטעלען פלעצער.

אינפארמאציעס און איינשרייבונגען: אין דער פויליש-פאלעסטינישער האנדעלס-קאמער, אפטיילונג אין לאדז, פיעטריקאווער 113, אין די ביורא-שעה'ן פון 10–1.30 און פון 4–6.30.

„Mi-Ra" לעש-אפאראט

היט אפ פון שרפות!

מוזענדער אין געברויך! — לאנדס-אויסארבייטונג!

Karol Küster i S-ka

Łódź, ul. Piotrkowska 171/173, tel. 107-22.

פרובען פון אלטע לעש-אפאראטען בחנם!

Mentopinol-Glob

א מיטעל געגען סובאטעס, אסטמע און לײדען פון אטעם-וועגען

„Uniwersal"

היילט רעמאטיזם און אלערליי נערווען-ווייטאגען.

„Hebrolin"

א מיטעל געגען ליטשאיעס, ענזעמע און הויט-שלייגונג.

Bobo - Glob

פודער פאר קינדער.

Proszek „Glob"

בעזייטיגט קאפ-ווייטאג.

עמפפעהלט

Laboratorjum przy Aptece
Dr. Far. ST. TRAWKOWSKIEJ
w ŁODZI.

פאר **גאלד**, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען **איזידאר פיאלקא** פיעטריקאווער 7.

„OMEGA" לעטשניצע

פון דאקט. ירים-ספעציאליסטען

גלובנא 9, טעל. 142-42

ס'ווערט אנגענומען אויפ'ן ארט, וויזיטען אין דער שטאט. נאכט-הילף, ערצטליכע אנאליזען. קווארץ-לאמפען רענטגען. דיאטערמיע.

בעראטונג 3 זל.

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראז-קראנקהייטען

תאויענט יעצט **פיעטריקאווער 145** טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4, 8–9 אוו.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 5—9 אווענט, זונטאג פון 10—1 בטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פערלען-גערט אייער לעבען

דאס לעבען קען מען פערלענגערן, קראנקהייטען אויסמיידען, קראנקע הערצן, שוואכע שטארקן אונגליקליכע דערפרעהען.

וואס איז די קוועלע פון אלע קראנקהייטען?

דאס אפשטאכען פון נערווען-סיסטעם נידערגעשלאגנקייט, פערלוסט פון נאכטע פערזאנען. לעבענס-ענטוישונגען. מורא פאר א קראנקהייט, שרעקטער לעבענס-סיסטעם און א סך אנד. סיבות.

מונטערע שטימונג

איז דער בעסטער זאקמאר. ס'איז נאר דא איין וועג וואס פירט צו בערוהיגונג, צו דערהויבען דעם מוט, צו דערוועקן האפנונגען, און דעם וועג וועט אייך אנווייזען די בראשורקע, וואס יעדער איינציקער קען בעקומען ווער סע בעט

גענצליך אומזיסט

פון דער דאזיגער קליינער בראשורקע וועט יעדער אמנער זיך דערוויסען, ווי אזוי מ'קען אין משך פון א קורצע צייט צו פעריטטארקען די נערווען און דאס דזיקע פלייש, ווי אזוי צו בעזייטיגן דאס מידיגקייט, ערשעפונג, דאס פערלירן דעם זכרון, אונלוסט צו דער ארבייט און א סך אנ'ערע קראנקהייטס-ערשיינונגען. פערלאנגט די דאזיגע בראשורקע און דאס וועט אייך ברענגען א סך פריילעכע מינוטען און פולע האפנונגען.

Postsammelstelle
PANNONIA-APOTHEKE,
Budapest, 72.Postfach 83,Abt.136

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן, ברודער און שוואגער

שמואל ברייטבארד

מיט פרל. באשע טענענבוים

ווינשען מיר א הארציגן מזל-טוב און פיל גליק.

1345

מוטער רייזעל
שוואגער לעאן איזשביצקי
מיט פרוי און זוהן
שוועסטער גענינא

צו דער פערלאבונג פון אונזער יונגען שעף

ה' שמואל ברייטבארט

מיט פרל. באשע טענענבוים

ווינשען מיר זיי א גליקליכע צוקונפט.

דאס פערסאנאל פון דער פירמע ברייטבארט

פולנאצנע 25.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבער טאכטער **העלא ווינער** מיט ה' **דוד קערשבאום**

ווינשען מיר זיי, אז זייער לעבנס-וועג זאל שיינען ווי די זון אין הימעל.

די געטרייע עלטערן
קאפעל ווינער און פרוי

צו דער פערלאבונג פון אונזער חבר **דניאל אייזענבערג** מיט פרל. **רחל פאסמאניק**

ווינשען מיר זיי א הארציגן מז"ט.

חברה „תפארת צעירים"
לאדז, ווטשאדניא 51

1378

Lekarz-Dentysta

E. Cypin-Krenicka

Przejazd 36, lewa of., I p.

Godz.przyjęć 4-8 wiecz.

איך מאך בעקאנט

מיינע געעהרטע קונדשאפט, ווי אויך די אלע, וועלכע מיין פירמע איז נאך נישט בעקאנט, אז צו דעם קומענדיגען יום-טוב האב איך פארגעבוייט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

דאמען- און מענער-היטען

לויט די נייעסטע פאסאנער און מאדערנסטע קאלירען. גלייכצייטיג ווערט אנגענומען צו איבערפאסאנירען דאמען- און מענער-היטען פון גאר אלט אויף גענצליך נייע און אלץ צו ביליגע פרייזען. אדרעס:

י. פערדער

7 זגערסקא 7.

Dr. MICHAŁ ASZ

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען האט זיך איבערגעצויגען אויף

אבדזשעיא 32, טעל. 159-18

נעהמט אן פון 6–8 אווענד.

Dr.

Szymon Grinberg

פילסודסקעגא 55

טעל. 168-58

נעמט אן פון 10 — 12 פרי
און פון 4.30 — 6.30 אווענד.

ראטעוועט אייער געזונד!!!

קראנקע אויף רופטורעז (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען.

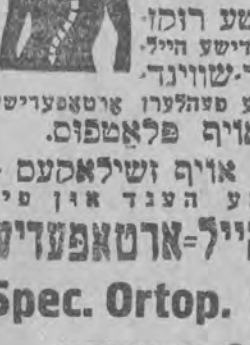

אויך אויסגעקרימטע רוקן-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטן אויף ביינער-שווינד-זוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטאפעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען. אויף זשילאקעס — גומי-זאקען לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. Petrykiewicz אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס פרשייגען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף

(אין זגערזש אויף סלאוועצקא 2 № און 4 № אייגענע הייזער)

מעבעל

צום קומענדיגען סעזאָן איז מײן לאַגער פערזעהען מיט א גרויסע אויסוואַהל פון
ווי: שלאַפצימערן, עס-צימערן, גאַבינעטען, ווי אויך אנצעלנע געגענשטענדען
אַלץ לויט די לעצטע מאָדעלען.

מעבעל

בעזוכט מײן לאַגער און איהר וועט זיך איבערצייגען!

I. NASIELSKI, 9 PIOTRKOWSKA 9

ערשטער שטאָק tel. 147-09. ערשטער שטאָק

בעמערקונג: איך בעזיץ אויף לאַגער א גרויסען אויסוואַהל פון שטוהלען און טישען צו אויסנאַהמס ביליגע פרייזען. קיין פיליאַלע בעזיץ איך נישט.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אָפּעראַציע, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף ברוכען, ביי מענער, פרויען און קינדער, אַלערלײ קאַליקעס פון גוף, הויקערס אהן פיס און הענד.

ברוכלייַענדע פערלאַזט נישט די קראַנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאָפּ, און עס פאַלט אַרײַן אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעלע גומענע אָרטאָפּעדישע הייל-באַנדאַזשען פון מײן אָרטאָפּעדישע הייל-אנשטאַלט היילען שנעל און בעזײַטיגען זיכער דעם שוערסטען און פערעלטערטען ברוך, אויך פאַר הויקערס, לייַטוגלען (ביין-שווינדזוכט) ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-גאַרטעלען און אַפּאַראַטען פאַר פערקריממטע פיס און פלאַט-פיס, קינסטליכע גומענע פיס און הענד, ווי אויך ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע באַנדאַזשען פאַר צוריקנעקונגענע ברוכען נאָך אָפּעראַציע.

אכטונג! זייט דעם 1-טען אָקטאָבער 1933 ווערען אַלע קראַנקע אין מײַן אָרטאָפּעדישע הייל-אנשטאַלט נור פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט / 30-יעהריגע פּראַקטיק און פולע גאַראַנטיע ערמעסיגטע פרייזען! עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוו.

איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אנשטאַלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אָן פאַטריכעקטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

ערמעסיגטע פרייזען!

דאַנקזאַגונג.

איך אונטערגעשריבענער דריק היערמיט אויס מײַן הערצליכסטען דאַנק דעם געעהרטען דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, אָרטאָפּעד. ספּעציאַליסט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פּאַרטער, פראָנט, פאַר זײַן זעהר זאָרגפעלטיגע און ערפאָלגרייכע קוראַציע פון מײַן זעהר ברוך-קראַנקהייט. דעם 20 ווינשען האָב איך מיך געווענדעט אין דעם איינציגען אָרטאָפּעדישען הייל-אנשטאַלט פון דיר: ראַפּאַפּאָרט אוך בין געווען געפעהרליך קראַנק אין עס האָט מיר געדראָהט א שווערע אָפּעראַציע, וועלכעס ס'האָט מיר געקאָסט טייַערן. נאָר א דאַנק די באַלדיגע הילף פון דעם גרויסען ספּעציאַליסט י. ר. בין איך געוואָרען שנעל בעראַטעוועט פון זיך איבערדרעהען אין מיר די קישקעס, און אהן שום מעסער-אָפּעראַציע. נאָר א דאַנק זײַן גרויסע ספּעציאַליטעט בין איך געוואָרען געהיילט אזוי, אז איך בין היינט פולשטענדיג געזונד און בין אַרבייטספעהיג. דערפאַר דאַנק איך איהם הערצליך.

Josek Zylberszpic, Łódź
ul. Franciszkańska 56. (14

Warszawskie Towarzystwo Pożyczkowe
na Zastaw Ruchomości Spółka Akcyjna
(L O M B A R D)

טיילט מיט, אז דעם 24-טען אפּריל 1934 און אין די ווייטערע טעג פון 10 א זייגער אינדערפריה, ווערט פאַרקומען אין לאָדז אויף זאַכאָדניע 31 א ליציטאַציע פון משכנות, וועלכע זענען נישט פּראָלאָנגירט געוואָרען אין דעם געהעריגען טערמין. די נומערן פון די משכנות, וואָס אונטערליגען דער ליציטאַציע, וועלן פערעפענטליכט ווערן אין „קוריער לודזקי" ד. 15. אפּריל 1934 אין נר. 101 און וועלען אַרויסגעהאָנגען ווערן אין ביוראָ. די משכנות, וועלכע וועלען נישט פערקויפט ווערען אויף דער ליציטאַציע אין ערשטען טערמין, וועלען פערקויפט ווערען אין צווייטען טערמין, אָנהויבענדיג פון דעם 26-טען אפּריל 1934, די פּראָצענטער דאַרפען איינגעצאָלט ווערען פאַרן 15. אפּריל 1934, ווייל נאָך דעם טערמין וועלען די משכנות-אייגענטימער צוצאָהלען די קאָסטען פון דער מלוכה-מינצעריי, כדי פעסטצושטעלען די פּראָבע און פאַר די אָנאָנסען.
1339

ישיבה הגדולה „בית אברהם"

ע"ש כ"ק רבינו שבזולה בעל „אבני נזר" זצלה"ה
זש עראָמסקיעגאַ (פּאַנסקאַ) 1.

די בעוואוסטע ישיבה „בית אברהם", וואָס איז שוין פון לאַנג בעוואוסט ומפורסם אין גאַנץ פּוילען בכלל און לאָדז בפרט, וואו פיל הונדערטער תלמידים לומדים ויראים די ישיבה האָט ב"ה אַרויסגעגעבען, מאַכט בעקאַנט, דאָס פון נייעם זמן, ווערט די ישיבה רעאָרגאַניזירט און פערגרעסערט אויף אַלע געביטען און מיר נעמען אָן תלמידים צום נייעם זמן אין אַלע מחלקת גלייכצייטיג מאַכען מיר וויסען אז מיר האָבען געעפענט א מתיבתא לתלמוד ולהוראה עבור בחורים מופלגים.
1314 די פערוואַלטונג

דער פּאַריש-רענאָמירטער
פריזיער אנשטאַלט
— פון —
א. ליבעסקינד
16 קילינסקיעגאַ 16

מאַכט בעקאַנט, אז צוליב דעם הערשענדען קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט האָב איך בעשלאָסען צו רעדוצירען די פרייזען ביז צום מיניםום

פאַר דאַמען		פאַר מענער	
שערען	40 גר.	ראַזירען מיט קאָל. וואַסער	15 גר.
אָנדולאַציע	50 „	שערען	25 „
קאָפּ-וואַשען און טרוקענען	80 „	קאָפּ-וואַשען	50 „
		עלעקטרישער מאַסאַזש	50 „

פרייטאָג, שבת און ערב יום-טובים:

פאַר דאַמען		מאַניקור	פאַר מענער	
שערען	50 גר.	50 גר.	ראַזירען מיט קאָל.	20 גר.
אָנדולאַציע	70 „		שערען	30 „

פאַרבען האָר און ברעמען מיט „HENNE", צו מינימאַלסטע פרייזען נישט קוקענדיג אויף די ביליגע פרייזען ווערט די אַרבייט אויסגעפירט דורך ערשטקל. פאַכמענער. קומט און איבערצייגט אייך

שײטלעך

מיט פּאַריזער שרינדעס
ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט צו ביליגע פרייזען
ביי **קערש**, סקווערע אווע 15

„**תורת משה**" פאַר קינדער וואָס לערנען אין פאָלקסשולען מעלדעט, אז ס'ווערען אָנגענומען קינדער פון יעדער עלטער צו לערנען אַלע למודי קודש: עברי. חומש. רש"י, תנ"ך, משנית, גמרא, תוספות, העברעאיש און יודיש. נייע תלמידים ווערען איינגעשריבען טעגליך פון 8 פריה ביז 7 אָווענד. — בעמערקונג: קלענערע קינדער ווערען אַהיים געפיהרט.
זגערזשער 21 לינקע אָפיצינע
לינקער אַריינגאַנג 1-טער שטאָק.

LECZNICA
chorób
uszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס אָרדינירען די דאָקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

געפינען געוואָרען!

א וועקסעל אויף א סומע פון 100 זל., צאָהלבאַר דעם 8-טען אפּריל 1934, אויסשטעלער ס. יאַזשעמסקי אין קאָוואַלעווקאַ, (פּאַמאַזשע), אָרדרע ש. מיליך. אָפּצונעהמען נעגען אַנאָנס-קאָסטען אין אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג.

Dr. med. J. Gajst

האָט זיך איבערגעצויגען אויף
זגערזשער 40, טעל. 119-45
נעמט אָן פון 10 ביז 11 און פון 5–6 אָוו.

Dr. med.
L. SZAROGRODER
choroby wewnętrzne
przeprowadził się
na ul. ANDRZEJA Nr. 27
telefon 182 06.
Przyjęcia od 6–8 w.

Dr. med. Z. LEWINSON
כירורג
פּיעטריקאָווער 86, טעל. 143-64
האָט בעניַיט די אויפנאַהמען
און אָרדינירט פון 3—5 נאָכמיטאָג.
לעטשניצע-פרייזען. הײלונג פון די אָרגאַנען.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אָן פון 2–3 און פון 6–8 אָוו.

Dr. med. J. PIK
Al. Kościuszki 27 tel. 175-50
נערווען-קראַנקהייטען.
ספּעציאַליסט פון נערווען-קראַנקהייטען
און סעקסועל-נערווען-ליידען.
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 5–7 נאָכמ.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ, 5 טעל. 159-40
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9 - 1 פאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

Pierwsze Ogłoszenie.

Rada Łódzkiego Banku Depozytowego
Spółki Akcyjnej

zawiadamia pp. Akcjonarjuszów, że w dniu 27. kwietnia 1934 r. o godzinie 12-ej w poł. odbędzie się w lokalu Banku w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej № 5

XII. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów

z następującym porządkiem dziennym:

1. Zatwierdzenie Bilansu, rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933 oraz protokułu Komisji Rewizyjnej.
2. Zatwierdzenie podziału zysków,
3. Zatwierdzenie budżetu wydatków na rok operacyjny 1934,
4. Wybory do Rady.
5. Wybór Komisji Rewizyjnej.
6. Wolne wnioski (bez uchwał).

PP. Akcjonarjusze, reprezentujący conajmniej 1/10 część kapitału zakładowego mogą zgłosić do porządku obrad dodatkowe sprawy, jednakowoż nie później, jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, które będą zamieszczone w II. Ogłoszeniu, które nastąpi w dniu 16. kwietnia 1934 r. Uprawnienie do głosowania na Walnem Zgromadzeniu mają tylko ci pp. Akcjonarjusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w godzinach urzędowych złożą w Instytucji Centralnej w Łodzi lub w Oddziałach Banku w Warszawie. lub we Lwowie swoje akcje, względnie świadectwa tymczasowe bądź też kwity depozytowe lub zastawowe instytucji kredytowych. Narówni z akcjami przyjmuje się również dowody depozytowe lub zastawowe Banków: The Anglo-Palestine Bank, Ltd. i Lloyds Bank, Ltd. w Londynie. Pełnomocnictwa do głosowania winne być przedłożone władzom Banku najpóźniej na 4 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

O ile powyższe Walne Zgromadzenie w wyznaczonym wyżej terminie i miejscu nie dojdzie z jakichkolwiekbądź względów do skutku, to powyższe Walne Zgromadzenie odbędzie się, bez względu na ilość reprezentowanych akcyj, w DRUGIM TERMINIE, w tymże miejscu i dniu o godz. 6-ej po poł.

אונזער מאַגאַזין איז צום איצטיגען פרילינג און זומער-סעזאָן פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואַהל פון
מענטעלעך
פאַר מיידלעך
צוזאַמען מיט היטעלעך
אין די נייעסטע מאָדעלען. גלייכצייטיג אַן אויסוואַהל פון
מונדירלעך
אַנציגלעך און פּאַלטענלעך
עמפּפעהלט
B. JAKUBOWICZ
לאָדז. פּאַמאַרסקאַ 5

PROSZKI
«KOWALSKINA»
STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BÓLACH GŁOWY
KONIECZNIE ZE ZNAKIEM
„SERCE W PIERŚCIENIU"
FABRYKA CHEM.-FARMAC. „A. KOWALSKI", WARSZAWA

Dr.
S. Kantor
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
וואַלינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אָן פון 8–2 נאָכמ און פון 4–9 אָוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8–2 נאָכמ.

ווינטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגען מאַכט די עלטעסטע
היטען
אויף גאַנץ ניי און אויך נייע היטען צו
3.50 געדענקט די אַדרעס
Modystka
„TOLA"
23 Żawadzka 23
II wejście parter.

Dr. med.
Ignacy Grynberg
ספּעצ. פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 17, טעל. 174-15
נעמט אָן פון 6 ביז 7 אָוונט

Uwaga!

Polecam Sz. P. P. swój
pierwszorzędny
Zakład fryzjerski
damski i męski,
który prowadzę pod hasłem
Czysto, dobrze i tanio.
Ceny rewelacyjnie niskie.
Proszę przyjść i przekonać się
Piotrkowska 17 w podwórzu.
Z poważaniem **E. PIĘKNIEWSKI.**

אויערן, נאָז און האַלז-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.) ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 11–2 און פון 5–8 אָוונט.

אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט
ר. קאָוואַלסקי,
11 ליסטאָפּאַד 26, טעל. 132-59

ווי אויך דער זוהן ז. קאָוואַלסקי, פּעטריקאָווער 62 טעל. 243-93 — עלטסטער אָרטאָפּעדישער אנשטאַלט געגרינדעט אין יאָהר 1895 עמפּפעהלט פאַר קראַנקע אויף ברוכען, גאָרסעטען אויף זעמטליכע פערקרימונגען פון רוקען-ביין, אַלערליי אַרט פּראָטעזען אויף פיס און הענד, אויף פערשיידענע פערקריפּלונגען, נאָך-פּאָ ראַציאָנס-בויך-פּאַסען אויף נערקעס, אויף טראַפּראָזען זיך פון מאָגען ווי אויך אַנלאַגען אויף פלאַטפוס א. ז. וו.

דער אנשטאַלט ווערט אָנגעפיהרט אונטער דער פערזענליכער פאַכמענישער לייטונג, צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען פאַר גענצליכע אויסהיילונג פון פערעלטערטע פערקריפּלונגען.

ליטווינאָוו׳ס רעדע

נאָכ׳ן אונטערשרייבן די נישט-אַגרעסיע=פּראָטאָקאָלען מיט די באַלטישע לענדער

מאָסקווע, 4. (ספּ. טעל.)

היינט זענען אין׳ם קאָמיסאַריאַט פאַר אויסערן ענינים אונטערגעשריבן געוואָרן די פּראָטאָקאָלן וועגן פאַרלענגערן ביז סוף 1945 די נישט-אַגרעסיע-פּאַקטן און די קאָנסולאַר קאָנווענצן צווישן דער סאָוויעטן-מאַכט און עסטלאַנד, לעטלאַנד און ליטע.

די פּראָטאָקאָלן האָבן אונטערגעשריבן מצד די סאָוויעטן דער אויסערן קאָמיסאַר ליטווינאָוו, מצד עסטלאַנד — טאָפּער, מצד לעטלאַנד — דער געזאַנדטער בילמאַניס און מצד ליטע — דער געזאַנדטער באַלטרושייטיס.

ביי דער געלעגנהייט האָט ליטווינאָוו געהאַלטן אַ גרויסע רעדע וועגן די גרויסע שלום-שטרעבונגען פון סאָוויעט-רוסלאַנד, און די מלוכות, וואָס האָבן אונטערגעשריבן די פּראָטאָקאָלן.

צווישן אַנדערע האָט ליטווינאָוו געזאָגט: „אונזער שלום-אַקציע איז אָנגעהויבן געוואָרן אין אַן אַטמאָספערע פון אַ פאַרשאַרפטער אינטערנאַציאָנאַלער סיטואַציע, בעת עס איז גאָרנישט געווען צו הערן וועגן די מעגליכקייטן און מיטלען, וואָס האָבן דעם צוועק אָפּצוווענדן פון דער מענשהייט די אָנקומענדע מלחמה-קאַטאַסטראָפע. די רעגירונגען און מלוכה-מענער בעמיען זיך צו דעם ענין מיט פאַטאַליזם אָדער טראַכטן העכסטענס וועגן איבעריאָגן זיך אין באַוואָפענונגען, וואָס דאָס צוליב גיט צו חשק מלחמה צו האַלטן. זאָל אָטאָ דער בעשיידענער אַקט — האָט ליטווינאָוו געזאָגט — וואָס איז היינט אונטערגעשריבן געוואָרן, דער מאָהנען דער וועלט, אַז עס עקזיסטירן מלוכות וועלכע זעהען זייער אינטערנאַציאָנאַלן ציל אין קאָנסאָלידירן דעם שלום אָדער ווייניג דער פאַרשטאַרקונג פונ׳ם פרידן כאָטשבי אויף דעם שטח וואָס ווענדט זיך אין אַ געוויסער היבזיכט פון זיי גופא.

ווייטער האָט ליטווינאָוו בעטאָנט אַז די סאָוויעטן-מאַכט האָט נישט בדעה צו פאָדערן אַ קעגנזייטיגע פון די עקזיסטירנדע טראַקטאַטן.

געענטפערט ליטווינאָוו אין דעם זעלבן טאָן האָט דער ליטווישער געזאַנדטער באַלטרושייטיס, וועלכער האָט זיין רעדע פאַרענדיגט מיט די ווערטער: „איך בעט עס זאָל מיר דערלויבט ווערן אויסצודריקן די וואונטשן פון אויפבליה און וואוקס פון קראַפט דעם פאַרבאַנד פון די סאָוויעטישע רעפּובליקען".

28 יודישע אַרבייטער אַרעסטירט

פאַר נישט צולאָזן אַראַבישע אַרבייטער צו דער אַרבייט

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

נעכטן האָט די פּאָליציי אַרעסטירט אין כפר סבא 28 יודישע אַרבייטער פון פאַרשידענע ריכטונגען, וועלכע האָבן נישט צוגעלאָזן אַראַבישע אַרבייטער צו דער אַרבייט. אויפן אָרט איז געקומען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע אויסצופאָרשן דעם אינצידענט.

פאַרבאָטן די קאָנפערענץ פון „בּרית טרומפּלדאָר"

צוזאַמענפאָהר פון „הפּועל" דערלויבט

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

די רעגירונג האָט פאַרבאָטן די קאָנפערענץ פון בריח טרומפּלדאָר. דאַגעגן איז דערלויבט געוואָרן דער צוזאַמענפאָהר פון „הפּועל". דערביי זענען פאַרבאָטן אַלע אַרט דעמאָנסטראַציעס מיט פאָהנער אָדער געזאַנג.

פּויליש-רומענישער האַנדעלס-אָפּמאַך

בוקאַרעשט, 4. (ספּ. טעל.)

היינט איז דאָ אונטערגעשריבן געוואָרן דער ביידער פּויליש-רומענישער האַנדעלס-אָפּמאַך, וואָס שטעלט פעסט די געגנזייטיגע האַנדעלס-קאָנטינגענטן אויף דער צייט פון דעם 1 פעברואַר ביזן 30-טען יוני ה. י.

ענגליש-פּוילישע האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען

לאָנדאָן, 4. (ספּ. טעל.)

די „טיימס" איז מודיע אַז די ענגליש-פּוילישע האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען וועלען זיך וואַהרשיינליך אָנהויבן אין 3 וואָכן אַרום, ד.ה. דעם 23-טען ד. ח.

לייכטע ערד-ציטערניש אין דער טאַרנאָפּאָלער וואָיעוואָדזטווע

לעמבערג, 4. (טעלעפאָניש)

אין עטליכע ערטער פון דער טאַרנאָפּאָלער וואָיעוואָדזטווע האָט זיך געלאָזט פיהלען אַ לייכטע אויפציטערונג פון דער ערד, דעם 29 מערץ אַרום 9 אין אָוונט. אין טאַרנאָפּאָל גופא האָט זיך דאָס אויפציטערן פון דער ערד עטליכע מאָל איבערגעחזרט. קיין שום היזקות זענען אָבער נישט געווען.

כידוע האָט אין דעמזעלבען טאָג די ערד געציטערט אין רומעניען און דרום-אוקראַינע.

אַסעיף

איז דאָס זיכערסטע אָרט, אויף צו בעהאַלטען דיין טאַכטער׳ס נדן

אָטאָ באַוער און יוליוס דויטש

האָבן פאַרלוירן די עסטרייכישע בירגערשאַפט

וויען, 4. (ספּ. טעל.)

ביי די אַנפיהרער פון די עסטרייכישע סאָציאַל-דעמאָקראַטען אָטאָ באַוער און יוליוס דויטש האָט די עסטרייכישע מאַכט צוגענומען די עסטרייכישע בירגערשאַפט.

חוץ זיי איז אָנגענומען געוואָרן די בירגערשאַפט ביי נאָך דריי סאָציאַל-דעמאָקראַטען און ביי אַ גאַנצער רייה נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען.

KOMUNIKAT.

Niżej podpisani lekarze podają do wiadomości, iż z dniem 31 marca r. b. **zaprzestali przyjmować chorych w Lecznicy przy ul. Piotrkowskiej 45** (dawn. „Vita") Z dniem 1/IV-34 ustały wszelkie nasze zobowiązania prawne względem „lecznicy". **Dr. Eljasberg, Dr. Itelson, Dr. Jeleńkiewicz, Dr. Lipski, Dr. Łagunowski, Dr. Neuman, Dr. Mazur, Dr. Spiro, Dr. Uryson, lek.-dent. Halpernowa.**

ביי די מזרח-יודען אין עסטרייך וועט נישט צוגענומען ווערען די בירגער-רעכט

פאַרזיכערט דאָלפוס דעם פּרעזעס פון דער וויענער יודישער קהלה

רוים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

ווי יט"א דערוואוסט זיך, האָט דאָלפוס פאַרזיכערט דעם פּרעזעס פון דער וויענער יודישער קהלה, אַז ביי די אָסט-יודען וועט נישט צוגענומען ווערען די בירגערליכע רעכט.

נייער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין פּוילען

מאָסקווע, 4. (ספּ. טעל.)

עס איז פאַרעפענטליכט געוואָרן אַ דעקרעט, אונטערגעשריבן דורכ׳ן פּרעזעס פון צ.ק.וו. קאַלינין וואָס רופט אָפּ דעם סאָוויעטישן געזאַנדטן אין וואַרשע, אַנטאָנאָוו-אָוסעיענקאָ און דורך וועלכן עס ווערט באַשטימט אַלס סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין וואַרשאַ, דער ה׳ יאַקוב דאַווטיאַן — לעצטענס סאָוויעטישער געזאַנדטער אין אַטען, און פריהער געזאַנדטער אין טעהעראַן. פריהער איז דאַווטיאַן געווען לאַנגע יאָהרן ערשטער ראַטגעבער פון דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדע אין פּאַריז.

גרויסע פערפלייצונג אין אַמעריקא

ניו-יאָרק, 4. (ספּ. טעל.)

אין צפון און אין דעם צפון-מערב-טייל פונ׳ם לאַנד איז אויסגעבראָכן אַ גרויסע פערפלייצונג, וועלכע האָט שוין אָנגעמאַכט גרויסע היזקות.

אויפ׳ן טייך הודסאָן זענען איינגעפאַלן צוויי גרויסע טאַמעס און אַ בריק.

ביז איצט זענען פאַרגאַסטירט געוואָרן 10 קרבנות אין מענשען.

ROXY קינאָ
נאַרוטאָוויטשאַ 20.
היינט און פאָלגענדע טעג !!!
די שענסטע קרעאַציע
פון בעריהמטען
מאָריס שוואַרץ
אין דעם רעדעוודיגען
און זינגענדיגען פילם
אין יודישער שפּראַך
יזכּור
רעזשיזאַציע:
Georg Rolland
אָנהויב פון די סעאַנסן: 4 נאָכמ., שבת, זונטאָג און יום-טוב-12 אַ זייגער בייט.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
„MUZA"
(dawn. „Luna")
היינט און פאָלג. טעג
גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!
די בעקאַנטע ערצעהלונג
פון מאָריצי דעקאָבר א. נ.
פרייַנד און געליבטע
דער קאַמף פון 3 מענער איבער 1 פרוי
אין די הויפּטראָלען:
LILI DAMITA
ADOLF MENJOU
LAWRENCE OLIVIER
ERIC STROHEIM
אויסערן פּראָגראַם!
אָנהויב פון די סעאַנסן: 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער בייטאָג.

CASINO
היינט און פאָלגענדע טעג!
נישט געזעהענע ביזהער אויסשטאַטונג און רייכטום
JEAN CRAWFORD
CLARK GABLE
מיט 300 רייצענדע גירלס אין פילם
די טאַנצענדע ווענוס
אויסערן פּראָגראַם: אַקטואַליטעטן פון „פּאַראַמאַונט" און פון לאַנד.
הנחה-בילעטן אונגילטיג. אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג און יום-טוב 12 בייטאָג.

METRO
2 פּזשעיאַזד 2

היינט פּראַכטפולע פּרעמיערע! Greta Garbo אין פילם לויט דער ערצעהלונג פון L. Pirandello א. נ.
אַזעלכע ווי דו פערלאַנגסט מיך
אויסערן פּראָגראַם: אַ קאָמעדיע און קלאַנג-צוגאָבע.
פּאַספּאַרטוס און הנחה-בילעטן אויסער שטעליכע נישט גילטיג.

ADRIA
1 גלובנאַ 1

CZARY

צום ערשטען מאָל אין לאָדז! היינט פּרעמיערע! אַ פילם פאַר מענשען מיט שטאַרקע נערווען. ס׳איז נישט געווען, ס׳איז נישטאָ און עס וועט נישט זיין. דער פילם אין וועלכן דער מייסטער פון כאַראַקטעריזאַציע BORYS KARLOFF שאַפט די העריליכע קרעאַציע אַלס אָראַנגאוטאַנג-פּערזענליכקייט אין דער נייעסטער פּראָדוקציע פון 1934
דער מאַהאַראַדזשאַ פון ראַמפּור
אין דער פרויען-ראָל די שיינע NORA LANE סענסאַצ. קאַמף מיט די ווילדע דזשונגליס קאַטאַסטראָפע פון דעם ריזיגען דאַמפער אויפן אָפּענעם ים. אויסערן פּראָגראַם: „אין דער ווייטער וועלט". אָנהויב פון די סעאַנסן 4 נאָכמ. אויפן ערשטען סעאַנס זענען די פּרייזן פון 54 גר.

ערשטקלאַסיגער קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
AMOR
פּאַמאַרסקאַ 89, טעל. 248-05

מאָרגען, פרייטאָג, דעם 6 אַפּריל גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!
I. דראַמאַטישע עקראַן-סימפאָניע א. נ.
„די פרוי, וועלכע וועט דיך קיינמאָל נישט פאַרגעסען"
אין די הויפּט-ראָלען די זיסע Lil Dagover און Iwan Petrowicz
II. גרויסער פּוילישער קלאַנג-פילם לויט דער ערצעהלונג פון ע. אָזשעשקאָוואַ א. נ.
„כאַם"
אין די הויפּטראָלן: K. Ankiewiczówna, M. Cybulski און די 3-יעהריגע Basia
היינט, דאָנערשטאָג, צום לעצטען מאָל „מאָסקווע אהן מאַסקע", און „ראַמאָנאַ און וואָלטשאַ"

דעם ענגלישן קעניגס טאכטער

האט איגנארירט די יודען און די יודישע קאלאניעס אין ארץ ישראל

ירושלים, (יט"א). דער „פאלעסטיין", אן ענגליש טאגבלאט אין יפו, איז מלא שמחה, צוליב דעם, וואס די טאכטער — פרינצעסין, פון ענגלישן קעניג און איהר מאן לארד הערוואוד האבען, ווי־לענדיג אין א"י איגנארירט די יודען און יודישע קאלאניעס, בעת די האבען זיך יא אינטערעסירט מיט די אראבער און קריסטען און אויך אויפגענומען זייערע פיהרער. דעם דאזיגען פאקט אינטערפרעטירט „פאלעסטיין" אלס בעווייז אז די ענגלישע קעניגליכע פאמיליע סימפאטיזירט מיט די אראבער און איז אפגענעייגט געשטימט לגבי די ענגלישע פארטיי־פאלי־טיקער, וואס אינטערעסירען זיך מיט די יודישע אויפטוען אין א"י. דאס פריבצייליכע פאר, שרייבט „פאלעסטיין" האט זאגאר נישט בעזוכט תל־אביב, דאס שיינהעל פון די יודען און האט פארבראכט דרייטהאלבען שעה אין הויז פון אן אראבישען פלאנ־טאטאר אין דער נאהענט פון נס ציונה, אויפגעוה־מענדיג דארט בלויז אראבישע און בריטישע פארשטע־הער, „עס איז געווען, פערטענדיגט דאס בלאט, א פול שטענדיגער באיקאט פון יודישע זעהענסווירדיגקיי־טען, אינסטיטוציעס און זאגאר פון יודישע פערזענ־ליכקייטען, אזוי ווייט אז די יודען גופא האבען גע־פיהלט די גרינגשעצונג".

פערשוואונדענע לופט-פליהער

ריגע, 4. (ספ. טעל.)

פון מאסקווע איז מען מודיע, אז דריי סאוויע־טישע לופט־פליהער וואס זענען ארויסגעפלויגען פון אנאדיר צו ראטעווען די מאנשאפט פון „טשעליוס־קין" זענען פערשוואונדען געווארען.

מען איז זעהר אומרוהיג וועגען דייער גורל.

אנפאל אויף א באנק

ניו־יארק, 4. (ספ. טעל.)

פון האוואנא איז מען מודיע, אז אויף דער פיליע פון דער קאנאדישער באנק איז געמאכט געווארען אן אויסטערגעוועהליך דרייסטער באנדיטען אנפאל.

בעוואפענטע מיט אויטאמאטישע ביקסען זיינען זע־קס באנדיטען אין מיטען העלען טאג אריין אין דער באנק, און גאך דעם ווי זיי האבען טעראריזירט דעם פערסאנאל האבען די אוועקגעראובט א בעדייט־טענדע סומע געלד.

די באנדיטען זענען אנטלאפען אויף אויטא.

פלאנצונגס-איילען זענען דער יסוד פון Palmolive=זייף!

די זייף PALMOLIVE ענטהאלט נישט קיין שום חיות=פעטס

קויפענדיג זייף דארף רי דאמע קאטעגאריש פאדערן די זייף Palmolive. דאס איז דער איינציגער אופן אויסצומיידען זייף פון נישט-זיכערע מארקעז, מענשען, וועלכע זארגען וועגען דעם, אז זיי זאלען גוט קויפען, וועלען זי־כער אויסמיילען די זייף Palmolive, וועלכע איז אויסגעארבייט אויסשליס־ליך פון אליוו-אייל און אנדערע ריינע פלאנצונגס-איילען מיט א נאטירליכען גערוך. 20000 קענער פון קאסמעטיק עמפפעהלען יאר Palmolive-זייף.

כדי צו דערהאלטען א שעהנעם און יוגענדליכעם אויסזעהן דארף מען אפ־היטען פאלגענדען קאסמעטישען פראצעס, וועלכער דויערט 2 מינוט. איינדרייבנ־אין און אמענד אפוואשען דאס פנים און האלז מיט א גערייבטען שוים פון דער Palmolive-זייף, אויסרייבענדיג דעם שוים גוט אין די הויט-שפאלטען, דאן אפשווענקען און מילד אפטריקנען. א דאנק דער דאזיגער טעטיגקייט וועט די הויט פון דער דאמע דערהאלטען אויף לאנגע יאהרען די שעהנקייט, פרישקייט און יוגענדליכקייט.

Colgate-Palmolive Sp. z o. o.

PALMOLIVE-SHAMPOO PIELĘGNUJE WŁOSY, JAK MYDŁO PALMOLIVE CERĘ

„מזרחי"=פארשטעהער איז דער ציון. לייטונג. — פערברייטערען די קאמפעטענצען פון די פאלעסטינא-אמטען

לעצטע זיצונג פון אקציאנס=קאמיטעט

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

מאנטאג און דינסטאג זענען פארגעקומען זי־צונגען פון די קאמיטעס. די זיצונגען פון אקצ. קא־מיטעט זענען געווען פערטרויליכע.

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

די פלענאר־זיצונג האט בעדויערט די גאנצע נאכט פון דינסטאג אויף מיטוואך. מ'האפט, אז די סעסיע וועט בקרוב געשלאסען ווערען. ס'ווערען גע־פיהרט אונטערהאנדלונגען, אז די ביקאציטיוו לייטונג זאל פערברייטערט ווערען. ס'זאל צוגעצויגען ווערען א פארשטעהער פון „מזרחי" און דער פער־זאן פון הרב בערלין און פון די אלגעמיינע ציוניס־טען — דאקט. ראטענשטרייך.

אויף דער זיצונג זענען אנגענומען געווארען א רייהע בעשלוסען וועגען סערטיפיקאטען.

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

דער אקצ. קאמיטעט האט דער עקזעקוטיווע געגעבען פולמאכטען ארויסצופיהרען א הלוואה פאר דער יוד. אגענץ. ס'איז אויך אנגענומען געווארען א בעשלוס וועגען פערברייטערען די קאמפעטענץ פון די פאלעסטינער אמטען.

טשאנג-קאי-טשעק

פרעזידענט פון כינעזישער רעפובליק

שאנכאי, 4. (ספ. טעל.)

לויט ווי מען איז מודיע פון נאנקין זאל דער מארשאל טשאנג־קאי־טשעק ווערען פרעזידענט פון דער כינעזישער רעפובליק.

ער וועט זיין דער צווייטער פרעזידענט פון כינא, ווייל זינט סון־יאט־סען איז געשטארבען, איז דער פרעזידענטען־אמט געווען וואקאנט.

די ערשטע סאוויעטישע שיף אין אמעריקא

ריגע, 4. (ספ. טעל.)

לויט ווי די סאוויעטישע פרעסע איז מודיע פון ניו־יארק איז נעכטען אהינגעקומען פון אדעס נאך א 22־טאגיגער רייזע, דער ערשטער דאמפער „קים" מיט א סאוויעטישער פאהן.

טעאטער

„ראזמאיטאשטשי"

(פריהער „Teatr Miejski")

ציגעל=גאס 27. טעל. 25 = 112

דיר. דוד צעלמייסטער פרעזענטירט דעם טעאטער

„אראראט"

קינסטל. אנפ. מ. בראדערזאן.

אזוי האט נאך לאדזש נישט געלאכט!!

שטורמישער ערפאלג! אלע טאג אויספערקויפט.

רעוועלאציע-פראגראם א. ג.

„הימל, עפן זיך!..."

אין 2 טיילען, 16 בילדער מיט א פראלאג און עפילאג

רעזשיסירט פון ש. דזשיגאן און י. שומאכער

קאנפעראנסיע:

וול. גאדריק

מחברים:
אווערטשענקא
בראדערזאן
קילבאק
פלאטנער
לוסטיגער פעסימיסט

מוזיק:
ד. בייגעלמאן
א. בייגעלמאן
ה. רובין

דעקאראציעס:
א. ליבערמאן
ב. קוצעוויטש

מוזיק-לייטונג: הערץ רובין
בינע=לייטונג: ב. שווארצשטיין
אדמ.-לייטונג: ב. גאדריק און מ. קאן

מארגען, פרייטאג (שביעי של פסח) 2 פארשטעלונגען 2 — אנפאנג פינסטלעך 3 נאכמ. און 10 אווענד

געשפילט ווערט: היינט, דאנערשטאג 1 פארשטעלונג — אנפאנג 10 אווענד

שבת, אחרון של פסח 3 פארשטעלונגען 3 — אנפאנג 3.30 נאכמיטאג, 7.45 און 10 אווענד

בילעטען צו בעקומען פון 11 ביז 2 און פון 5 נאכמיטאג.

אונזער קינסטלער-אנסאמבל לויט א. ב:

בירנבוים דוד
בערגמאן יואל
גאדריק וול.
גאלדשטיין שמואל
דאלסקא מרים
דזשיגאן שמעון
טארן רות
לעווי-באראווסקא רייזעל
שיינע מרים
שומאכער ישראל
שווארצשטיין בער

זיין גרייט צו א נייעם קריג!

רעוועלאציעס פון א פראנצויזישן גענעראל וועגן די בעוואפנונגען פון דייטשלאנד

דייטשלאנד איז פון קריג ארויס צושלאגן און צושמעטערט. אבער די פערבינדעטע האבען איהר דאך איבערגעלאזט א מין „עמבריאן" פון אן ארמעי און דער דאזיגער „עמבריאן" ענטוויקעלט זיך מיט א געוואלדיגער שנעלקייט.

דער טאלאנטפולער פראנצויזישער קריגס — שריפטשטעלער גענעראל דעבענעי, וועלכער האט בעת דער מלחמה אנגעפיהרט מיט איינער פון די פראנצויזישע ארמעען, האט פערעפענטליכט אין זשורנאל „רעווי העבדאמאדער" א רייהע ארטיקלען וועגען מצב פון דייטשלאנדס בעוואפענטע כוחות. די רעוועלאציעס פון גענעראל זענען ממש איבערראשענד און זאגען עדות וועגען אומגעהויערן וואוקס פון די דייטשע מיליטערישע כוחות פון זינט דעם סוף פון קריג.

לויטן ווערסאלער שלום מעג א דייטשע דיוויזיע האבען אין איהר רשות דורכשניטליך 35 קוילענווארפערס. אין דער ווירקליכקייט האט א דיוויזיע צעהן מאל אזוי פיל, דהיינו, יעדע דייטשע דיוויזיע האט 352 קוילענווארפערס. דייטשלאנד איז ערלויבט צו האבען אויף א דיוויזיע נישט מעהר אידער 24 לייכטע הארמאטען. אין דער ווירקליכקייט האט א דיוויזיע 36 לייכטע הארמאטען און א חוץ דעם קריגט יעדער באטאליאן זעקס הארמאטען געגען טאנקען. צוזאמען האט א דיוויזיע 90 הארמאטען.

שווערע ארטילעריע איז דער דייטשער ארמעי פארווערט צו האבען. א ביינע דייטשע דיוויזיע האט דריי באטעריעס שווערע הויביצען און א חוץ דעם 6 באטעריעס שווערע הויביצעס און מארטירען אויף אויטאמאבילען.

געגען עראפלאן ארטילעריע איז פערווערט. א דייטשע דיוויזיע צעהלט פיר באטעריעס שווערע הארמאטען, געגען עראפלאנען קוילענווארפער דערונטער איין באטעריע אויף אויטאמאבילען.

לויטן ווערסאלער טראקטאט איז די דייטשע קריגס־אוויאציע פערניכטעט געווארען. א ביינע דייטשע דיוויזיע האט 12 עראפלאנען און איין לופט־שיף.

עס איז פערבאטען צו פעראייניגען דיוויזיעס אין קארפוסען. א נייער דייטשער קארפוס בעשטייט פון דריי דיוויזיעס און האט א חוץ די אויסגערעכענטע וואפען: 24 עראפלאנען געגען הארמאטען, איין באטאליאן שווערע טאנקען, 48 שווערע קוילענווארפער אויף אויטאמאבילען, 32 שווערע הויביצעס און מארטירען, 24 עראפלאנען און איין לופט־באלאן. די אקאדעמיע פון גענעראל־שטאב איז פערניכטעט. אבער אפיצערען ווערען רעגולער ארויסגעלאזט פון דעם א. ג. „טרופען־אמט", אזוי, א שטייגער, זענען אין יאהר 1932 ארויסגעלאזט געווארען 62 אפיצירען פון גענעראל־שטאב, דאס הייסט, נאך מעהר, ווי עס פלעגט ארויסלאזען די אקאדעמיע פאר'ן קריג.

די פעלד־דינסט פון די שטאב־אפיצירען זענען פערווערט? אין דער ווירקליכקייט פאהרען ארויס פיר מאל אין יאהר די אפיצירען פון גענעראל־שטאב צו די גרעניצען פון דייטשלאנד, כדי זיך צו בעקענען אויפ'ן ארט מיט די סטראטעגישע בעדינגונגען און צו לערנען פערשידענע אויפגאבען פון סטראטעגישן כאראקטער אויפ'ן פאל פון קריג מיט די שכנים.

עס זענען פערניכטעט די פאבריקען פון געוועהר און אמוניציע? די פאבריקען פון קרופ'ן און פון ריינסגער ארבייטען אויס הארמאטען, קוילענווארפערס, און אלצדינג, וואס געהערט נאר צו בעוואפנונג און אמוניציע. די אינזשינירען פון קרופס פאבריקען האבען איצט ערפונדען א נייעם מין הארמאט, וועלכער שיסט דורך פינף לופטס פינף קוילען מיט אמאל. אויף די זעלבע פאבריקען איז קאנסטרואירט א נייער קוילענווארפער מיט צוויי לופטס, „וועסטפאלישע שפרענגשטאפע" ארבייטען אויס אויפרייס־מאטעריאלען, די פאבריק „באכום — קוילען פאר הארמאטען, די פאבריק פון משאזערן ארבייט אויס ביקסען און קוילענווארפערס. „בייערישע מאטארען־ווערקע" — קוילענווארפערס און אוויאציאנס־מאטארען, די פאבריק פון באדען — גאזען א. אז. וו. איבעראייבעם איז פארהאן ביז פופציג פאבריקען, וואס ארבייטען אויס געווער און אמוניציע. די פאבריקען ארבייטען מיט א דאפעלטען פערסאנאל פון אינזשינירען און ארבייטער. און דאס קומט אלץ פאר, נישט קוקענדיג אויף די שטרענגע פערבאטען, אויסער די אויסלענדישע בעשטעלונגען, וועגן וועלכע די פרעסע האט אזוי פיל געשריבען.

בים אויסארבייטען קריגס־מאטעריאלען איז איינע פון די וויכטיגסטע אויפגאבען: דאס בעקומען רוי־שטאפען און מאטעריאלען, וועלכע ווערען אין לאנד נישט אויסגעארבייט אינגאנצען, אדער זיי ווערען אויסגעארבייט אין א נישט גענוגענדער מאס. דייטשלאנד קויפט איין די דאזיגע מאטעריאלען און שטאפען שוין פון יאהר 1923, אנהויבענדיג פון בראם און ענדיגענדיג מיט גרויסע סכומים וואל. אין דעם יאהר האט דייטשלאנד אויסגעקויפט דאס גאנצע וואלפראם און דעם גאנצן קוועקזילבער, וואס האט זיך נאר געפונען אויף די וועלט־מארק. די בידע שטאפען זענען נויטיג אין דער קריגס־אינדוסטרי. ערשט אין פאריגען יאהר האבען די דייטשען אימפארטירט 6 מאל מעהר ניקעל, ווי פאר צוויי יאהר; קופער, מאגנעזיע און צעללאיד פאר אויפרייס־שטאפען צוויי מאל אזוי פיל ווי אין פערגאנגענעם יאהר א. אז. וו.

גענעראל דעבענעי טרעט ארויס געגען דער נאאיווער לעגענדע, אז דייטשלאנד איז אומבעשיצט דערפאר, ווייל זי בעזיצט נישט די קאלאסאלע זאפאסען פון אויסרישטונג, געוועהר און אמוניציע, ווי עס בעזיצען די פערבינדעטע. בעת, זאגט דער גענעראל, אונזער אויסרישטונג איז אין מאנכע פאלען פערעלטערט (מאנכע טאנקען איז אפילו געפעהרליך שוין צו בענוצען) האט דייטשלאנד אלץ ביי אזוי אלץ אין דער גרעסטער צאהל, ווייל שוין 6 יאהר, ווי דייטשלאנד האט זיך בעפרייט פון דער מיליטערישער קאנטראלע.

די גאנצע ארגאניזאציע, בעוואפנונג, אויסבילדונג און מיליטערישע דאקטרין פון דייטשלאנד ווייזען ארויס איין שטרעבונג: זיין גרייט צו גרויסע אפעראציעס פון א ביעס, אומגעהויערן קריג.

א נייער מליץ-יושר פון היטלעריסטישען פיאניסט

אנטאני סלאנימסקי פרעדיגט די יודען אביסעל כריסטליכקייט

מיט עטליכע טעג צוריק איז אין ווארשא פארגעקומען א קאנצערט פון בערימטען פיאניסט באקהויז ? דער באקהויז איז איינער פון די נאהענטסטע מיטארבייטער פון געבעלסן אויפ'ן געביט פון דער דייטשער קונסט און פון ריינינגען די דאזיגע קונסט. ער געהערט צו דער „טראיקע", וועלכע איז דורכ'ן פראפאגאנדע־מיניסטער בעשטימט געווארען אויף צו לייטען און ריינינגען די דייטשע מוזיק. אויף איהם ליגט אין א גרויסער מאס די אחריות פאר דער אומברחמנותדיגער און ריקזיכטסלאזער פערפאלגונג פון יודישע ארטיסטען און מוזיקער, פאר דער בעזייטיגונג פון אלע יודישע ארטיסטען פון זייערע ביזאיצטיגע ארבייטס־שטעלען, מעגען די זיין די בעסטע און טאלענטירסטע.

עס איז דעריבער מעהר ווי פערשטענדליך, אז דער קאנצערט פון באקהויזען אין ווארשאווער פילהארמאניע האט ארויסגערופען עמפערונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, די פרעסע האט גערופען דעם קאנצערט צו באיקאטירען, עס זענען פערשפרייט געווארען ספעציעלע פלוג־בלעטער וועגען דעם א. א. וו. דער קאנצערטזאל האט געפונען הייסע פערטיידיגער אין די ענדעקעס, וועלכע האבען דאסמאל געבראכען זייער טראדיציע צו האלטען זיך ווייט פון יעדער קולטור־אונטערנעהמונג און זענען געקומען אויפ'ן קאנצערט, כדי אויסצופילען די פלעצער, וואס זענען דורך יודען נישט בעזעצט. א סברה, אז פאראויסזעהענדיג א דורכפאל פון קאנצערט, האט די דייטשע אמבאסאדע אין ווארשא אויסגעקויפט א גרויסען טייל פון די בילעטען און פערטיילט זיי אומזיסט

איצט האט דער היטלעריסטישער קינסטלער געפונען א נייעם מליץ יושר, און דאס אין דער פערזאן פון איינעם, וועלכער גייט אן אין פוילען פאר דעם פארקעמפער פון קולטור, פון מענשליכקייט געגען בארבאריזם, דאס איז אנטאני סלאנימסקי.

סלאנימסקי איז אזוי ווייט פערקוקט אין די הויכע לויטערע הימלען פון דער ריינער קולטור און קונסט, אז ער האט געפונען פאר'ן בעסטען אין צוזאמענהאנג מיט'ן קאנצערט פון באקהויזן צו האלטען א מאראל־פרעדיגט פאר די יודען. יודען זענען צופיל אריינגעטון אין אלטען טעסטאמענט, אין דייגע געבאטען, אין די געזעצען פון נקמה. יודען וואלטען געדארפט מעהר זיך דערנעהנטערן צום קריסטענטום לערנען זיך ביי קריסטוסן ווי אזוי מען זאל זיך בעציהען צו אנדערע מענשען, בפרט ווען ס'גייט וועגען אזא הויכען ענין ווי קונסט. מיט איין ווארט יודען זענען בעגאנגען א גרויסען פעהלער, אויב נישט פערברעכען דערמיט, וואס זיי זענען נישט געקומען אויפ'ן קאנצערט פון דעם דערמאהנטען באקהויז:

„דער באיקאט פון אן ארטיסט, וועלכער ווירקט מיט אזא אבסטראקטער קונסט ווי עס איז מוזיק, איז נאך ווייניגער בערעכטיגט, וואס דער אמתער ווערט פון גרויסען פיאניסט דריקט זיך אויס טאקע אין זייד שפילען און נישט אין זיין טעטיגקייט. איך מיין, אז אנדערש וואלט אויסגעזעהען די זאך מיט א דראמאטישען מחבר, וועלכער רופט מיט'ן כח פון זיין טאלאנט אפער ער בערעכטיגט קלאסען און ראסען־פערפאלגונגען. די קונסט פון באקהויזן איז נישט געווענדט געגען יודען א. א. וו. (וויאד. ליט.).

עס וואלט ווירקליך נאך געפעלט, אז באקהויז זאל אויף א קאנצערט אין ווארשא שפילען דאס הארסט־וועסל־ליד מיט אלע ווערטער אדער אנדערע שיינע פיעסען, וועלכע ווערען געזונגען דורך דער אלטער און יונגער דייטשער גענעראציע.

מען קאן נישט אנדערש ווי ציניזם אנרופען אזא מאראל פרעדיגונג אויפ'ן אדרעס פון יודען, ווען ערשט די טעג זענען פערעפענטליכט געווארען בעפעהלען פון די דער נאציאנאל־סאציאליסטישער פיהרונג, וועלכע פערווערט איהרע מיטגלידער צו בעזוכען טעאטערען און אנדערע קונסט אנשטאלטען, וואו עס איז טעטיג כאטש איין יוד, מעג ער פערנעהמען אפילו דעם סאמע נישט בעדייטענדסטען פאסטען.

סלאנימסקי דערציילט אז אין די לעצטע רייהען פון פילהארמאניע האבען זיך פערשעהמט בעהאלטען עטליכע יודישע בעזוכער פון קאנצערט, איבריגע שאנדע דארף פאלען אויף די יודישע מעלאמאנען, מעהרסטענטיילס געדאנקעלאזע און געפיהללאזע סנאבען, וועלכע האבען געבראכען דעם רוף נישט צו בעזוכען דעם קאנצערט פון היטלעריסטישען שפילער, מעג ער זיין אפילו דער סאמע טאלאנטפולסטער. (פב)

פארוואס פרויען און קינדער?

פראגן ארום דער עקספעדיציע פון אומגעקומענעם אייזברעכער „טשעליוסקין"

זייט וואכען פאלגט נאך די וועלט מיט שפאנונג און מיט באוואונדערונג דעם גורל פון דער מאנשאפט פון אונטערגעגאנגענעם סאוויעטישען אייזברעכער „טשעליוסקין", די מאנשאפט געפינט זיך נאך דער קאטאסטראפע מיט דער שיף אויף אן אייזקריע וועלכע קאן יעדען מאמענט זיך אנשטויסען אויף אן אנדער אייזבארג, אדער עס קאן ווערען ווארים און דער אייז־אינזעל וועט צוגיין און דאן זענען די מענשען פון דער עקספעדיציע פערלוירען אין ווייטען צפון — אקעאן, דערווייל שטייט די וועלט אין אונאויפהערליכער פערבינדונג מיט דער עקספעדיציע א דאנק דער וואונדערבארער ערפינדונג פון ראדיא. מיר האבען גענויע בעריכטען וועגען דעם, ווי אזוי די שיף איז אונטערגעגאנגען, וועגען מצב, אין וועלכען עס געפינען זיך יעדען טאג די איבערגעבליבענע אויפ'ן אייז־אינזעל, דעם צושטאנד פון וואסער פון דער טעמפעראטור. א טייל פון דער עקספעדיציע, די פרויען און די קינדער, וועלכע האבען זיך געפונען אויפ'ן „טשעליוסקין" האט ווי בעקאנט, ארויסגעראטעוועט אויף אן עראפלאן דער לופט־פליהער ליאפידעווסקי, פרויען איז געווען 10 קינדער צוויי, פון זיי איין קינד פון עטליכע חדשים.

און דא קומט טאקע די פראגע, וועלכע עס שטעלט דער בעקאנטער רוסיש־יודישער זשורנאליסט דיאנעא, ער וואוינט שוין זייט צעהנדליגער יאהרען אין ענגלאנד. איז אפשר גוט בעקאנט מיט די בעדינגונגען פון די פאלאר־עקספעדיציעס, און מיטן הארבען לעבען אויפ'ן ווייטען צפון, ווייל ער איז אין דער יוגענד געווען פערשיקט אין ווייטען סיביר, און האט די פראגען גענוי שטודירט. דיאנעא פרעגט: פונוואנען נעהמען זיך אויף דער שיף נישט בלויז פרויען, נאר אפילו קליינע קינדער? פונוואנען נעהמען זיך בכלל אזוי פיל מענשען אין א פאלאר־עקספעדיציע ?

אויפ'ן „טשעליוסקין" האבען זיך געפונען 103 פערזאן, אנטיילנעהמער אין דער עקספעדיציע. מאנשאפט און פאסאזשירען, איבעראייבעם מיט די פרויען און די קינדער. איצט זענען געבליבען אויפ'ן אייז 89. אין אלע ביזאיצטיגע ענליכע עקספעדיציעס האבען זיך בעטייליגט בעדייטענד ווייניגער מענשען. צו אזעלכע עקספעדיציעס פלעגען געוועהנליך צוגעלאזט ווערען נאר מענער געזונטע אין עלטער פון 25 ביז פערציג יאהר. אויפ'ן „טשעליוסקין" איז געווען איין פאסאזשיר פון פיר חדשים.

אין זייבע ווייטערדיגע אויספיהרונגען גיט אייגענטליך דיאנעא אן ענטפער אויף דער פראגע, זי ווערט אבער נישט אינגאנצען צושטרייט. די הייבטיגע עקספעדיציעס צום צפון־אקעאן און אויפ'ן ווייטען צפון קומען פאר ביי בעדינגונגען נישט אן ערך בעסערע ווי אמאל. ערשטענס האט דער מענש אין זייד רשות דעם עראפלאן, דער צפון־פאל איז שוין מיט עטליכע יאהר צוריק דערגרייכט געווארען אין אן עראפלאן. אין דער לופט זענען שוין געמאכט געווארען עטליכע ריזיגע צווישען אלאסקא און דער ערד פון פראנץ יאזעף. אין עראפלאן האט ליאפידעווסקי אפגעראטעוועט פון דער עקספעדיציע קודם כל די פרויען און די קינדער, וועלכע האבען זיך דארט געפונען.

דער אייז־אקעאן ווערט אין דער נאהענטער צוקונפט אויפהערען צו זיין א „פערפרוירענער קבר" אזוי ווי ער איז געווען אמאל. לופט־ווענט וועלען מיט דער צייט פערבינדען די סאמע פערווארפענע ווינקעלעך פון דער ערד.

פאר שיפען איז דער צפון־אקעאן צוגענגליך נאר אין פערלויף פון זעקס וואכען אין יאהר. און אויך דאן קאנען זיי פערהאלטען ווערען דורכן אייז אין די געגענדען, וואו עס איז טאקע אומגעקומען די שיף „טשעליוסקין", דער בערימטער פארשער נארדענשילד האט געמוזט איבערווינטערן מיט זיין עקספעדיציע בים בערינג־דורכגוס. דאס האט דער פארשער פערבראכט אויף זיין שיף „וועגא" פון סעפטעמבער 1878 ביז יולי 1879. די עקספעדיציע האט זיך געפונען אין גאנץ גוטע בעדינגונגען, אבער די גאנצע ציוויליזירטע וועלט האט וועגען איהר אבסאלוט גארנישט געוואוסט, הייגט וואלט אזא זאך נישט געווען מעגליך צוליב דער ראדיא־ערפינדונג.

וועגען גורל פון דער „טשעליוסקין"־עקספעדיציע האט מען ידיעות יעדען טאג.

און טאקע דעריבער שטעלט דיאנעא די פראגע: ווי אזוי האבען זיך געפינען אין דער עקספעדיציע פרויען און קינדער, בעת צו אזא אונטערנעהמונג ווערען צוגעלאזט בלויז מענער. צווישען די געראטעוועטע פרויען האט זיך געפינען אויך די פרוי לאבונא וועלכע האט אויף דעם אייזברעכער פערנומען א זעהר וויכטיגען אמט, זי איז געווען עלטערע הידראטעכניק, הייסט עס אז פרויען זענען אין דער עקספעדיציע געווען גלייכבערעכטיגט מיט די מענער. איבריגענס איז דאס אינגאנצען לויטן גייסט פון די סאוויעטען, וועלכע שטעלען די פרוי אין איין רייהע מיט די מענער אויף אלע געביטען פון מענשליכער טעטיגקייט. אבער פונוואנען האבען זיך גענומען קינדער אין דער עקספעדיציע? צי דען איז דאס קינד, וואס איז ערשט געבוירען געווארען אויפ'ן אייזברעכער אויך געווען א הידראטעכניק ווי די פרוי לאבונא?

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאס 4, טעל. 216-90
נעהמט אן אין הויט- און וועגערישע
קראנקהייטען, מעיער-שוועכע
אויפנאהם שעה'ן פון 8–1 מיטאג און 5–9 אוונט.

צום פריהלינג
בעזיצט דעם גרעסטען אויסוואהל פון דער נייעסטער אין-
און אויסלענדישער קאסמעטיק,
ווי: פערפומען, פודערן, טואלעט-
זייפען, קרעמען, זעמטליכע קעל-
נישע און בלומען-וואסערן
די איבעראל = בעקאנטע
קאנקורענץ-פערפומעריע פון
J. DRUKIER
5 ZAWADZKA 5, tel. 175-92
בעמערקונג: פאר ענגראסיס-
טען בעדייטענדער ראבאט.
בעזוכט מיין פערפומעריע און
איהר וועט זיך איבערצייגען.

לאָדז · 5 אַפּריל 1934

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז · 5 אַפּריל 1934

אַסימילאַציע און נאַציאָנאַליזם

שטודיען איז יודישער פסיכאָלאָגיע

פון לעאָ העניג

— 4 —

אונזער אַסימילאַציע איז שטענדיג דורכגעפאַלען, זיך אַליין און איהרע צילען בעזיגט, פערוואַנדלענדיג זיך היסטאָריש אין אַ כאַראַקטעריסטישע און פונדאַמענטאַלע יודישע אייגענשאַפט, אין אַ מעכטיגען נאַציאָנאַלען פאַקטאָר.

אַ בעוואוסטער פראַנצויזיש־יודישער געלעהרטער פראָפעסאָר, ראַבינער בלאָך, דער מחבר פונ׳ם ווערק „די געשיכטע פונ׳ם יודישען שאַפען" גלויבט אַפילו אַז דאָס יודישע פאָלק איז נישט אונטערגעגאַנגען אַ דאַנק זיין פעהיגקייט זיך צו אַסימילירען.

אַ משונה ווילדער פּאַראַדאָקס: מיר זענען נישט אונטערגעגאַנגען, ווייל מיר קענען זיך אויסמישען ווייל מיר האָבען די פעהיגקייט זיך צו אַסימילירען. ס׳איז פונקט ווי מען זאָל זאָגען: פלוני ופלוני שטאַרבט נישט, ווייל ער האַלט אין איין בעגעהען זעלבסטמאָרד. און דאָך איז דאָס ווייזט אויס אַ אמת. דאָס וואָס איז פאַר אַנדערע פעלקער פּאַראַדאָקסאַל איז אין אונזער לעבען באַנאַלע ווירקליכקייט.

אין יעדען דור, אין יעדען גלות, אין אַלע לענדער פון אונזער פערשפּרייטונג האָבען מיר זיך געפּרובט און פּרובען זיך אַסימילירען, און די אַסימילאַציאָנס שטראָמען ווי מיר האָבען געזעהען, ווערען באַלד נאַציאָנאַלע, אָפט קאָנסערוואַטיווע פאַקטאָרען, גלייך ווי מיר וואָלטען די פונ׳ים באַרג סיני געירש׳נט.

פאַר וואָס זשע מישען מיר זיך נישט אויס מיט אַנדערע פעלקער, האַלטענדיג זיך אין אויסמישען?

פאַר וואָס זשע ברענט און ברענט דער דאָרן פון אַסימילאַציע און קען נישט פערברענט ווערען?

איך וואַג נישט צו פּרעטענדירען אַפילו, אַז איך גיב אַציבער די פראַגע — די פראַגע פון דעם יודישען אייביגקייט, וועלכע מוטשעט אַלע יודישע און נישט־יודישע היסטאָריקער — צו פערענטפערען.

איך וויל נאָר אַציבער מאַכען אַ השערה, וועלכע וועקט זיך, אינטואיטיוו לעצטענס, ביי דער ראַציאָנאַלער יודישער אינטעליגענץ:

אַז אונזער אַסימילאַציע בישט דורכגעפאַלען הויפּטזעכליך דערפאַר ווייל מיר האָבען זיך שטענדיג געזוכט צו אַסימילירען אידעאיש און קולטורעל, קאָסמיש און נאַציאָנאַל אַפילו, אָבער גאָר נישט עקאָנאָמיש?

מיר מוזען זיך שטעלען די פראַגע, ווייל סוף כל סוף קענען דאָך ביכטע׳ע מאָדערנע מענשען, קינדער פון אַ צייט, ווען אַלעס ווערט געמאָסטען מיט׳ן שכל, אָבקומען מיט די מיסטישע תירוצים און אַבסטראַקטע פראַזען, ווי שיין און אידעאַל זיי זאָלען נישט קלינגען, אַז מיר געהען אונטער „פשוט" ווייל מיר זענען דאָס אייביגע פאָלק, אַז מיר האָבען אַ שליחות, אַ אמה צו פערשפּרייטען איבער דער וועלט... (און דער אמת איז, אַז נישט מיר און נישט אונזערע שונאים, וועלכע גלויבען אויך אין אַ מיסטעריעזער יודישער מיסיע, ווייסען נישט וואָס איז די מיסיע און דער „אמת" זענען).

און בעהויפּטען אַז מיר קענען זיך נישט אַסימילירען נאָר דערפאַר ווייל אונזער בלוט איז הייסער, שטאַרקער ווי אַלע אַנדערע ראַסען און בלוטען, קען מען דאָך אויך נישט. ס׳ידען מיר זאָלען זיך אַריינלאָזען אין טונקעלע מעטאַפיזישע ספּעקולאַציעס.

סוף כל סוף זענען דאָך אַ סך סעמיטישע פעלקער אונזערע בלוט און ראַסע קרובים, יאָ אונטערגעגאַנגען, כאָטש זיי האָבען נישט געזוכט בעוואוסט זיך צו אַסימילירען.

פרובען מיר זיך דעריבער פרעגען: האָט זיך די יודישע אַסימילאַציע נישט איינגעגעבען, (נישט איך בעדויער עס, נישט איך פרייע זיך דערמיט), ווייל מיר האָבען קיינמאָל נישט געזוכט צו נישט געוואָלט אויך עקאָנאָמיש זיך צו אַסימילירען מיט די אַרומיגע פעלקער?

אונזער אַסימילאַציע איז שטענדיג געווען אַ קולטורעלע און אידעאישע. דאָס ווערט אייך יעדע יודישע היסטאָריע זאָגען: מיר האָבען אַזוי לייכט איבערגענומען פרעמדע שפּראַכען און קולטור־ען, זיטען און קליידער; מיר האָבען געפּרובט אויף אַלע וועס ווייזט אויס אַ אונגאַרטיאַישער כראָניקער) אין אופנים באַמאַכען באַקרימען און אויסגלייכען זיך מיט די אַרומיגע פעלקער און קולטור־ען, (אָבער עקאָנאָמיש האָבען מיר זיך קיינמאָל בעוואוסטזיניג, דאַכט זיך, נישט געוואָלט אַסימילירען.

שוין אין די ערשטע יודישע גלות׳ן — בבל און מצרים — זעהען מיר אַ העכשענדע קולטורעל און אידעאישע אַסימילאַציע, אָבער פון אַ עקאָנאָמישער אַסימילאַציע דערציהלען אונז נישט די היסטאָריקער.

זיי בעהמען איבער שפּראַכע און קולטור־ען, זיי בעהמען זיך קליידען לויט די מאָדעס פון דער צייט, אָבער עקאָנאָמיש — בעזונדערס אויף די באַזישע וקיאַ באַמישע געביטען — אַסימילירען זיי זיך נישט.

ווען מיר לייענען די בעשרייבונגען פונ׳ם יודישען קהלה לעבען אין אַלעקסאַנדריע, פּומבדיתא, רוים און טאָלעדאָ, זעהען זיי אויס כמעט ווי דאָס יודישע לעבען אין די היינטיגע מערב אייראָפּעאישע צענטערען. אַלערליי אַסימילאַציעס נאָר נישט קיין עקאָנאָמישע. סוחרים, געלעהרטע, און פערמיטלער. אַ נאָכאַהמונג פון די הערשענדע, קולטורעלע שיכטען פון דער געזעלשאַפט. אָבער קיינמאָל נישט מיט׳ן „עם הדומה". מיט׳ן „עם הארץ", מיט וועלכע מען קען זיך, און ס׳איז אפשר אַמליכסטען זיך צו אַסימילירען אָבער נאָר דורך פיזישע אַרבייט, דורך שווערע אַרבייט און בויט.

די ערד און דער ערד־מענש אַסימילירט (ניכער) ווי די העכערע קלאַסען, וועלכע האָבען צייט זיך צו שפּילען און אויסקלערען פערשידענע קולטור־ביזאַנסען, און וועלכע עס לויבט זיך אָפט אויסצוקלערען נאַציאָנאַלע טעאָריעס און אייגענשאַפטען.

און אונזער אַסימילאַציע האָט שטענדיג געזוכט צו אויסמישען זיך מיט די העכערע הערשענדע קלאַסען און נישט מיט די מאַסען, צווישען וועלכע מיר האָבען געלעבט.

שרייבט דער כראָניקער בערנאַרדוס (און ווי דער תקופה פון דער שפּאַנישער אינקוויזיציע, ווען די יודען:

„זיי האָבען געלעבט מיר׳ב אין די גרויסע שטעט, און אין די רייכסטע און פעטסטע לענדער. און אַלע זענען זיי געווען סוחרים, קרעמער, אַרענדאַרען און צינז־מאָנער (און דאָ ברענגט ער אַ גאַנצע רשימה פון די לייטע און שעהנע פּרנסות מיט וועלכע יודען פלעגען זיך בעשעפטיגען) און ער ענדיגט מיט׳ן אַלטען „פּזמון":

„און זיי האָבען קיינמאָל די ערד נישט געאַקערט, נישט געווען קיין שווערע אַרבייטער, קיין מויערער. און אייביגע פון די זענען געווען מיליאָנערען, ווי אַ שטייגער אַבראַהם סיניאָר, צו וועלכען גאַנץ קאַסטיליאָן האָט בעלאַנגט"...

פון דער יודישער אידעאישער און קולטורעלער אַסימילאַציע אין שפּאַניע איז איבעריג איצט צו רעדען. אָבער נישט קיין עקאָנאָמישע אַסימילאַציע. אידעאיש זיך בעפרייט אָבער עקאָנאָמיש געבליבען אין אַ געטאָ.

און לאָמיר בעהמען דאָס יודישע דייטשלאַנד ביז היטלער׳ן: די העכסטע און קאָנסעקווענטעסטע מדרגה פון אַסימילאַציע, און עקאָנאָמיש זענען זיי געבליבען אין אַ געטאָ — אַ געטאָ פון דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען, סוחרים, זשורנאַליסטען, אַקטיאָרען...

אַ אידעאישע און קולטור אַסימילאַציע מיט די העכערע מיטעלע קלאַסען, וועלכע בעקומען אַזעלכע האַרטע נאַציאָנאַליסטישע מאַנענס אין דער צייט פון אַ קריזיס, אָבער נישט עקאָנאָמיש — נישט מיט׳ן דייטשען פּויערטום און אַרבייט פאָלק.

נישט מיט די פאַכען וועלכע פעראייניגען און פערברידערען פריהער עקאָנאָמיש און דערנאָך אידעאיש, נאָר מיט די פאַכען און פּראָפעסיעס, וועלכע הויבען זיך אָן מיט אַ אידעאישער און קולטורעלער פעראייניגונג און ענדיגען זיך מיט אַ ביטערער מעסער־שניידען קאָנקורענץ מיט אַ גיפטיגען אַנטיסעמיטיזם, וועלכע טרייבט צוריק אונזערע אַסימילאַנטען צו אַ עקסטרעמען נאַציאָנאַליזם, אויך צוריק צו אַ קולטור־אידעאישער געטאָ.

אין אפשר מאַכט גאָר נישט אַזאַ נס און מיסטעריע דאָס, וואָס דער דאָרן פון אַסימילאַציע ברענט און ברענט און קען נישט פערברענט ווערען.

צוליב שיר השירים

אַ מעשה לכבוד פסח

פון א. הירשין

מיט עטליכע וואָכען פון אונזער ישיבה־שטאָט האָט זיך געפונען אַ פּרעכטיגער שלאָס מיט אַ ריזיגען וואַלד, וואָס געהערט צו אַ פּוילישען מאַגנאַט.

דאָרט וואוינט מיט זיין פרוי, זייט אייביגע יאָהר, דער גאָר יונגער יודישער וואַלד־סוחר וולאַדימיר לוואָוויטש לייקין, אָדער „דער יודישער פּריץ", ווי ער הייסט ביי אונז.

נישט זעלטען קומט צו איהם צו גאַסט פון קיעוו זיין יונגערע איין־און־איינציגע שוועסטער עספיר לוואָוונאַ, אַ „קראַסאַוויצע", אַ בת מלכה ממש — קלוג, געראַטען, געבילדעט, אַ וואויל קעצבערקע, וואָס קען פיל לשונות, אפילו לשון קודש רעדען און שרייבען.

די כל־בו־יצע איז פון פריהער געגוג רייך, ירש׳נט זי נאָך פון איהר [באַבושקע", ביי וועמען זי האָט זיך ערצויגען פון איהר קינדהייט אָן, אַ גרויס פערמעגען פון מזומנים און אונבעוועגליכע גיטער אין קיעוו און אומגעגענד.

איבער איהרע ריכטיגע איז דער אַפּוטרופּס איהר איבערגעגעבענער ברודער, וועלכער איז אַגב אַנ׳איינקעל פון אַ ניקאָלאַיעווער סאָלדאַט.

הקיצור, זי שטעלט אַ חופּה מיט איינעם אַזוי טרעפט נישט, ווי עס פּאַסירט. גט זי זיך אין אַ קורצער צייט אַרום און שאַ, שטיל, וואָס האָט פערשאַפט איהר גט? — ווייטער אַ רעטעניש.

זי איז אַ שטאַרקע ליבהאָבערין פון ספּאָרט, טעניס וכדומה. בעזוכט זי אויך ארץ ישראל, וואו זי ווילט אַ לענגערע צייט.

אין שלאָס פיהרט מען זיך מסתמא אויפ׳ן אייראָפּעאישען שטייגער. דאָרט ווערען אָבער אָפּגעהיט אַלע יודישע טראַדיציעס. מנהגים, כשרות, מען האַלט דאָרט אַפילו אַ יודישע קעכין, יודישע משרתים וכדומה.

אַ גרויס געוויטער ברעכט אויס איינמאָל. גראָד פּסח־צייט אין אונזער אומגעגענד. טייכען פערפליצען דערפער, שטעטלעך, נישט ווייניג פון אונזערע ישיבה־בחורים בעווייזען בעסער נישט דערבער אויף יום־טוב אַהיימצופאָהרען.

דאָס האָט אויך געקענט פּאַראורזאַכען, וואָס וולאַדימיר לוואָוויטש בלייבט צוליב געשעפטס־אַנבעלאַנגענהייטען פּסח אין קרעמענטשוג.

אונזער ראש־ישיבה בעקומט פון איהם אַ בריף מיט אַ בקשה צו שיקען אין שלאָס אַ ישיבה־בחור אָפּצוהיטען די סדרים כדין וכדת, מיט אַלע מידות און ער זאָל דאָרט פערבלייבען איבער פּסח.

נאָך אַ קורצען ישוב הדעת מיט די עלטערע חברים בעשליסט אונזער מנהל מכבד צו זיין מיט דער שליחות איינעם פון אונזערע געליטענע פון דער פערפליצונג, אַ בחור׳ל, אַ צאַצקע, נחמן אשריקע, ריבניצער הייסט ער (ריבניצע, אַ שטעטעל ביים טייך סאַזש). אַ הדרת פנים מיט אייגנבוירענער אינטעליגענץ, אַ שטיק יודען און וועלטליכע זאַכען.

ערב פּסח פריה, נאָכ׳ן דאַווענען וואַרט שוין ביי אונזער ישיבה דעם פּריץ׳ס געשפּאַן, דער קוטשער העקט אַרום דעם ישיבה־בחור מיט פוטער, אַ קנאַק מיט דער בייטש און... וחאיננו... אַלע זעהען איהם מקנא.

זונטאָג, דעם 2־טען טאָג חול־המועד — אונזער חבר איז שוין דאָ צוריק. אָבער אַזוי פערענדערט, פער׳מרה׳־שחורה׳ט — אַלע זענען אומרוהיג וואָס האָט מיט איהם געקענט פּאַסירען?

אָפּגעזונדערט זיצט ער דעם גאַנצען טאָג איבער אַ ספר פערטראַכט, אָפטמאָל לאָזט ער אַ טרעהר און צוקלאַפּענדיג מיט די פינגער ברומט ער עפּעס.

אין אָוונד דערוויסען מיר זיך צוזאַמען מיט דעם ראש־ישיבה פון איהם אַ מאָדנע געשיכטע:

מיט אַ צערטליכער העפליכקייט האָבען זיך בעגאַנגען מיט איהם די פּריצ׳טע מיט דעם פּריצ׳ס שוועסטער. די שוועסטער האָט געוואָרפען אויף איהם אַ דורכדרינגענדען, אָבער אַ מילד׳ען בליק.

אין דער טייערער שטוב־קליידונג, וואָס זיי האָבען איהם אָנגעטון האָט ער זיך דערקענט אין שפּיגעל, ווי אַ פּרינץ פון אָריענט, האָבען זיי געזאָגט, זעהט ער אויס.

ער האָט בעזונדער שטאַרק בנשא חן געווען ביי עספיר לוואָוונאַ.

זיין אויסגעצייכענטע האַלטונג און זייער געזעלשאַפט האָט זי ממש געבראַכט צו ענטציקונג.

די אַריסטאָקראַטקע, וואָס האָט אין די הונדערטער יונגעלייט דורכגעזיפּט האָט אַרויסגעלייענט תּוך זיין בשמה־אויסדרוק דעם אידעאַל, דעם סימבאָל פון נאַאיוויטעט, אונשולד, און ריינקייט.

נישט ווייניגער התפעלות האָט אויך ער בעקומען פון איהר — אַזאַ זיידענע צערטליכקייט — עפּעס זענען די אַריסטאָקראַטען אַזוי צערטליך. מאָדנע, ביי׳ע געפיהלען דערוועקען זיך אין איהם, כאָטש מאָמענטענווייז גיט ער זיך אַ חשבון־הנפש, וואָס פאַר אַ שייכות האָט ער, אַנ׳אָרימער ישיבה־בחור צו דער יפת־תאר׳דיגער רייכער, הויך־געבילדעטער אַריסטאָקראַטקע.

זייבע געפיהלען זענען אָבער שטאַרקער.

ווי אַ בת־מלכה פון די פאַנטאַסטישע וועלטען האָט זי אין זייבע אויסגעזען צו די סדרים, אַזוי התלהבות׳דיג זאָגען די הגדה מיט דקדוק פערטייטשט — אַזוי קענען פירוש המלות און יעדע כלל איהר זינגען די ארץ־ישראל׳דיגע ניגונים אויף אדיר במלוכה... אחד מי יודע... איהר מתיקות׳דיגע שטימע רייסט דאָך אויס שטיקער בשמחה.

די פּריצ׳טע האָט זיך אויף דעם פּאָרל נישט געקענט זאַט אָנקוקען, אַ מין העכערער גייסט האָט געשוועבט בשעת מעשה איבער זיי ביידען.

שבת חול־המועד ביי טאָג זאָגט נחמן אשרי שיר השירים. זי דערמאָהנט זיך וועגען זעהר אַ האַרציגען אַ־יג־נפלען ניגון, וואָס זי האָט אין ירושלים געהערט איין מאָל פרייטאָג ביי די תימנער יודען אויף דעם פּסוק קול דודי... פון שיר השירים.

די מעלאָדיע האָט זיך איהר איינגעקריצט אין זכרון. זי האָט עס מיט נאָטען פערצייכענט און דורך אַ קיעווער מוזיקער בעאַרבייט פאַר פּיאַנאָ.

מוצאי שבת, נאָך הבדלה זעצען זיי זיך ביידע ביי דער פּיאַנאָ, זי זינגט:

קול דודי, קול דודי.
הנה זה, הנה זה בא
אַ אַ אַ אַ אַ — און אַז. ו.

דער ניגון בעהמט איהם עפּעס נישט תּחילה. זיי תנועות זענען איהם פרעמד, ווילד...

דער אָוונד איז אַ שעהנער, כאָטש עס איז נאָך קיהל, דער פריהלינג האָט שוין אָבער בעהערשט די נאַטור, אַלץ זינגט אַ חרות־הזמן אַנ׳זער ליבען יום־טוב, פאָהרט מען צוזאַמען מיט דער פּריצ׳טע אַ ביסעל שפּאַצירען.

קומענדיג צוריק אין אָוונד, פערברענגען זיי געמיטליך ביי סעודת מלווה מלכה אַ שעה אַנדערטהאַלבען. די פּריצ׳טע געהט דאַן אין איהר צימער צו לייענען בריף, צייטונגען און דאָס פּאָרל זעצט זיך ווידער צו דער פּיאַנאָ.

דער ניגון הויבט איהם דאָס מאָל אַביסעל צו ציפּען ביים יצר בשמה, עפּעס צעוואַרעמט עס איהם מיט אַ מין צויבער־קראַפט זינגט! זינגט!... טייערע בת־מלכה לאָמיר נישט אויפהערען צו זינגען:

קול דודי, קול דודי...

יאָ, יאָ, ליבער פּרינץ, יאָ, יאָ, קול דודי...

ער איז עקזאַלטירט און פיהלט נישט ווי זיין קאָפּ איז שטאַרק איינגעדריקט אין איהרע אַרעמס...

די העסע קרייזען צו דער דריטער אשמורה, זיי וואַכען אויף אויפ׳ן גן־עדן טרוים...

נו, טייערער פּרינץ... צייט מאַכען נאַכט, גוטע חלומות... אַ זיסען שלאָף.

ביידע געהען זיך פונאַנדער אין זייערע צימערען ברומענדיג קול דודי, קול דודי א, א, א.

אינדערפריה — דער הימעל איז פערכמאַרעט צום רעגען — דאָס זעלבע שפּיעלט זיך אָפּ ביי אונזער חבר אויף דעם פנים. ער בעהמט זיך אַז מיט מוט און....

— ליבע פּריצ׳טע! טייערע אסתר! איך קען דאָ מעהר נישט פערבלייבען איין מינוט... שיקט מיך אָפּ צוריק... איך ווייס, איך וועל בענקען שטאַרק, אפשר אייביג.... אָבער מיין טאַטענס הבטחה וועל איך נישט עובר זיין: ער האָט מבטיח געווען מיין פעטער, אַז דאָבע גיטעל מיין שוועסטער קינד וועט זיין מיין כלה. איך בענק נישט נאָך איהר, גאַנצע וואָכען קען איך זי איבערגעסען פערגעסען... איך האָב אויך מיין טאַטען צוגעזאָגט פלייסיג לערנען און ווערען אַ רב. — מען איז דאָך נאָר אַ בשר־ודם — וואָס פריהער איך וועל פון דאַנען אַוועקפאָהרען בעסער וועט זיין. מיין פאַמיליע איז קאַפּלאַנסקי, די קאַפּלאַנסקיס זענען כהנים.

די לעצטע ווערטער טרעפען איהר ווי אַ דונער, זי ווערט בלאַס און פאַלט שיעור אין חלשות. עטוואָס בעהערשט זי זיך און אַריינלויפענדיג אין איהר צימער ברעכט זי אויס אין אַ היסטעריש געוויין.

די פּריצ׳טע, די דינסט — אַלץ לויפט זי צו בערוהיגען — אונזער חבר שטעהט אַנ׳אומבעהאָלפענער פערלוירען.

אַ שעה דויערט ביז זי קומט צו זיך — דאַן רופט זי איהם אַריין, — נו, ליבער פּרינץ, אַזוי שפּילט זיך עס דער שיקזאַל מיט דעם מענש: דו ביזט אַ כהן. איך — אַ גרושה כאָטש איך בין אונבעריהרט פון מיין געוועזענעם מאַן, „זאַקאַן" איז אָבער „זאַקאָן" (געזעץ), אַנ׳אידעאַלען בנין האָב איך אין מיין האַרץ און מחשבה געבויט פאַר אונזער צוקונפטיגען בונד. דער שיקזאַל אָבער האָט איהם אין איין מאָמענט פערניכטעט. אונזער זיידענער פּאַלאַץ וועט זיין נאָר דער קול דודי... קול דודי א, אַ, א... פאָהר געזונד... געפין דיין טרייסט אין פלייסיגען לערנען און ביי אַ האַרבער קשיא וועסט דו ברומען: קול דודי, קול דודי.

אונזער חבר צעוויינט זיך שטאַרק — מיר ווערען געריהרט און דער ראש־ישיבה זיצט לאַנג פערטראַכט.

חול־המועד איז דאָס וואַסער אָפּגעפאַלען. אונזער חבר נחמן אשריקע פאָהרט אַהיים אויף די צווייטע טעג יום־טוב.

בעמערקענדיג אין איהם עפּעס מאָדנע סוגיות, מאַכט מען איהם שבעל חתונה מיט זיין דאָבע גיטלען.

ער פאָהרט שוין נישט נאָך סמיכה. זיין שווער, אַ בעשיידענער קליינהענדלער, וואָס פאָהרט אַרום אויף יאַרידים, שטאַרבט אין דער צייט.

אַלס עלטערער איידעם בלייבט ער דער אַפּיטרופּ איבער דער אַלמנה מיט אַ היבש ביסעל יתומים און דאגות פרנסה.

דערווייל קומט אַ קינד, אַ צווייטס, אַ דריטס קיין עין הרע. אונזער פריהערדיגער הדרת פנים און האַלבער אינטעליגענט איז איצט אַ פשוט׳ער קליינשטעטלדיגער, אָפּגעלאָזטער, בעוואַקסענער בעל הבית׳ל און העבדלער. מיט אַביסעל פלאַקס.

ביי שיר השירים זאָגען פרייטאָג ווילט זיך איהם אַמאָל דערמאָהנען אָן יענער צייט און אַביסעל געבען אַ ברום דעם קול דודי... לויפט אָבער צו מיין קינד — טאַטע! אַ צווייטס — טאַטע?! אַ דריטס — טאַטעניו!... און... אויס מיט דעם קול דודי....

און זי איז געבליבען איהם טריי ביז איהר לעצטען אָטעם ביי קנאַפּע 36 יאָהר, בשטאַרבט זי טראַגיש ביים בעוואוסטזיין ביז דער לעצטער סעקונדע און הויכט אויס די בשמה אויף די ליפּען מיט דעם „קול דודי"....

טויזענט יאהר יודישער גורל

פון פראפעסאר פראנץ אפפענהיימער

(2 —*)

אט דעם וויכטיגסטען צווייג פון האנדעל האבען אין די מאכמעדאנער לענדער געקאנט בעטרייבען בלויז צוויי גרופען: די יודען און די קריסטען. אמת, די קריסטען איז דאס נעמען פון פראצענט אויך געווען פערבאטען. אבער אויף דעם פערבאט האבען די קריסטען בדרך־כלל זעהר ווייניג געקוקט. אין די מאכמעדאנישע לענדער האבען זיי אבער געהאט אן אנדער שטער. ווארים פאר די מאכטהאבער פון די מאכמעדאנישע לענדער זענען זיי געווען פון דער־זעלביגער אמונה, ווי זייערע שונאים פון די קריסטליכע לענדער און ממילא האט מען אויף זיי געקוקט מיט חשד. ענטקעגען די יודען איז נישט געווען אזא חשד, זעהען מיר טאקע, אז די סירישע קריסטען, וועלכע האבען ביז דעם אראבער־שטורעם געהאט כמעט אן אויסשליסליכען מאנאפאל אויף דעם אריענט־האנדעל, ווערען פון איהם אלץ מעהר און מעהר פערשטופט און זייער ארט פערנעמען יודען. דאסזעלביגע געשעהט אויך מיט דעם באנקיר־וועזען אין א ברייטערען זין, און וועלכען עס ווערט אויך איינגעשלאסען געלד־ליהער, שטייער־פעכטער און גרויסע אונטערנעהמער. אין 9־טען יאהרהונדערט זעהען מיר שוין אויפקומען אין הויף פון די אבאסידישע קאליפען זעהר רייכע יודישע פינאנסירען. וואס אונטער דער הערשאפט פון מוקטאדיר (908 ביז 932) ווערען זיי די אפיציעלע הויף־באנקירען, זייער אויפגאבע איז געווען פאר יעדען אנהויב חודש צוצושטעלען די ווזירען דאס נויטיגע געלד אויף אויסצוצאהלען די געהאלטען פון די הויף־בעדינער און גווארדיסטען. אלס פערגעלטונג קריגען זיי די גרויסע שטייער־פאכטען און זיי זענען די הויפט געווינער פון די געוואלטיגע געיעגען אויף שקלאפען, וואס ווערען אנגעפיהרט אונטער דעם אויסרייד פון „הייליגען קריג" ביי די גרעניצען פון דער גאנצער אימפעריע און אין דער אמת׳ן ווערען די דאזיגע געיעגען אויף שקלאפען אנגעפיהרט גאר מיט דעם צוועק צו פערשאפען ארבייטס־הענט פאר די גרויסע לאנד־גיטער און די פאבריקען.

די אומגעהייערע געווינסען האבען די דאזיגע יודישע הויף־באנקירען געטיילט מיט די ווזירען.

דער לעצטער קוואל פון בערייכערונג איז געווען חלפנות, די פריהערדיגע ביזאנטישע פראווינצען האבען געהאט א גאלד־וואלוטע, די פערזישע סאסאנידישע — א זילבער־וואלוטע. אויף איבערצוברענגען קיין באגדאד דאס נויטיגע בארגעלד, האבען די בענק, וועלכע האבען געהאט זייער הויפט־צענטער אין באגדאד און זייערע צווייגען אין אלע וויכטיגערע שטעט, ענטוויקעלט א מאדערנע סיסטעם פון וועקסעל, קרעדיט־בריף און טשעקס. עס איז א סברה, אז דאס ווארט „טשעק" אין ענגליש שטאמט גאר דירעקט פון דעם אינדא־פערסישען ווארט „טשעק", וואס לייגט זיך אויפ׳ן שכל, ווייל מיר וויסען אז די נארמאנישע פירשטען אין סיציליען האבען איבערגענומען ביי די אראבער זייער׳ע מעטאדען פון פינאנץ פערוואלטונג.

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נומר 77.

דעמאלט וואקסען פלוצים אויס די יודען אלס גרויסע סוחרים און פינאנסיסטען אויך אין די הויפען פון מערב־אייראפע. זיי האבען ווארשיינליך געקראגען זייער קאמערציעלע בילדונג אין דער מלוכה פון די כאזארען, כמעט דער גאנצער מזרחישער האנדעל ליגט איצט אין זייערע הענט. צוערשט זעהען מיר זיי אלס וואנדערענדיגע הענדלער, אבער פון דעם עלפטען יאהרהונדערט אן זענען די יודען געווארען תושבים אין די בליהענדיגע שטעט, און פון דעמאלט אן הויבט זיך אן זייער איינטיילונג לויט די לענדער אין וועלכע זיי וואוינען.

אלס פינאנץ־באאמטע, אלס פערוואלטער איבער שטייערען, געפינען מיר יודען שוין אין דער מעראווינגער מלוכה, דאס חזרט זיך איבער אויך אין שפעטערע צייטען. אזוי, למשל, האט דער פויפסט אלעקסאנדער דער דריטער געהאט א יודישען פינאנץ־מיניסטער ארום דעם יאהר 1150, אין 1225 געפינען מיר אין עסטרייך א גרויסען יודישען באנקיר מיטן נאמען מעשאנוס. אבער נאך פאר דעם איז אין עסטרייך געווען א רייכער מינץ־מייסטער, וועלכער האט געהייסען שלאם.

די עשירות פון איינצעלנע יודען איז געוואלדיג אויסגעוואקסען, זעהר בעקאנט איז די גרויסע פירמע פון פירלעאני (לעווענשטיין), אין רוים, די דאזיגע פאמיליע איז שפעטער איבערגעגאנגען צום קריסטענטום און איינער פון דער משפחה האט בעשטיגען דעם פויפסטליכען טראן אונטערן נאמען אנאקלעט דער צווייטער, אין ענגלאנד האט זיך געפונען א יודישער פינאנסיר, אהרן פון לינקאלן, וועלכער איז אימשטאנד געווען צו אנטליהען הענרי דעם ערשטען נישט ווייניגער ווי הונדערט טויזענט פונט, א ריזיגע סומע פאר יענער צייט, נישט קיין קלענערער גביר פאר איהם איז געווען יצחק פון לאנדאן, א סך פון די רייכע האבען זיך געשמדט, און זענען געווארען קריסטליכע אדעליגע, פאטריציער.

די ירידה

אבער נאך דער שווינדעליגער הויך איז געקומען דער דונערענדיגע פאלען און אפגרונד אריין. דער יודישער גורל אין יענער עפאכע איז צו זיין לעהרער איז אלע קונסטען פון האנדעל און פינאנץ פאר פעלקער, וואס זענען נעהנטער צו דער נאטור, כדי דערנאך ווען די תלמידים האבען זיך אויסגעלערענט די חכמה, פערשטויסען צו ווערען. אנהויבענדיג פון די קרייץ־צוגען ווערט דער גורל אין דעם זין אלץ טראגישער. מען קאן גאנץ דייטליך דערקענען אז דאס ארויסשטופען פון די יודען לויפט פאראלעל מיט דער ענטוויקלונג פון דעם קריסטליכען האנדעל און באנק־וועזען.

צוערשט זעהט מען עס אין איטאליען און אין דרום־פראנקרייך, דערנאך אין די איבעריגע טיילען פון פראנקרייך. און צולעצט אין די סלאווישע לענדער, וואו זיי האבען נאכ׳ן גירוש דייטשלאנד נאך לאנג פערנומען א זעהר עהרענהאפטע פאזיציע.

נאך אין יאהר 1084 האט דער בישאף פון שפייער מיט נצחון מיטגעטיילט זיינע בירגער, אז איהם איז געלונגען צו ברענגען יודען אין דער שטאט אריין, און ער איז זיכער, אז א דאנק זיי וועט די שטאט זיך טויזענטפאך צעבליהען. אבער פון דאן אן האט עס אנגעהויבען געהן שנעל בארג אראפ. ביז פאר די געיאגטע און געפלאגטע יודען איז נישט פערבליבען קיין אנדער ברירה ווי צו פערנעמען זיך מיט׳ן קליינעם געלד־האנדעל, אבער אראפ, ביז פאר די געיאגטע און געפלאגטע יודען, בעסער געזאגט — מיט ווינקעל־וואוכער און מיט אנטליהען געלד אויף משכנות, א חוץ דעם — די פרייע פראפעסיע פון מעדיקער, וואס אין דער הינזיכט זענען זיי געווען די לעהרער און מייסטערס פון מערב אייראפע. צוערשט האבען די בירגער פון ווענעדיג און גענוא ארויסגעשטויסען די יודען פון שקלאפען־האנדעל, וואס האט געבראכט גרויסע פראפיטען. דערנאך האט מען זיי ארויסגעשטויסען פון האנדעל מיט סחורות און דערנאך אויך פון געלד־האנדעל.

דער אויסרייד פאר די פערפאלגונגען איז געווען די רעליגיעזע פראגע. אז דאס אבער איז געווען נאר א תירוץ קאן מען צום דייטליכסטען זעהן אין דעם, וואס צו דער זעלבער צייט איז אויף דעם קריסטליכען ארדען פון די טעמפלער געקומען נאך אזא ערגערע קאטאסטראפע.

כדי דאס גענוי צו פערשטיין מוז מען וויסען אז די פויפסטליכע קאמער איז געווען די גרעסטע פינאנץ־אינסטיטוציע פון יענער צייט, דאס איז געווען א ריזיגער קאנצערן, וואס האט ארומגענומען די גאנצע וועלט. אהער האט געשטראמט דאס געלד פון אלע קאטוילישע לענדער. עס האט געמוזט געפונען ווערען א וועג ווי אזוי צו טראנספערירען עס קיין רוים, פאר דעם צוועק זענען דעמאלט געווען בלויז צוויי קערפערשאפטען, וועלכע האבען געהאט צאהלרייכע סטאנציעס און די נויטיגע פינאנציעלע מעטאדען. איין קערפערשאפט איז בעשטאנען פון יודען, די אנדערע — פון טעמפלער. וועלכע האבען פון אריענט ביז שאטלאנד און ביז פארטוגאל אומעטום געהאט זייערע בורגען און שלעסער — איבער צעהן טויזענט אין צאהל. די בידע קערפערשאפטען האט די פויפסטליכע קאמער בענוצט אלס איהרע באנקירען.

א דאנק די ריזיגע פערדינסטען, וואס די איטאליענער האבען געהאט פון די קרייץ־ציגלער אלס פראכט־פיהרער און געלט־ליהער איז ארום דעם צוועלפטען יאהרהונדערט אויפגעקומען א שטאנד פון איטאליענער באנקירען, די אזוי גערופענע „לאמבארדען" וועלכע האבען באלד גענומען בעהערשען דעם דעמאלסדיגען וועלט־האנדעל. די פויפסטען, וועלכע האבען זיך אייביג גענויטיגט אין געלט, האבען עס ביי די „לאמבארדען" לייכט געקענט ליהען. דערפאר האבען עס די „לאמבארדען" לייכט געקענט פטור ווערען פון זייערע ביידע אומבעקוועמע קאנקורענטען — די יודען און די טעמפלער. ס׳איז כאראקטעריסטיש אז גראד אונטערן פויפסט אינאצענץ דעם דריטען איז אויף די יודען אויסגעגאסען געווארען דער שווערסטער צארן, ווייל אט דער פויפסט האט דעם ריזיגען קאפיטאליסטישען קאנצערן פון וואטיקאן פערגרעסערט און דערפיהרט צו דער העכסטער שטופע.

די שטימונג געגען די יודען איז שוין פון פריהער געווען א פערסמטע, די רעליגיעזע אויפרעגונג פון די קרייץ־צוגען האט געפיהרט צו די בעקאנטע שחיטות, און וועלכע עס האבען זיך בעטייליגט אי דער אין חובות פערזונקענער אדעל אי דער ארימער המון, עס איז פאראן א סאציאלישער כלל, אז ווען מען וויל אימיצען טון שלעכטס, טראכט מען אויף איהם אויס אלדס־בייז, דעם כלל האט מען אנגעווענדעט ווען מען האט אנגעהויבען העצען געגען יודען. מערקווירדיג איז וואס אין אלע דעמאלסדיגע בלבולים אויף יודען האט מען כמעט זיי נישט אויסגעווארפען אז זיי זענען פראצענטניקעס, אפילו ראדאלף, דער, וואס האט גערופען צו א קרייץ־צוג אויף יודען, האט זיי נישט בעשולדיגט אין וואוכער. ער האט נאר געפאדערט נקמה נעהמען פאר קריסטוס בלוט, אפילו אינאצענץ דער דריטער האט געמוזט צוגעבען, אז די יודען זענען נישט די איינציגע פראצענטניקעס, ער האט אפילו געזאגט אז ווען מען זאל וועלען ארייבלייגען אין חרם אלע קריסטליכע פראצענטניקעס וואלט מען געמוזט צושליסען אלע קירכען. אבער די שטימונג געגען יודען איז געווארען אלץ גרעסער. אין צוועלפטען יאהרהונדערט האבען זיך אנגעהויבען די גירושים, פיליפ דער צווייטער, וועלכער איז אלס יונגעל געווארען קעניג פון פראנקרייך, האט אנגעהויבען מיט דעם, וואס ער האט די יודען ארויסגעטריבען פון לאנד. געטון האט ער עס דערפאר, ווייל זיינע חברים האבען איהם דערצעהלט די ווילדע מעשה אז יודען בענוצען זיך מיט קריסטליך בלוט פאר ריטואל־צוועקען. שפעטער, אין די רייפערע יאהרען האט ער זיינע יודען צוריקגערופען.

און דאן האט די יודען געטראפען דער שווערער דונער, וועלכער איז געשליידערט געווארען פון אינאצענץ דעם דריטען. דער פויפסט האט אויף אן אנפראגע געענטפערט אז די יודען זענען צוליב זייער אייגענער שולד פערמשפט צו אייביגער קנעכטשאפט. דער ענטפער איז אפשר אבזיכטליך געווען צווידייטיג, לכתחילה האט עס געמיינט בלויז די קנעכטשאפט צום געזעץ. אונטער וועלכען די יודען ווארפען זיך אונטער פריוויליג, מען האט עס אבער אויך געקאנט אנדערש אויסטייטשען — און אפשר איז עס געמיינט געווארען אז מען זאל עס אנדערש אויסטייטשען. און אזוי האט טאקע דערקלערט דער קאטוילישער פילאזאף טאמאס אקווינא, אז די יודען זענען די קנעכט פון זייערע פירשטען. דעמאלט איז צום ערשטען מאל בענוצט געווארען בנוגע די יודען דער אויסדרוק „קאמערקנעכט" און פון דאן אן האט זיך אנגעהויבען די בערימטע „גאלדשוואנץ־פאליטיק": מ׳האט פריהער געלאזט די יודען זיך אנזאפען מיט געלד, כדי דערנאך זיי, ווי א שוואם מיט אלע כוחות אויסצוקוועטשען.

חול־המועד׳ניקעס „באוויגן" זיך!..

איבערגעגעבען פון א לאדזער יוד

פון י. אבערזשאנעק

דער פסח, זאג איך, וואלט געווען א גאנץ גוטער יום־טוב, ווען נישט דער חול־המועד. נישט ס׳איז יום־טוב, נישט ס׳איז אין דער וואכען. נישט מילכיג, נישט פליישיג, נישט דאס און נישט יענץ. קיין תפילין לעגט מען נישט, און וועקסלען דארף מען צאהלען...

כ׳מיין נישט אזוי ווייט דעם חול־המועד, ווי... די חול־המועד׳ניקעס. אנ׳אנשיקעניש אפיסעל, ווי די היישעריקען בעפאלען זיי מיך, עסען מיך אויף מיט די קאפעטעס און פערמאטערען מיך, אז איך האב נישט קיין כח אויף די פיס צו שטעהן.

שוין די ערשטע טעג פסח, אז איך דערמאן מיך, אז באלד וועלען מיך בעפאלען די חול־המועד׳ניקעס, אזוי בעפאלט מיך א שרעק, און וואס איך בעט אייך, איז דער חידוש, וואס? גאנצע פיר טעג נישט עסען און נישט טרינקען, גאנצע פיר נעכט קיין אויג נישט צומאכען. טעג און נעכט א טאראראם און א געפילדער ווי אויף א ראט־זיצונג אין דער לאדזער קהלה, להבדיל.

יעדען חול המועד האב איך צרות פון די חול־המועד׳ניקעס, נאר אזא „זיאזד" ווי איך האב געהאט דעם חול־המועד האב איך נאך קיינמאל נישט געהאט.

באלד דעם ערשטען טאג חול־המועד פארטאג, האט זיך געיאוועט דער פעטער ליפע מיט די מוהמע טשיפע. בידע זענען זיי געקומען וועגען א וויכטיגען ענין... גט׳ן זיך, זענען זיי געקומען.

האבען זיי זיך בידע גענומען פערהערען: די מוהמע טשיפע האט גענומען מאכען קולות:

גנב! גזלן! טרפהנע קישקע! דו האסט מיך אומגליקליך געמאכט!

און אז מיין מוהמע טשיפע שרייט, שאקלען זיך די ווענד. האבען שכנים געהערט געוואלדען: גנב. גזלן, רוצח, מערדער. זענען זיך צוזאמענגעלאפען די שכנים פון הויז, דער ווירט, דער סטרוזש, נישט אנדערש, נאר ביי מיר איז א באנדיטען־אנפאל, אז מ׳קוילעט מענשען.

האב איך מיך ביי דער מוהמען גענומען בעטען:

— מוהמע טשיפע, האב רחמנות. שריי מיט איין טאן נידריגער. איך שטעה דאך אין שידוכים מיט טעכטער.

האט מיך מיין מוהמע טשיפע געהערט ווי דעם קאטער, און נאך העכער גענומען געוואלדעווען. די מוהמע טשיפע האט געשריגען און דער פעטער ליפע האט זי איבערגעשריגען, און דער סוף איז געווען, אז צום פעטער האט מען געמוזט ארויסרופען די פאטאטויע, און א גלעזער צוריק אריינצושטעלען די אויסגעהאקטע שויבען.

איך קום אהיים צום מיטאג, ווערט מיר פינסטער פאר די אויגען, ביים טיש זיצען אויסגעזעצט געסט, פון מיין צד און פון מיין ווייב׳ס צד, פעטער׳ס און מוהמעס. קליינע קינדער און דערוואקסענע חתנים און כלות און מ׳האקט אויף אלע באקציין, אז די „זאוויאסעס" שאקלען זיך.

— פעסעלע, זאג איך צו מיין יודענע, ווער איז דאס די כאליאסטרע? וואס איז ביי מיר — א פענסיאנאט?

— דאס זענען חול־המועד׳ניקעס — האט מיין יודענע געענטפערט.

האב איך מיך אוועקגעזעצט ביים טיש, און די גאל איז מיר איבערגעגאנגען. איך האב מיך צוגעקוקט, ווי מיין הארוואניע ווערט פערבענט אונטער די הענד, ווי מיין ווייב ליהועט די באבעלעך, מצה־בריי׳ען, מאקאראנען און לעקיכער, האט דאס מיך געריסען ביים הארצען. אז איך האב מיך צוגעקוקט צו זייער אפעטיט אהן עין־הרע, האט מיר געשווינדעלט פאר די אויגען.

אבער נישט דאס עסען איז געווען דאס ערגסטע. דאס ריכטיגע האט זיך געמאכט ביינאכט: איך קום אהיים אין אוונט — א גאנצער האטעל: אין מיין בעט ליגען דריי פעטער׳ס און פיר קינדער צופיסענס. אין מיין ווייב׳ס בעט — דריי מוהמעס און צוויי טעכטער צופיסענס. אויף דער קאנאפע ליגט אויסגעצויגען א יונג מיט א פאר שיטערע פיסקעס ווי אפגעשאבענע בורקעס און כראפעט ווי א געקוילעטער אקס. די קינדער־בעטלעך זענען בעלעגט ווי די פליגען. געלע קעפלעך און שווארצע קעפלעך, הענטעלעך און פיסלעך געפלאכטען צוזאמען. ביים טיש שלאפט זיצענדיג מיין ווייב׳ס אנ׳עלטער פעטער. דערנעבען ליגט ווידער עפעס א פערשוין, אויסגעבעט אויף דריי שטוהלען און פאכעט מיט די עלענבויגענס.

איינער כארכעלט, א צווייטער שבאלכט, א דריטער פייפט מיט דער נאז, א פערטער רעדט פון שלאף, א פינפטער קאפעט מיט די פיס. איינער ווארפט אראפ די קאלדרע און דער צווייטער שלעפט ארויף די קאלדרע, און ס׳איז ליהודים!

אין מיטען נאכט איז געווארען א טרעוואגע: איינע האט געדריקט אין מאגען, האב איך געמוזט לויפען אין דער קיך אריין אויפקאכען א גלאז טיי. א צווייטער [illegible] גענומען לויפען. א פעטער האט געקרעכצט: אוי, מיינע מערדען! א צווייטער האט זיך געריבען א פוס, און דערביי געזאגט בביאות, אז ס׳וועט מארגען זיין א רעגען — די אטרעטיס זאגען עס איהם. אזוי בין איך געלאפען פון איינעם צום צווייטען. איינעם געמאכט א ווארעם פלאש צום בויך, א צווייטען — א שטערצעל צו די פיס. איינעם האב איך געגעבען מיגרענע־קאפעליעס און א צווייטען א קאמפרעס צום בויך. און אז איך האב אין דער פריה א קוק־געטון אין שפיגעל אריין, האב איך געהאט א פנים ווי אן אויסגעקוועטשטע לימענע.

און איצט די טענות, וואס זיי האבען געהאט צו מיר! איהר מעגט הערען, וואס פאר א פרעטענזיע ס׳האט געהאט צו מיר א פעטער, א חתן מיט א כלה:

צומארגענס קומט צו מיר די מוהמע יענטעל׳ס טאכטער, די פאגע זאשע און דערצעהלט מיר אזא מעשה:

— א וואושנע שטאט, זאגט זי, איז דאס רע־לאדז, אז איך געה מיט מיין חתן אין טעאטער אריין, ווייל מען אונז נישט אריינלאזען צוזאמען, נאר איך זאל געהען אין א בעזונדערען חדר און מיין חתן אין א בעזונדערען חדר — א וואושנע טעאטער קאן דאס זיין, וואס מ׳לאזט נישט אריין א חתן מיט א כלה צוזאמען! ביי אונז, אין קלאדאווע לאזט מען יא אריין צוזאמען, און אין לאדז נישט!

האט מיך שוין די מעשה טאקע פערדראסען און זי גענומען אויס׳ן פערהער:

— זאג מיר, אין וועלכען טעאטער איז דאס געווען? כ׳בין טאקע נייגעריג צו וויסען וואו ס׳געפונט זיך אין לאדז אזא טעאטער, וואו מ׳לאזט נישט אריין זכרים מיט נקבות צוזאמען.

— איך וועל דעם פעטער דערצעהלען פאדראבנע, האט זי געזאגט.

מיר געהען אזוי אויף דער זאכאדניע גאס, זעה איך א טעאטער, א שיין טעאטער. פארענט א גארטען און אין דער הויך, אויפ׳ן טעאטער הענגט א שילד, „צענטראל", פערשטעה איך דאך, אז דאס איז מסתמא א טעאטער וואס הייסט צענטראל־טעאטער, זאג איך צו מיין חתן: קום, הערמאן, וועלען מיר אריינגעהן אין דעם צענטראל־טעאטער. מ׳שפילט דא מסתמא א וואזשנע שטוקע.

געהען מיר בידע אריין אין דעם טעאטער אריין. געהט מיין חתן צו צו דער קאסע און הייסט זיך געבען צוויי בילעטען.

קוקט אונז די קאסירקע אן פון קאפ ביז פיס, און פרעגט מיין חתן: וועלכע קלאס פערלאנגט איהר? ערשטע קלאס צו צווייטע קלאס?

— זאגט מיין חתן: ס׳קאן זיין צווייטע קלאס, און אין זינען האב איך געהאט: מאדנע טעאטערס זענען דא אין לאדז. טעאטערס מיט קלאסען? ביי אונז, אין קלאדאווע, פרעגט מען זיך ביי דער טעאטער קאסע: וועלכען זשאנד, און דא אין לאדז פרעגט מען: וועלכע קלאס?

נו, האבען מיר גענומען די בילעטען, און מיר זענען געגאנגען ארויף אין צענטראל־טעאטער אריין.

— נו, נו, און וואס האט איהר געזעהן אין דעם צענטראל־טעאטער, בין איך געווארען נייגעריג..

— געזעהן? האט די קלאדאווער חול־המועד׳ניצע געענטפערט מיט כעס: מיר האבען גארנישט געזעהן, שטיבלעך און שטיבלעך, און אויף יעדען שטיבעל א נומער. פון יעדען שטיבעל האט ארויסגעזעצט א פארע, און ווער ס׳איז ארויסגעגאנגען איז געווען פערשוויצט און פערמאכמעט, אז דער שווייס האט פון זיי גערינען.

און וואס איז געווען דער סוף? דער סוף איז געווען, אז מ׳האט אונז אין טעאטער נישט אריינגעלאזט צוזאמען. דער בילעטער האט אונז געזאגט, אז דא געהען בעזונדער זכרים און בעזונדער נקבות, זענען מיר געווארען אין כעס, און מיר זענען אוועק מיט די בילעטען, א וואושנע טעאטער, איז דאס אייער לאדזער צענטראל־טעאטער — שעמען מעגט איהר זיך מיט אייערע לאדזער טעאטערס!

נו, רבותי, איך וועל דאך אייך נישט דארפען דערצעהלען, אז זיי זענען געווען אין... צענטראל־באד אויף דער זאכאדניא גאס!...

חול־המועד׳ניקעס אויף מיין קאפ!

יודישע טרוימען און ווירקליכקייטען

פון ד"ר ה. זשיטלאָווסקי

עס הויבען אָן ווערען קלאָרער און די מוחות, איך מיין דאָ די מוחות פון די פּראָגרעסיווע יודען בכלל, פון די „יאַהודימשע" יודען בפרט. יענע מוחות זענען די גאַנצע צייט געווען פערנעפּעלט. זייערע געדאַנקען זענען געווען בעהערשט פון אַ שעהנער אילוזיע, וואָס איז אויפגעקומען אין דער צייט פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע און האָט זיך געשטאַרקט אין דעם משך פון דעם ניינצעהנטען יאָהרהונדערט: די אילוזיע פון „עמאַנציפּאַציע" און „אַסימילאַציע".

דער פאַריגער יאָהרהונדערט איז געווען דער יאָהרהונדערט פון ליבעראַליזם פאַר עקסעלענס, די צייט, ווען דער „רוח הזמן" האָט דערקלערט די איבער־אינדיווידועלע פרייהייט און גלייכהייט פון יעדען מענשען פאַר דעם העכסטען אידעאַל פון דעם געזעלשאַפטליכען לעבען.

אין אַזאַ גייסטיגער ספעהרע האָט זיך ביי די פּראָגרעסיווע יודען איינגעשטעלט די אילוזיע, אַז די ליבעראַלע וועלט וועט אויפהערען צו פיהרען די חשבונות מיט אונז, ווי פון פאָלק צו פאָלק, נאָר וועט זיי אָנהויבען פיהרען ווי פון מענש צו מענש, זאָלען מיר נאָר ווערען אין אַלץ גלייך מיט אַלע קינדער פון דעם לאַנד, אין וועלכען מיר וואוינען („אַסימילאַציע"), אַזוי וועט שלאָגען די שעה פון אונזער בעפרייאונג („עמאַנציפּאַציע"). עס וועלען פאַלען די ווענט פון דער יודישער „געטאָ". זאָלען מיר נאָר דערקלערען, אַז מיר זענען נישט קיין פאָלק, נאָר אַ רעליגיעזע קהלה, אַזוי וועלען מיר בעקומען די זעלביגע גלייכע רעכט ווי אַלע אַנדערע, און וועלען אין אַלע פּרטים בעהאַנדעלט ווערען ווי די קינדער פון דעם אייגענעם לאַנד.

שוין אין דעם לעצטען העלפט פון יענעם „ליבעראַלען" יאָהרהונדערט האָט זיך אָנגעהויבען דער איבערבראָך אין דעם ליבעראַלען איינשטעל, און דער ערשטער ליניע בנוגע צו אונז. עס איז אויפגעקומען דער מאָדערנער אַנטיסעמיטיזם, דער געבילדעטער און געלערנטער, וואָס האָט די רעליגיעזע פראַגע איבערגאַנצען אַראָפּגעוואָרפען פון חשבון און האָט זיין קאַמף אַנטקעגען אונז דערקלערט, ווי אַ קאַמף אַנטקעגען אַ בעשטימטען פאָלק.

ווי האָבען מיר אויפגענומען יענעם קאַמף? דער ראָזעווער נעפּעל אַרום אונזערע מוחות האָט אונז נישט געלאָזט דערבליקען דעם בייזען איינשטעל. אין דעם אַנטיסעמיטיזם האָבען מיר געזעהען נאָר אַ רעאַקציע מצד אָפּגעלעבטע מיטעל־אַלטערליכע כוחות, אַ רעאַקציע וואָס מוז פערשווינדען מיט דעם אומפערמיידליכען טריאומף פון דעם ליבעראַלען געדאַנק אומעטום.

אין די זעכציגער יאָהרען האָט נאָר איין קלאָרער קאָפּ קלאָר דערבליקט דעם תוך פון דער זאַך, דאָס איז געווען משה העס, וועמעס מוח עס איז קיינמאָל נישט געווען פערנעפּעלט מיט ליבעראַלע ראָזעווע נעפּלען. ער האָט דער ערשטער דערקלערט, אַז די יודענפראַגע איז נישט קיין רעליגיעזע פראַגע, אפילו נישט קיין ריין־עקאָנאָמישע, נאָר איז תוך און זיין עצם אַ נאַציאָנאַלע. דאָס איז אַ פעלקער־קאָנפליקט, וואָס דאַרף פערענטפערט ווערען, לויט די פאָדערונגען פון דעם פעלקער־רעכט. ער האָט אין דעם נאָמען פון יודישען פאָלק פערלאַנגט אַ בייעם חשבון, ווי פון פאָלק צו פאָלק. די שטים פון משה העס איז אָבער אָהן אַן אָפּקלאַנג פערקלונגען געוואָרען ווי אין אַ מדבר. דאָס זענען געווען די זעכציגער יאָהרען, די צייט פון אַ בייעם אויפבליה פון דעם ליבעראַלען געדאַנק.

ערשט די פּאָגראָמען פון די אַכציגער יאָהרען אין רוסלאַנד האָבען געבראַכט די אויסניכטערונג פאַר אַ גרויסען טייל פון דער מזרח־איראָפּעאישער פּראָגרעסיווער יודענשאַפט. עס איז אויפגעקומען דער מאָדערנער פּראָגרעסיוו־נאַציאָנאַלער פעריאָד אין אונזער לעבען מיט זיין פּאַלעסטינאָפילענטום, דעם „גלות־נאַציאָנאַליזם", דעם ציוניזם, דעם טעריטאָריאַליזם, דעם „אויטאָנאָמיזם", דעם יודישיזם, דעם העבראַאיזם, מיט דער אַגראַר־בעוועגונג און די קאָלאָניזאַציאָנס־שטרעבונגען. אויף דעם יסוד פון אָט די אַלע שטרעמונגען איז געלעגען דער אַלטער העס'ישער געדאַנק, וועלכען ד"ר פּינסקער האָט אַזוי גליקליך קאָנצענטרירט אין דעם לאָזונג: „אויטאָ־עמאַנציפּאַציע" — נאַציאָנאַלע זעלבסט־בעפרייאונג!

דאָס בעדייט נישט קיין אַנדער זאַך, ווי נאָר, אַז מיר יודען זענען אַ פאָלק; אַז די יודענפראַגע איז אַ נאַציאָנאַלע פראַגע; אַז זי קאָן נישט פערענטפערט ווערען אויף דעם פעלד פון אינדיווידועלע רעכטען, ווי דאָס האָט געוואָלט דער ליבעראַליזם; אַז זי מוז איבערגעטראָגען ווערען אויף דעם פעלד פון פעלקער־רעכט.

ווי האָבען זיך די אַסימילאַטאָרען בכלל און די מערב־איראָפּעאישע בפרט געשטעלט צו אָט דעם נייעם פעריאָד אין אונזער געשיכטע, דעם פּראָגרעסיוו נאַציאָנאַלען? — זעהר פיינדליך, געבליקט דורך דעם ראָזעווען נעפּעל פון זייער אילוזיע. האָבען זיי אין דער מאָדערנער נאַציאָנאַלער בעוועגונג אונזערער געזעהען נאָר... אַ שטיצע פאַר דעם אַנטיסעמיטיזם, אַ פערשטאַרקונג פון זיינע פּאָזיציעס, אַ שטעלען זיך מיט איהם אויף איין־און־דעמזעלביגען באָדען. און מ'טאָר נישט לייקענען: אַ טייל אמת האָבען זיי דערבליקט דורך דעם ראָזעווען נעפּעל. ווען זיי האַנדלען זיך אויף לעבען און טויט, איז — ווי קאָנט איהר דען מאַכען אַנדערש? זיי מוזען דאָך „שטעהען אויף דעמזעלביגען באָדען". פערשטאַרקען מיר דורך דעם זיינע פּאָזיציעס? אָט דאָס איז די שאלה. מיר זאָגען, אַז אַסימילאַציע פערשטאַרקט די אַנטיסעמיטישע פּאָזיציעס, ווייל וואָס מעהר מיר דרינגען אַריין אינ'ם לעבען פון אַן אַנדער פאָלק, אַלץ קלאָרער ווערט פאַר איהם דער שקר, דער אומפערשעמט חוצפה'דיגער ליגען, אַז מיר זענען נישט קיין פאָלק, און נישט ווילענדיג מוז ער אַ טראַכט טאָן: „הם! די אַנטיסעמיטען זענען דאָך גערעכט. די יודען זענען דאָך טאַקע אַ פאָלק".

דורך דעם ראָזעווען נעפּעל האָט דער אַסימילאַטאָר נישט געזעהען אָט די זייט פון דעם מעדאַל. ער האָט נישט בעגריפען, אַז מען קאָן נישט פיהרען קיין קאַמף אַנטקעגען דעם אַנטיסעמיטיזם, ווען מען בויט די פּאָזיציעס אויף דעם חוצפה'דיגען ליגען, אַז מיר זענען נישט קיין פאָלק. אָבער גראָד אויף אַזאַ פּאָזיציע האָט די מערב־איראָפּעאישע יודענשאַפט אויפגעשטעלט איהר שענסטען טעמפּעל פאַר די געטינען פון דער „עמאַנציפּאַציע" און פון דער „אַסימילאַציע". דער טעמפּעל איז געשטאַנען אין דייטשלאַנד און האָט זיך גערופען „צענטראַל פעראיין פון די דייטשע בירגער פון יודישען גלויבען". אַ „פעסטע בורג" איז דאָס געווען פאַר די געבאָטען און די תורה'ה פון יענע שעהנע אָפּ־געטינען.

ער איז געשטאַנען אין דייטשלאַנד און שטעהט נאָך דאָרטען עד־היום־אָבער — וואָס פאַר אַ בייזע שטימען טראָגען זיך איצטער פון דעם בכבוד'ען טעמפּעל! הערט זיך איין אין דער שטים פון איינעם פון זיינע כהנים, דעם ד"ר פרידריך בראָדניץ. און ד"ר בראָדניץ, דאַרפט איהר וויסען, איז נישט אַבי ווער צווישען די כהנים. ער איז דער פיהרער פון דער „פעדעראַציע פון דער יודישער יוגענד" און איז אַ מיטגליד אין דעם פּרעזידיום פון דער „אַל־דייטשער יודישער פערטרעטערשאַפט". אין דעם צענטראַל־אָרגאַן פון דעם אויבען־דערמאָנטען טעמפּעל, דער „צייטונג פון דעם צענטראַל פעראיין", איז אָפּגעדרוקט זיינער אַן אַרטיקעל, פון וועלכען עס ווערט זיך קלאָר אַרויס, אַז דער אַמאָליגער ראָזעווער נעפּעל, וועלכען דער אינדיווידועלער ליבעראַליזם פון דעם ניינצעהנטען יאָהרהונדערט האָט געלאָזט אויפקומען, האַלט שוין ביים פערשווינדען.

„די אַרומיגע וועלט, — דערצעהלט אונז ד"ר בראָדניץ, — האָט אין גאַנצען געבראָכען מיט דעם ניינצעהנטען יאָהרהונדערט. אַנשטאָט צו דענקען אין טערמינען פון אינדיווידועען, דענקט זי אין טערמינען פון גרופּען. מיר דאַרפען זיך רעכענען מיט דעם פאַקט, אַז די נישט־יודישע וועלט בעטראַכט אונז ווי אַ גרופּע, אַ פעראייניגטע נישט נאָר דורך אַ געמיינשאַפטליכען רעליגיעזען סיסטעם, נאָר ווי אַ ביאָלאָגיש־סאָציאָלאָגישע גרופּע, וואָס האָט זיך ענטוויקעלט היסטאָריש".

הם... הם... „אַ גרופּע", וואָס פאַר אַ „גרופּע" איז דאָס, אַנ'ערך, אַזאַ, וואָס האָט זיך ענטוויקעלט היסטאָריש מיט בעזונדערע ביאָלאָגישע און סאָציאָלאָגישע איינענשאַפטען? צי איז דאָס נישט אַמאָל אַזאַ גרופּע, וועלכע מען פלעגט אין די אַלטע צייטען רופען... „פאָלק"? ד"ר בראָדניץ מיהט זיך, אויף וויפיל מעגליך, אויסצומיידען דעם ריכטיגען וואָרט פאַר דער גרופּע, נאָר איינמאָל כאַפּט זיך ביי איהם אַרויס דאָס וואָרט „פאָלק" און ווערט באַלד פערדעקט מיט דער „גרופּע". און וועגען אַנווענדען דאָס געפעהרליכע וואָרט: „נאַציע" אויף יענער משונה'דיגער „גרופּע", קאָן דאָך אוודאי נישט זיין קיין רייד, ווייל די נאַציע — דאָס איז דאָך דייטשלאַנד! ער זאָגט ווייטער:

„איצטער, ווען דער שטאַט ווערט איבערגעבויט, קאָנען מיר יודען געפינען אַ פּלאַץ אין איהם נאָר ווי אַ גרופּע. דעם אינדיווידועלען דייטשען יוד וועט מען נישט דערלאָזען פערענטפערען, ווי אַן איבער־אינדיווידואום, זיין פּראָבלעם פון אַריינפּאַסען זיך אין דער דייטשער נאַציע"... „נאָר אַן ענג־פעראייניגטע קערפּערשאַפט פון דער דייטשער יודענשאַפט אונטער אַ געאייניגטער פיהרערשאַפט, קאָן דורכפיהרען די עמאַנציפּאַציע, וואָס עפענט אָפּ אַ וואַקערע, עס איז ממשות'דיגע אויסזיכט".

ד"ר בראָדניץ! ד"ר בראָדניץ! איהר הויבט דאָך אָן צו רעדען שיער נישט ווי אַ ד"ר פּינסקער מיט זיין פּאָדערונג פון „זעלבסט־עמאַנציפּאַציע"! און, וואָס וועט זיין, ווען איהר וועט זיך אַליין „עמאַנציפּירען ווי אַ גרופּע"? דערמאָלט, ענטפערט ד"ר בראָדניץ, „וועט דער אינדיווידואום זיין ביכולת ווערען אַ מיטגליד פון דעם כלל, וואָס בינדט צונויף אַלע פערשידענע גרופּעס אין דער נאַציע".

אַבי עס הויבט איצטער אָן צו טאָגען אין די מוחות. אַבי דער ראָזעווער נעפּעל הויבט איצטער אָן פערשווינדען.

די שענע צניעות

חב"ד'יש

פון חיים יצחק בונין

ס'איז געווען אַמאָל אַ שעהנער יוד, געבענשט מיט אַלערליי גוטס, גדולה און כבוד האָט ער געטרונקען פון דעם גילדענעם בעכער ביז'ן סוף. אָבער רייך איז געווען דיין נשמה פון קנאה! ער האָט געהאַט אַ גוט אויג. ס'האָט פון איהם, ווי פון אַ פּראַכט פולער רייפער פרוכט, געשפּריצט גוטסקייט און זאַפטיגקייט. אויף אַלצדינג אין דער וועלט האָט ער געקוקט מיט איין און איינציגען פערלאַנג: ס'לעבען פון בויס און עקעלהאַפטיגען פיין, זאָל אויף איביג אָפּגעווישט ווערען פון דער ערד, אויף זייער אָרט זאָל אַרויסבליהען אַ גאָרטען, אַ נייער בעגינען פאַר אַלעמען גלייך.

נאָר איין רינגעלע פון דער קייט „גליק" האָט דער אויבערשטער פון איהם אָפּגעצויגען — קינדער האָבען ביי איהם לאַנג נישט אָנגעהאַלטען. ביי דער טיר פון דיין הויז האָט די איביגע רויב־חיה „טויט" געלויערט מיט טויטענטער אויגען. איטליכעס קינד, וואָס זיין ווייב האָט איהם געבוירען, אויף דער וועלט, האָט די רויב־חיה, מיט ליידענשאַפטליכער שמחה, עס אַריינגעכאַפּט אין איהרע לאַפּעס און עס משלח־געווען צוריק אַהין, פונוואַנען עס איז געקומען.

אין די שוויגענדיגע שעה פון נאַכט, בעת די וועלט אָטעמט מיט דער לופט, אין וועלכער ס'זענען אָבגעווישט אַלע גרעניצען. און די פערגאַנגענהייט, געגענוואַרט און צוקונפט שמעלצען זיך צונויף אין אַ לויטערען קלאַנגען־קרייז, פלעגען דאַן טאַטע־מאַמע, איטליכער פון זיין ווינקעלע, גיסען דאָס אינווייניגסטע פון האַרצען פאַר דעם טאַטען פון אַלע נשמות. האָבען ביידענס ליבענדע הערצער געשוויגען אין דעם היילעגען שטיל פון אומענדליכקייט, פונוואַנען זיי זענען אַרויס געלייטערט, דורכגעדרונגען מיט אַ וואַרימען גלויבען, אַז ס'וועט אויף זיי אויך אויסשיינען די פרייד, וואָס פעריאָגט פון מענשען די עלענדקייט אַפילו אין די סאַמע איינזאַמסטע מינוטען.

איינמאָל אין באַגינען, מיט'ן אויפגעהען פון מאָרגען־רויט, האָט דער שעהנער יוד זיך אויפגעהויבען פון געלעגער, געשטעלט זיך ביים פענסטער, ווען ס'האָט אַריינגעקוקט דער אָפענער אויג פון אַ פרישען, בעגייסטען טאָג, אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אין דער וואַנד, צוגעשלאָסען די אויגען און מתפלל געווען צום אויבערשטען:

— טאַטע פון נשמות! גאָט פון ליכט און חסד אָהן אַ סוף!

צו דיר אַליין טוליעט זיך מיין נשמה אין איהר עלענדקייט!

„אָבער אַז דו ביסט פערהאַן, איז שוין קיינער נישט איינזאַם! אין אַלצדינג אָטעמט דיין ליכטיגער נאָמען!

אויף מיין גורל גאָט וואַכען דעם אָטעם פון דיין איביגקייט און, אַז איך בלאָנדזשע, צעפּעלט און מיר מיין האַרץ צו דיר אַליין נאָר! דען אַלע מיינע סודות זענען פאַר דיר ענטפּלעקט, און אין גאַנצער דער וועלט איז קיין זאַך נישט פערטריבען פון דעם ליכט קוואַל וואָס שלאָגט פון דיין אויג.

ס'שמייכעלט דיין פרייד צו אונזערע נשמות, אומעטום, אין דעם קוואַל פון זייערע טרעהרען און אין די אָבגרונדען פון גלויבען און בטחון, אַז אַ בעטרוהיגענדיגע ליכטיגקייט שפּריצט אַרויס פון אַ האַרץ בענעמסטו זי אויף מיט אַ ליבליכען שמייכעל, און ליידסט מיט מיט איהם, ווען עס איז געפּייניגט אין די שאָטענס פון די עולם אויפ'ן מענשען לויטערנדע אַוועש און פרייד און עלענדקייט.

זאָל מיין בלאָנדזשענדיגע תפלה געפינען אַ אָנלעהן אין אַ שטיבעלע פון דיין חסד, און פון דאָרט, אַ געבענשטע, זאָל זי אַראָב, צוריק אין מיין לייב און לעבען און געפינען איהר תיקון אין אַ לעבעדיג נישט אויסגעלאָשענעם ליכט!

אַז איך וועל זוכה זיין צו זעהען אין אַ שענער שעה מיינעם אַ לעבעדיגען קינד אונטער דער חופּה פון די לעבענס פריידענדיגע הימלען, וועל איך אין טאָג פון דער חופּה, מאַכען אַ סעודה פאַר אַלדי פערשטויסענע און פעראייזאַמטע, פאַר קרעפּציגע און הינקעדיגע, וועל זיי אָפּשענקען אַ העלפט פון מיין פערמעגען און אויף דער אַנדערע העלפט וועל איך זיי איינגלידערען פאַר גלייכע שותּפים אויף איביג. אויף מיין נדר זאָל זיין עדות פאַר דיין שטול פון אמת דער מאָרגען שטערען פון אויבען און די פריה־מאָרגען פויגעלעך פון אונטען.

און די תפלה געפלויגען אין דער לויטערער לופט פון די בעגינען שעה'ן און אַריינגעגליטשט זיך אין דעם אָקעאַן פון דעם שעפער'ס חסד, געבענשט און בעגליקט איז די תפלה אויפגעבליהט אין אַ בוים פון לעבען.

אויפ'ן אַנדערען יאָהר האָט איהם זיין ווייב געבוירען אַ יונגעל, צום אָנדענקען אויף זייער גאַנצען לעבען, אַז דאָס קינד איז זיי געגעבען אַ מתנה פון דעם, וואָס לעבט אייביג, האָט טאַטע־מאַמע איהם געגעבען אַ נאָמען: מתניה. דאָס יונגעל האָט געבליהט אין שפע פון גוטס און וואוילטאָג און וואָס אַ טאָג איז ער געוואַקסען אין שענקייט און חכמה.

פון אַ מענשען אויף דער ערד זענען פערבאָרגען די טריט פון דעם מאָרגען, ס'זיי פון אַ בייעם בעגינען און ס'זיי פון אַ פלוצימדיגען בראָך. הגם אין איין ווינקעלע פון טאַטע־מאַמעס נשמה איז געווען טיף איינגעזעסען דאָס גלויבען, אַז זייער גליק האָט זיך אינגאַנצען שוין אַרויסגעריסען פון אונטער די דיקע וואָלקענס, האָט אָבער אין אַנ'אַנדער ווינקעלע פון האַרצען נאָך אַלץ געדריקט מיט צוואַנגען די שרעק פאַר דער רויב־חיה, וואָס האָט ביי זיי שוין געהאַט צושמעטערט לעבענס אָהן רחמנות, האָט זיי תמיד געשווינדעלט אַ פחד: ווער ווייסט, אפשר שאַרט זיך דער משחית שטילערהייט צו זיין קרבן, און זיין שפּיז האַלט ער בעהאַלטען אונטער'ן מאַנטעל — ביז אַ צייט...

אָבער לסוף איז דער בעגעהר זייערער דאָך געקומען: אויפ'ן אַכצעהנטען יאָהר פון זיין געבורט, איז מתניה געווען פערקנס'ט פאַר אַ יתומה, אַ בת־טובים, אַ דורך פיין און ליידען געלייטערטע נשמה, אָבער חן האָט געכוואַליעט פון איהר פּנים, ווי אַ פליייצונג פון מוזיק, די שמחה פון טאַטע־מאַמען האָבען אַרויסגעפליצט פון די ברעגעס.

אָבער די שמחה האָט נישט פערשלונגען דעם נדר, וואָס דער שעהנער יוד האָט געטאָן צום אויבערשטען אין די אויגען פון דעם מאָרגען־שיין. אין טאָג פון דער חופּה האָט ער געמאַכט אַ רייכע סעודה פאַר אַלע נידערגעשלאָגענע, וואָס האָבען אָנגעקלאַפּט נאָר אין טיר. נאָך דער סעודה האָט ער זיך געשטעלט און צוטיילט דעם עולם אַ העלפט פון זיין פערמעגען, דערביי האָט ער פייערליך מודיע געווען, אַז פון היינט אָן ווערט דער עולם וואָס איז איצט דאָ ביי איהם אין שטוב אַ גלייכער שותּף צו איהם אויף דער אַנדערער העלפט פון זיין פערמעגען.

אָבער די צוקונפט פון אַ מענשען, וואָס איז שוין דוכט זיך גאָר געפּאַנצערט פון אַלע זייטען, אַז קיין קויל זאָל זי נישט נעהמען, קריגט לעולם אַ שטאַרקען זעץ דווקא פון דער זייט גאָר — אומגעריכטערהייט. תמיד איז זי אונטערוועגס. אָט מוז דער מענש טיפע גריבער אַריבערשפּרינגען, און אָט ווידער אַרויפקלעטערן צו ווילדע הויכקייטען. ס'רוב מענשען, אָבער, זענען גרויסע שלימזל'ניקעס — פאַלען זיי פון דעם ווילדען הויך, ווי אַ שטיין, און טיפען נידער און ברעכען האַלז און באַקען...

ס'זענען געווען די ערשטע שעה'ן פון אָווענד, אין אַ ווינטער נאַכט, ביי אַ שעה פאַר דער חופּה. דער הימעל איז שוין געווען אויסגעלאָשען. אַלץ איז געשלאָפען אונטער'ן שניי, בלויז שאָטען און שטילקייט. דער שטאָטישער עולם איז געזעסען ביי די שעהן־געדעקטע טישען און אונטערגעלענט דאָס האַרץ מיט די געשמאַקע עסענס און זיסע געטראַנקען. אינדעם איז אַריינגעקומען אין שטוב אַ פרישער אָרימאַן, אַ אויסגעהונגערטער, אַ פערזעהעניש, וואָס האָט פערשפּעטיגט צו קומען מיט אַלעמען גלייך צו דער בעשטימטער שעה פאַר דער סעודה פון די אָרימעלייט, האָט ער אָנגעהויבען אַרומצובלאָנדזשען פון די משרתים צו די סאַרווערס, פון די סאַרווערס צו די קעכינס, טאָמער וועט ער קריגען עפּעס אין מויל אַריין. אָבער פון אַלעצען האָט ער בעקומען איין ביטערער ענטפער: „פערשפּעטיגט". אַנידערגעשלאָגענער איז דער אָרימאַן מיט גרויס הכנעה צוגעפאַלען צום חתן אויבענאָן: „הייליגער, עפּעס גיט'ס אין מויל אַריין!"

האָט דער חתן איהם געענטפערט: „איך קום אַריין!" — און גלייך אָפּגעקעהרט דעם קאָפּ פון איהם.

איז דער אָרימאַן אַרויס זעהר פערצאָרנט, האָט ער דעם קאָפּ אַראָבגעבויגט צום האַרצען און געבורמעט צו דעם, וואָס „שטעהט אין דער רעכטער זייט פון אָרימען": זיין נאָמען איז נישט אַ מתנה פון גאָט, נאָר אַ „פלאָג פון גאָט".

אין אַ קורצער ווייל אַרום, דער אָרימאַן איז ווידער דאָ באַכמעהר און איהם צוואַקסען די מיאוסקייט פון אָרעמקייט, און פון די מלבושים — אַ שלעכטער ריח... צווישען דעם פריילעכען עולם האָט זיך אויפגעהויבען אַ געריידער, כעס און זידעל־ווערטער האָבען פון זייערע מיילער זיך געשאָסען אויפ'ן אָרימאַן: „אַ חוצפּה פון אַ מנוול! אַרויסוואַרפען איהם"!

דער אָרימאַן האָט זיך אַרויסגעשאַרט פון שטוב און איז אַרויס אין דרויסען, זיך פערשטעקט אין אַ ווינקעל אַזאַ אַ זייט און געוואַרט ביז מ'וועט שטעלען די חופּה. אַז חתן־כלה זענען שוין געשטאַנען אונטער דער חופּה, האָט דער אָרימאַן ווידער זיך אַדורכגעשטופּט נאָהענט צום חתן און אַ גאַס־געטון תחנונים: „איך פאַל, אַט, פון הונגער!"

האָט דער חתן אַ ברום געטאָן מיט אַ געבייזער: „אַ העזה אַביסעל"!...

האָט דער אָרימאַן געשוואוירען ביי זיך אין האַרצען: „זיין זינד רייסט אַריין אין זיבעטען הימעל. קיין תיקון צו זיין חטאישער נשמה".

נאָך חופּה־וועטשערע, שוין נאָך האַלבע נאַכט. אַ שטילקייט פון טיפען ים. די לופט איז כמעט אומבעוועגליך. דער הימעל איז געווען אויסגעצירט מיט מיליאַנען פינקעלדיגע שיינען, וואָס האָבען שווימענדיג געפּוואַליעט ווי דער אָקעאַן. די אָבגעשטאַרבענע לבנה האָט אַ קאָפּשקע אויפגעלעבט פון קוקען אין פּנים אַריין דעם גיגאַנטישען בעלויכטער פון הימעל. אין ברויזענדיגע הערצער האָט זיך אויף דער צייט אָפּגעשטעלט דער גראַנגעל... אין דעם אויסגעפּוצטען צימער זענען פערהוילען געוואָרען חתן־כלה. רוהיגע בעוועגונג, אויסגעשטראַלטע פּנימ'ער מיט אַ שטילע פרייד, הערצער קושען זיך...

אין יענער שעה האָט עמיצער אַ שטויס געטון די טיר פון חתן־כלה חדר. די טיר האָט אויפגעפּראַלט — און יענער אָרימאַן פערקריצט פון קאָפּ ביז די פיס, איז ווידער דאָ... אויפגעצויגען פלאַם־פייערן איז מתניה צוגעשפּרונגען צום אָרימאַן...

איין אויגענבליק — און פאַר די אויגען פון חתן כלה איז מיטאַמאָל אויסגעוואַקסען אַ פייערדיגער

(ווייטער זעה 18־טע זייט)

מאַריס'עס איינפאַל

ערצעהלונג
נאָכ'ן פראַנצויזישען

פון נ. פערלמאַן

מאַריס לאַרבער האָט געמוזט צוליב געשעפט אָפּפאָהרען פון שטאָט און איז געווען פערנומען. בעזאָרגענדיג די לעצטע קלייניגקייטען פאַר דער רייזע, ער האָט דיקטירט בריף, האָט גערעדט אויפ'ן טעלעפאָן, האָט זיך געשאַפט מיט זייגע אָנגעשטעלטע, אָבער דער קאָפּ איז, קענטיג, איהם נישט געלעגען ביי דער אַרבייט; ער האָט אויסגעזעהען צוטראָגען, פערטון אין זיך.

ווען זיין ביוראָ־מיידעל איז אַרויס, האָט ער צוגעשלאָסען די טיר און זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שרייב־טיש. מיט ביידע עלענבויגענס אויפ'ן טיש, האָט ער אונטערגעשפּאַרט מיט די הענט זיין פערקרימטע שטערן און גענומען קוקען פאַר זיך מיט אַ ווייטען, פערקלעהרטען בליק. ווען ער וואָלט באַר געקענט וויסען, וואָס עס קומט פאָר צווישען זיין פרוי און לואי'ן. ווען ער וואָלט באַר געווען זיכער אַז עס איז נישט מעהר ווי אַן'אומשולדיגע פריינדשאַפט, וואָלט ער געקאָנט אוועקפאָהרען מיט אַ גרינג האַרץ...

מען קען נישט לייקענען, אַז לואי איז אַ שעהנער יונג, אַ הויכער, אַ ברייטפּלייצעגער, מיט שוואַרצע האָר און טיפע, פינקעלדיגע אויגען, — אַזאַ איי־נער, און באָך אַ דאָקטאָר דערצו. נעמט אויס ביי פרויען. ער איז טאַקע איין אַלטער מיט מאַריס'ן, ער האַלט זיך אָבער יונגער... ער, מאַריס, איז די לעצטע יאָהרען געוואָרען צו פערבסט, צו שווער...

ער האָט אַ פיר געטון מיט דער האַנט איבער'ן פנים, האָט זיך אַריבערגעבויגען איבער'ן ווענטעל פנים שטול, האָט פערריסען דעם קאָפּ אַרויף און האָט זיך ווידער פערטראַכט. לואי איז געווען זייער אַ פריינד פון יאָהרען און ער האָט נישט געהאַט וואָס צו בעקלאָגען זיך אויף איהם. אָבער די לעצטע צייט האָט ער אָנגעהויבען שוין אַביסעל צו אָפט אַריינצוקומען צו די אין הויז.

„באַנאַליטעט, — האָט מאַריס אַרויסגעמורמעלט פאַר זיך, — קען מען קיינמאָל נישט זיין זיכער מיט קיין פרוי".

אין די צוויי יאָהר, וואָס ער איז געווען פער־הייראַט מיט בערטאַן, האָט זי איהם נישט געגעבען קיין גרונד צו צווייפלען אין איהר. איצט אָבער ווען ער האָט געקראָגען אויף איהר אַ פערדאַכט, מוז ער דערגעהען דעם אמת. נאָך איידער ער פאָהרט אוועק, מוז ער וויסען, ווי ער האַלט מיט איהר: איז זי אַ גוטע, געטריי פרוי, וועט ער קענען זיך רוהיג אָפּגעבען מיט זייגע געשעפטען; טאָמער אָבער איז זיין פערדאַכט אַ ריכטיגער, וועט ער מאַכען אַ שנעלען סוף — און פטור!

ער האָט אויסגעשטרעקט די האַנט פאַר זיך און אַפילו אַ קלאַפּ געטון מיט'ן פוס, גלייך ווי ער וואָלט געסטראַשעט בערטאַ'ן אַליין:

— אַ גט! — האָט ער אויסגערופען — איך וועל דיר געבען אַ גט!

מאַריס לאַרבער איז נישט געווען דער מענש, וואָס זאָל אויסהאַלטען פאַר אימיצען אַנדערש אַזאַ מין לוקסוס, ווי אַ יונג שעהנ'ווייבעל. אָבער ווי אַזוי געפינט מען פאָרט אויס דעם אמת? ווידער האָט ער אַריינגענומען דעם קאָפּ אין ביידע הענט און ווי־דער האָט ער זיך טיף פערטראַכט.

ער וואָלט געקענט אָנשטעלען אַ פריוואַטען דע־טעקטיוו, וואָס זאָל האַלטען אַן'אויג אויף זיין פרוי און זאָל איהם אַלץ בעריכטען. ער האָט אָבער דעם געדאַנק גלייך אָפּגעוואָרפען: עס איז איהם נישט געווען צום האַרצען צו האָבען צו טון מיט פריוואַטע דעטעקטיווס. ס'מוזען דאָך אוודאי זיין אַנדערע מיטלען אויף צו געפינען דעם אמת. מיטאַמאָל האָט ער זיך געטון אַ קלאַפּ אין שטערען: ער האָט עס! אַ געדאַנק האָט אויפגעבליצט ביי איהם אין מוח... וואונדערבאַר! פלאָרא וועט איהם מוזען העלפען! זי זאָל באַר איצט זיין אין דער היים. ער האָט אַ נעם־געטון דעם טעלעפאָן און האָט אָנגעקלונגען:

— העלאָ, פלאָרא? יאָ? דאָס איז מאַריס. הער, פלאָרא, איך פערלאַנג פון דיר אַ טובה, וועסט עס מוזען טאָן פאַר מיר. ניין, איך קען עס דיר נישט זאָגען אויפ'ן טעלעפאָן. דו מוזט גלייך קומען צו מיר. יאָ, אַזוי שנעל ווי מעגליך. וועסט באַלד קומען? וואָס? זיכער, זיכער... דו וואָלסט מיך שוין ביז איצט בעדאַרפט קענען... מאַך עס שנעלער.

אַ ברייטער, צופרידענער שמייכעל האָט זיך אויסגעלייגט אויף מאַריס'עס פנים. „אַ טייערער איינפאַל..." — האָט ער געמורמעלט פאַר זיך. אַ גליק גאָר, וואָס ער האָט נישט איבערגעגער־ריסען מיט פלאָרא'ן, ווען ער האָט חתונה געהאַט מיט בערטאַ'ן. אוודאי האָט ער נישט געקענט זיך אָפּגעבען מיט איהר אַזוי ווי פריהער, אָבער פון צייט־צו־צייט האָט ער זיך באָך אַלץ געטראָפען מיט איהר. זי וועט טאַקע קיינמאָל נישט זיין די גרויסע טענצערין, ווי זי רעדט זיך עס איין, אָבער מאַריס איז אַלץ נישט געווען גלייכגילטיג צו איהר. עס קען אַפילו זיין, אַז בערטאַ האָט איהם די ערשטע צייט צוגעצויגען נאָר דערפאַר, ווייל איהר שטימע איז געווען אַזוי שטאַרק ענהליך צו פלאָראַ'ס. ווער קען וויסען, פאַרוואָס אַ מאַן פערליבט זיך אַמאָל אין אַ פרוי? ווען פלאָרא וועט באַלד קומען, וועט ער איהר הייסען, אַז זי זאָל אָנרופען לואי'ן אויפ'ן טעלעפאָן און רעדען צו איהם, גלייך ווי בערטאַ וואָלט עס גערעדט. זי וועט רעדען צו איהם אינטים, האַרציג, ווי עס רעדט אַ פערליבטע פרוי. אויב לואי וועט איהר ענטפערען אין דעמזעלבען טאָן, וועט זיין קלאָר, אַז דאָס פּאָהעל פיהרט אַ ליבע. טאָמער אָבער וועט לואי זיך וואונדערען, וואָס זי רעדט גאָר צו איהם אַזוי מאָדנע רייד, און ער וועט ווייזען מיט זיין ענטפער, אַז ער ווייסט נישט פון וואָס צו זאָגען, וועט מאַריס אוודאי זיין צופרידען און ער וועט זיך קענען רוהיג אוועקפאָהרען פון שטאָט.

באַלד האָט ער דערהערט אַ קלאַפּ אין טיר. ער האָט געעפענט און אַריינגעלאָזט פלאָרא'ן.

— אָט בין איך שוין דאָ, מאַ־יס! — האָט זי גענומען רעדען שנעל — נאָך וואָס האָסטו מיך גערופען? איך האָב גלייך געכאַפּט אַ טאַקסי און בין געקומען. איז עס טאַקע אַזוי וויכטיג? איך מוז דיר אָבער פריהער דערצעהלען, איך האָב היינט געזעהן אין אַ שויפענסטער אַ קלייד, איז עס גאָר אַ וואונדער. שטעל זיך פאָר, אַ קלייד פון שוואַרצע זייד, בעפוצט מיט זילבער. איך זאָג דיר, איך בין פערכאַפּט געוואָרען!

— אויב דו וועסט, פלאָרא, מיר טון די טובה, וואָס איך פערלאַנג פון דיר, וועסטו קריגען דאָס קלייד.

— מאַ־יס! האָט זי אויסגערופען און האָט זיך אָנגעהאַנגען מיט ביידע הענט אַרום זיין האַלז — איך האָב אָבער שטענדיג געפיהלט, אַז דו ביסט מיר אַן'אמת'ער פריינד.

מאַריס האָט נישט בעדאַרפט פיל רעדען צו ערקלערען איהר זיין פּלאַן. פלאָרא האָט גלייך אַלץ פערשטאַנען.

— פערלאָז זיך אויף מיר, — האָט זי געזאָגט, איך וועל איהם שוין אַריינפּאַקען אין בעט. וואָס איז דער נומער פון זיין טעלעפאָן?

מאַריס האָט איהר געגעבען דעם נומער. פלאָרא האָט זיך צוגעזעצט און גענומען דעם טעלעפאָן אין האַנט.

— ... אָטוי—צוויי—אַכט—פיר.

מאַריס האָט גענומען אַן'אַנדער טעלעפאָן אויף דערזעלבער ליניע און האָט אָנגעשפּיצט דעם אויער גרייט צו הערען.

באַלד האָט ער דערהערט לואי'ס טיפע, אָנגע־נעמע שטימע:

— דאָס איז דאָקטאָר בעלין. ווער רעדט עס?

— דאָס איז בערטאַ, — האָט פלאָרא געענטפערט

— בערטאַ? וועלכע בערטאַ?

די שטימע האָט אויסגעדריקט שטאַרקע פער־וואונדערונג.

— בערטאַ לאַרבער! וואָס פאַר אַן'אַנדער בער־טאַ האָסטו דען געוואָלט, לואי? דו מאַכסט שפּאַס?

לואי האָט נישט גלייך געענטפערט. פלאָרא האָט געוואַרט אַ ווייל.

— האָסטו מיר גאָרנישט צו זאָגען? — האָט זי געפרעגט.

לואי'ס שטימע האָט זיך ווידער געלאָזט הערען:

— איך פערשטעה נישט... איז דאָס טאַקע בערטאַ? בערטאַ לאַרבער?

— הער מיך אויס, לואי, — האָט פלאָרא שוין אַרויסגעזאָגט מיט כעס, — דו ביזט אַן'אומעגליכער מענש! איך רוף דיך אָפּ אָנצוזאָגען די גוטע בייעס, אַז מאַריס פאָהרט אוועק אויף אַ לענגערער צייט פון שטאָט, און דו מאַכסט זיך, ווי דו וואָלסט מיך גאָרנישט געקענט. איך זעה, אַז דו ביסט שוין מיד מיר, אַז דו ווילסט מיך מעהר נישט האָבען... לואי. האָסטו מיך טאַקע מעהר נישט ליב?

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

היגיענע פון וואוינונג

געזעלשאַפטליך־היגיענישע שמועסן
(צוגעשיקט דורך לאַזער „טאָז")

פון ד"ר מ. שוואַלבע

מיר לעבען ביי אַזעלכע קלימאַטישע בעדינגונ־גען, וועלכע צווינגען אונז, דאָס גאַנצע לעבען, ביי טאָג און ביי נאַכט, ביי דער אַרבייט און אין דער אָפּרוה־צייט, צו פערברענגען אין קליידונג און אין וואוינונג. דערום האַלטען מיר פאַר וויכטיג, צו דערמאַנען וואָס פאַר ווירקונג אויף גייבפלוס וואוי־נונג און קליידונג האָבען אויף אונזער געזונדהייטס־צושטאַנד.

צוויי הויפּט־בעדינגונגען ווערען געשטעלט אַ געזונדער וואוינונג: ליכט און לופט, וואָס ליכטיגער און לופטיגער ס'איז די וואוינונג וואָס געזונדער עס איז פאַר אונז.

וואָס פאַר אַ ווירקונג האָט אויף אונזער געזונד ליכט? די גוטע ווירקונג פון ליכט אויף די געוויקסען, איז שוין וויסענשאַפטליך פעסטגעשטעלט.

וואָס שייך אָבער אויף מענשען, לאָזט זיך נאָך נישט גענוי אויפקלערען, וואָס פאַר אַ ווירקונג ליכט האָט אויף דעם געזונד. יעדער פון אונז האָט געהאַט די מעגליכקייט זיך צו איבערצייגען ווי אַזוי עס ווירקט אויף דער הויט לענגערע און אינטענסיווע בעשטראַהלונג פון דער זון. די הויט ווערט רויט, געשוואָלען, שמערצהאַפט, בעקומט אַן'ענטצינדונג נאָך דעם ווי די ענטצינדונג פערגעהט, בלייבט אַ ברוינליכע בעפאַרבונג פון דער הויט, ס'איז בעקאַנט, אַז די ברוינליכע בעפאַרבונג ווערט גענומען אַלס צייכען פון גוטען געזונדצושטאַנד. אָבער די ווירקונג פון דער זון קומט פאָר נאָר דאַן, ווען די הויט געפינט זיך דירעקט אונטער דער ווירקונג פון דער זון. אין דער וואוינונג האָט דאָס נישט קיין גרעסערע בע־דייטונג.

בעוואוסט איז וואָס פאַר שעדליכע ווירקונג עס האָט פאַר'ן געזונד פון מענש אַ פינסטערע וואוינונג. ערשטענס איז שווער צו האַלטען ריין אַ ליכטלאָזע וואוינונג, ביים רוימען, מוז מען האָבען גענוג ליכט, מען מוז זעהען דעם שמוץ, כדי אויפצורוימען.

אין אַ ליכטלאָזער וואוינונג שטרענגען צופיל איבער די קינדער און עלטערע זייערע אויגען ביים שרייבען, לייענען, די פרוי — ביי פייגערע האַנד־אַרבייטען. ס'איז אַהן שום צווייפעל, אַז ביי עלטערע מענשען פיהרט די אַרבייט אין פינסטערע וואוינונגען צו בעדייטענדע שטערונגען.

ס'איז אויך בעקאַנט אַז דער רוב קראַנקע אויף אַנעמיע (בלוטאַרמוט) קומען פאָר אין ליכטלאָזע וואוינונגען. אויך קינדער, וועלכע וואַקסען אויף אין ליכטלאָזע וואוינונגען, בעקומען עפּטערס, די ענגלישע קראַנקהייט. זעהר אַ גרויסע ראָלע שפּילט דער מאַנגעל אין גענוג ליכט, פאַר'ן ענטשטעהונג פון טובערקולאָזע.

ענדליך מוזען מיר דערמאָנען וועגען דער ווירקונג פון ליכט פאַר דער ענטשטעהונג פון אינפעק־ציע־קראַנקהייטען. ס'איז בעוואוסט, אַז באַקטעריעס, די אַרויסרופער פון אינפעקציע־קראַנקהייטען, האָבען מורא פאַר'ן ליכט־שיין, דאָס ליכט טויטעט די מיקראָבען, וועלכע רופען אַרויס קראַנקהייטען. אמת, אַז פּראַקטיש האָט דאָס אַ קלענערע בעדייטונג ווייל די קראַנקהייט־אַרויסרופער געפינען זיך שטענ־דיג אין אַזעלכע ערטער, וואוהין די ליכט דערגרייכט נישט, למשל אין בעטען, אין קליידער, אין געפעסען, אין צואה פון קראַנקע, פונדעסטוועגען האָט אויך אין דער הינזיכט אַ ליכטלאָזע וואוינונג אַ געוויסע בעדייטונג.

די גינסטיגע היילבאַרע ווירקונג פון פרישע לופט איז שוין היינט אויף אַלעמען בעוואוסט, ס'איז גענוג צו פערצייכענען, אַז דער דאָרפס־מענש איז געזונדער און שטאַרקער, האָט אַ ברוין פערברענט פריש געזיכט, אין פערגלייך מיט דעם שטאָט־מענש, ווייל דער דאָרפס־מענש פערברענגט די צייט מעהר אויף דער פרישער לופט, ווי אין וואוינונג, אַפילו די וואוינונגען זענען אין שטאָט לופטיגער אין פער־גלייך מיט די דאָרפישע וואוינונגען, אין דער צויבערנ־דער ווירקונג פון דער פרישער לופט קאָן זיך יעדער איבערצייגען, ווען מען געהט אַרויס פון דומפּיגער וואוינונג אויף דער גאַס, אָדער הינטער דער שטאָט, אין וואַלד, אָדער פרייען פעלד. פרישע וואַלד־לופט, אָדער פעלד־לופט ווירקט היילבאַר אויף דעם מענש. מען הויבט אָן טיפער אָטעמען, מען פיהלט זיך שטאַרקער, קרעפטיגער, די פרייע לופט ווירקט גאָר אַנדערש אויף דעם מענשען, בעסער, ווי די ריינסטע לופט אין צימער. דער אונטערשייד צווישען דער פרייער לופט און אַפילו דער ריינסטער לופט אין וואוינונג, איז דער, וואָס די פרייע לופט געפינט זיך אין שטענדיגער בעוועגונג. אַפילו דאַמאָלס, ווען ס'דוכט זיך, אַז ס'איז גאָר קיין ווינט נישטאָ, ווען דאָס וועטער איז שטיל און ריין אויך, דאַמאָלס קומט פאָר אַ לופט־בעוועגונג. אָט די לופט־בעוועגונג רופט אַרויס אַן'ערפרישונג פון מענשען, אַ גאַנצע רייע פון שטאָף־ווערקסעל. די זעלבע לופט־בעוועגונג ווירקט אויף הויט־בערוהען, און דעם זין, אַז עס קומט פאָר אַ רעגעלמעסיגע צוזאַמענציהונג און פערברייטערונג פון די בלוט־געפעסען, אַ בעסערע דורך־בלוטונג פון דער הויט, אַ שטאַרקערע פערהיטונג געגען פערקיה־לונג.

די דאָזיגע לופט־בעוועגונג, „צוג" אויף דער פרייער לופט, ווירקט אַלזייטיג און גלייכמעסיג אויף דעם גאַנצען קערפּער. אַנדערש קומט פאָר אין דער וואוינונג אַ „צוג" אין צימער ווירקט איינזייטיג. מייס־טענס בעת אַ צוג אין צימער וועלכער ווערט אַרויסגערו־פען פון שנעלער, האַסטיגער בעוועגונג פון וואַרימער און קאַלטער לופט, קומט פאָר אַ שנעלע, איינזייטיגע אָפּקיהלונג פון קערפּער. אָט אַזאַ שטאַרקע און האַס־טיגע אָפּקיהלונג פון קערפּער, פיהרט צו פערשידענע דערקעלטונגס־קראַנקהייטען.

די לופט אין אַזוי וואוינונג וועלכע ווערט נישט געלופטערט, ווערט פערענדערט. ביים אָטעמען ווערט פערברויכט זויערשטאָף און געבילדעט קוילענזוירע, די לופט אין אַזאַ וואוינונג, וועלכע איז געדיכט בע־וואוינט, ענדערט דערום איהר צוזאַמענשטעל, אמת דער צוזאַמענשטעל ענדערט זיך גאָר ווייניג און וואָלט נאָך נישט געווען שעדליך. אָבער אין דער לופט פון קליינע וואוינונגען, קומען צו אַנדערע נישט געזונדע גאַזען, ווי [illegible], גערוך פון שמוציג וואַסער, וואָס בלייבט שטענדיג אַ ביסעל צייט אין אַ קליינער, ענגע וואוינונג, צום פערערגערען די לופט פיהרט אויך דער שטויב, וועלכען ס'ברענגען מיט זיך מענשען פון גאַס, פון אַרבייט, פון הויף. אויב אין וואוינונג געפינען זיך מענשען מיט אינפעקציע־קראַנקהייטען, דאַן געפינען זיך די קראַנקהייטס־באַצילען אין שטויב. געפעהרליך זענען דאַמאָלס די פאָדעמס פון דער קליידונג, וועלכע האַלטען אין זיך די קראַנקהייט־באַצילען, און טראָ־גען זיך אין דער לופט. אויב אין וואוינונג געפינען זיך קראַנקע, וואָס הוסטען דאַן טראָגט זיך אַ לענגערע צייט די פייכטקייט פון הוסטען, און אין דער פייכטקייט — די קראַנקהייט באַצילען.

אויב אַזאַ וואוינונג ווערט נישט אָפט געלופ־טערט, די פענסטער ווערען נישט געעפענט, און די וואוינונג ווערט בעהייצט, דאַן הויבט זיך די טעמפּע־ראַטור פון דער לופט, אין שטאַרק בעוואוינטע וואוי־נונגען, פיהרען די מענשען אַליין צום שטייגערונג פון דער טעמפּעראַטור, ווייל די מענשען גיבען אַרויס פון זיך וואַרימקייט.

אַזאַ וואוינונג מיט אַזאַ מין דומפּיגער לופט, מיט געהעכערטער טעמפּעראַטור, שטערט דעם מענש ליכען קערפּער. אָפּצוגעבען זייגע נאַטירליכע וואַרעמ־קייט. אָט די שטערונג פון אַרויסגעבען די וואַרימקייט ווירקט אויף דעם מענשען שלעכט. ער פיהלט זיך שלעכט, ווערט שנעל מיד, קאָפּ־ווייטאָגען, שווינ־דעל און חלשות. דאָ קומט פאָר דער געגענטייל פון דעם, וואָס מיר האָבען געזעהן מיט דעם מענשען, אויף דער ריינער, דאָרפישער לופט.

יעדען טאָג לופטערן די וואוינונג — דאָס איז אַ עלעמענטאַרער כלל פון וואוינונגס־היגיענע, יעדען טאָג עפענען דאָס פענסטער אויף איין שעה אין די פריה שעה'ן צווישען עלף און צוועלף, (אָדער צוועלף און איינס, דאָס מוז ווערען אַ שטענדיגע געוואוינהייט פון יעדער הויזווירטין.

יעדע הויזווירטין האָט געוויס בעמערקט די לופט ענדערונגען אין אַ שעהנעם זומער־טאָג, אין דעם פאַס פון דער לופט ווי עס געהט אַדורך דער זונענשטראַהל, קאָן מען, מיט אַ געוועהנליכען אויג, זעהען די צאָהלרייכע טראָפּען שטויב־עלעכלעך, פעדערמעלעך פון קליידונג, פעדערמעלעך פון בעטגעוואַנד אַ. אַז. וו.

דער שטויב האָט אָבער אַ נייגונג זיך צו לעגען אויף דער פּאָדלאָגע, אויף די ווענט, אויפ'ן אויוון, אויף דעם מעבעל, אויף די פּאָטאָגראַפישע בילדער, וואָס הענגען אין יעדער יידישער שטוב אין אַזאַ גרויסער צאָהל.

מיט דעם שטויב מוז געפיהרט ווערען אַ העפ־טיגער קאַמף, ווייל דער שטויב איז דער גרעסטער שונא פון דעם מענשענס־געזונט.

דער שטויב קען אוועקגעווישט ווערען באַר אויב ער וועט יעדען טאָג זאָרגפעלטיג אָפּגעווישט ווערען מיט אַ פייכטען טוך.

דער גרעסטער טייל הייזער, די אַזוי גערופענע שטעטישע „קאַזאַרמע" הייזער, וועלכע זענען געבויט באַר מיט דער אויסרעכנונג, וואָס מעהר פּראָפיט צו געבען דעם הויזבעזיצער, זענען נישט געבויט לויט די היגיענישע כללים.

די פענסטער זענען קליינע, פּראָאוואַקט ווייניג ליכט און לופט אין צימער. דער בוי־מאַטעריאַל איז שלעכט און פיהרט צו אַ שנעלער אָפּקיהלונג אינ'ם ווינטער און שנעלער דערהיצונג אין זומער. מוזען דעריבער די איינוואוינער יעצט טראַכטען וועגען פערבעסערען די פעהלערען. ליידער ווערט דאָס זעלטען געמאַכט, אָפט פערקעהרט, אָפט זעהט מען אין אַ קליין צימער געדיכטע פאָרהענגלעך און גאַרדינען וועלכע לאָזען נישט אַדורך דאָס ביסעל ליכט, און די פאָרהענגען הענגען אויבען פון פענסטער ד. ה. פון דעם אויבער־טייל פונוואַנען עס קומט ס'ליכט.

אָפט זעהט מען אויף דעם איינציגען פענסטער טעפּ מיט בלומען, וועלכע שטערען צו עפענען דאָס פענסטער.

זומער און ווינטער מוז מען לופטערען די וואוי־נונג, אָבער אָפט טרעפט זיך, אַז די ווירטין האַלט זומער דאָס פענסטער אָפען אַ גאַנצען טאָג. דאָס איז אויך נישט ריכטיג, ווייל זומער אין די היצען קען ביים אָפענעם פענסטער ליכט קומען צו אַ איבער־היצונג פון וואוינונג, זומער איז בעסער, ביי נאַכט, אָפען צו האַלטען דאָס פענסטער, זיך צוגעוואוינען צו שלאָפען ביים אָפענעם פענסטער, און ביי־טאָג צו לופטערן באַר איין שעה אין דער פריה ביים רוימען, און אַ שעה נאָכמיטאָג. די איבערהייצונג פון וואוינונג איז אַ גרויס געפאַהר פאַר'ן געזונד פון מענש, און זעהר געפעהרליך פאַר דעם זויג־קינד.

אין ווינטער דאַרף דאָס פענסטער געעפענט ווערען אין מיטאָג־צייט אויף אַ האַלבער שעה, כדי נישט צו דערפיהרען, צו אָפּקיהלונג פון די ווענט.

סיי ווינטער, סיי זומער, איז אויך וויכטיג צו אויסמיידען פייכקייט אין וואוינונג. די לופט מוז זיין טרוקען, זעהר געפעהרליך איז דאָס טרוקענען וועש אין וואוינונג ווי מען וואוינט, דאָס טרעפט מען אָפט אויך אַ צימער וואו עס איז דאָ אַ קליינקינד, און די ווינדלען ווערען אויפגעהאַנגען ווינטער, אי־בער דעם אויוון זומער — ביים אָפענעם פענסטער.

זעהר אָפט ווערען פעהלער געמאַכט ביים וואַ־שען די פּאָדלאָגע, כדי זיך צו פערלייכטערען, גיסט אָפט די ווירטין אויף דער פּאָדלאָגע אַ סך וואַסער, און פיהרט דערמיט, אַז די פּאָדלאָגע טרוקענט שווער, ביי אונז איז געפינען געוואָ־רען דערצו אַן'עצה, נאָך דעם וואַשען, ווערען אויף דער פּאָדלאָגע געלעגט שמאַטעס, געמאַכט פון רייגע זעק, די זעק ליגען אַ גאַנצען טאָג ביז אָוונט און דאַרפען טריקען מאַכען די פּאָדלאָגע.

דאָס איז אַ היגיענישער פעהלער. עס דאַרף גענאָסען ווערען אויף דער פּאָדלאָגע באַר אַזוי־פיל וואַסער, וויפיל ס'איז נויטיג כדי אָפּצוואַשען דעם שמוץ, און די פּאָדלאָגע דאַרף זאָפאָרט גאַנץ טריקען אָפּגעווישט ווערען.

אַ געזונדער וואוינונג, דאַרף זיין ליכטיג, לופטיג און טריקען.

פּיניעלע מזיק

גיט לשון

נו, יאַטלעך, ווי גייט עס מיט ס'בראַכן? איך גראַד אָנ'אַנטיק.

וואָס ווייסן זיי, די ווילקער, אַ טעם פון מאַצים? זיי עסן דאָך מאַשינאַוועע מאַצים, וואָס אַז מ'עסט זיי, ברייגט די קישקע, אַז ס'מאָגל איז מישיגע. מיר, אין שמולן געסל, ווייסן אַ טעם פון מאַצע, אַז מ'נעמט אַ שטיקל מאַצע אין מאָגל אַראַן, גייען אַלע זאָרגעס וו'רוכו!

וואָס ווייסן זיי, די ווילקער, פון אָנ'אַנטיק צינטיך? צ'זאָלט זעהן סאַרע וואַן זיי טרינקען, און סאַרע וואַן ס'שמולע געסל טרינקט: מיר, אין שמול'ן געסל, טרינקען באַרשט ווי וואַן, און זיי, די ווילקער, טרינקען וואַן ווי באַרשט.

יאָ, כ'האָב גוט פאַגעסן, פון די ווילקער סידערס האָט עך שוין געהערט? זיי מאַכן זיך פון סידער אַ טעאַטער. אין טאַנץ־סאַלים מאַכן זיי די סידערס, אַ גאַנצע יאָר טאַנצן דאָרט יונגען מיט מיידן וואַלצן און פאָקסטראָט, און פייסך מאַכן זיי ווילקער סידער'ס.

זאָלט עך אַביסעל זעהן, ווי ס'קוקט אויס די סידער'ס — אַ גאַנצע פּשעטשאָווינקעס מאַכן זיי קופּיטן. מ'סאַרווירט אויף די טישן מיט... גודים, מיט פּאַפּירענע טרוואַטקעס, מיט זאַלץ־מעטיסטליך, אַ מעווערע יאַלדן לויפן אַרום מיט וואַסע האָמדער און שטוצן — אַ גאַנץ טעאַטער מאַכן זיי, די ווילקער, פון די סידער'ס!

כ'זאָג עך, יאַטן, אַז אוועק קומען זאָלן זיי אַן זיי בויעם — די ווילקער!

אזא ביטערע בשורה!...

דאָקטאָר (צו אַ קראַנקער פרוי) אַלזאָ, איך פאַרזיכער איך, אַז איהר וועט בלייבן לעבן.

קראַנקע: אוי אַ וי, בעז איך האָב מיטצוטיילן מיין מאַן, באַר זאָגט עס קיינער פאַרזיכטיג, ווייל ער איז אַ האַרץ־ליידענדער.

וואס איז אזוינס נארישקייט?

— מ'האָט געפרעגט אַ לאַנדער דאָקטער: וואָס איז דאָס אַזוינס נאַרישקייט?

— נאַרישקייט? דאָס איז אַזאַ זאַך, וואָס כ'האָב אין קאָפּ און קען עס נישט ערקלערן.

א לעקציע געאגראפיע

צו 17 יאָהר, איז אַ פרוי ווילד ווי אַזיע.

צו 30 יאָהר — איז זי באַוועגט ווי איראָפּע.

צו 40 יאָהר — הייס ווי אַפריקע.

צו 50 יאָהר — קאָמערציעל ווי אַמעריקע.

צו 60 יאָהר — פאַרגעסן ווי אויסטראַליע.

כ'פערקויף דאס חמץ

אויף די צווייטע טעג פסח

אויף די צווייטע טעג פסח וויל איך פאַרקויפן אייך חמץ אַריין:

מיינע 6 פּשעדוואָיענע וועקסלען.

מיין ניערויבאַמיאַנע שווינגער.

מיין פּאַרטפעל וועקסלען.

דעם גרעסטן טייל סובסטענצנס פון יידישן טעאַטער.

דעם קאַמיטעט פון דער סינאַגאָגע און דעם זאַרשאַנד פון דאַבראַטשיניאַסטש.

די שאַצערס פון די שאַצונגס־קאָמיסיעס און די „רעפּרעזענטאַנטן“ פון די סוחרים־פאַראייבען.

דעם דאָ אויסגערעכנטן און נישט אויסגערעכנטן חמץ. פערקויפן מיר איך חמץ... און אויף די אַנדערע טעג פסח.

א בריף קיין אמעריקא

אַ ברודער! איך האָב אַ בקשה צו דיר,
איך בין דיר שוין מוחל די גליקען,
און שיקסט אַ בריף און אַ יובל צו מיר
זאָלסטו מיר קיין דאָלאַר נישט שיקען...

נישט שיק מיר קיין דאָלאַר, גענוג, שוין גענוג!
ער האָט שוין זיין הן דאָ פערלוירען,
ער איז שוין נישט מעהר דער „אַמאָליגער“ לאַקש...
דער גלאַנץ פון פערגאַנגענע יאָהרן...

אַמאָל אַז דו האָסט מיר אַ דאָלאַר געשיקט
האָט ער דאָך געלאָזט פון זיך הערן...
איצט בעמט מיין „פּערזאָנע“ אַ רוח אין איהם!
אַ דאָלאַר אַ האַלבן פאַר שטערן...

דער דאָלאַר — ער איז שוין אַראָפּ פון זיין טראָהן,
מען מאַכט שוין פון איהם דאָ קיין רייד;
ער איז שוין קאַלעגע אַצינד מיט'ן קראָן —
די שמעקן מיט קאַזער־מילך ביידע...

עס קאָסט איצט אַ דאָלאַר אַ פוס פון אַ האָהן —
אַ קרופּניק פון גריבעס אַ פּראָסטן!
דערצו נאָך אַ דאָלאַר אַ צווייטן גרייט אָן
וואָס מוז דיך אויף ריזעטאַייל באַך קאָסטן...

אַ בלאַנדער

אזא קריזיס, נעביך!

— די האָסט געהערט, אויף וואָס פאַר אַ גאָר־האַקטע צרות די פּיפּקעוויטשעס זענען, זיי האָבן ממש נישט צו עסן, און דערצו איז ער אַ גרויסע בעל־חוב, בלויז דער אַקושערקע איז ער שולדיג פאַר זיבען קימפּעטן טויזענד זל.

קאלישער העפליכקייט

פּרעמדער (צו אַ דורכגעהער): ווייסט איהר נישט וואו מ'גייט אויף דער פּילסודסקיעגא?

קאַלישער: — ווער?

פרעמדער: איהר.

קאַלישער: איך? און אַז איך ווייס וועל איך אייך זאָגן?

היינטיגע מענער, מ'שטיינס-געזאגט!

— זאָג מיר לייזעריל, איז דאָס חתונה־האָבען פשיטעמנע?

— צי חתונה האָבען איז פשיטעמנע, קאָן איך דיר נישט זאָגן, באַר גט'ן זיך איז זיכער פשיטעמנע.

אנגעלאדען מיט אלעמען גוטען

געוועזענער פאבריקאנט: נאך גוט, וואס ס'איז דא
אַ „תומכי אורחים“!...

הומאר • סאטירע •

דער קונדס

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק •

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאַט“ נומער 81
דאנערשטאג, דעם 5 אפריל 1934

לכבוד פסח

נאך בדיקה

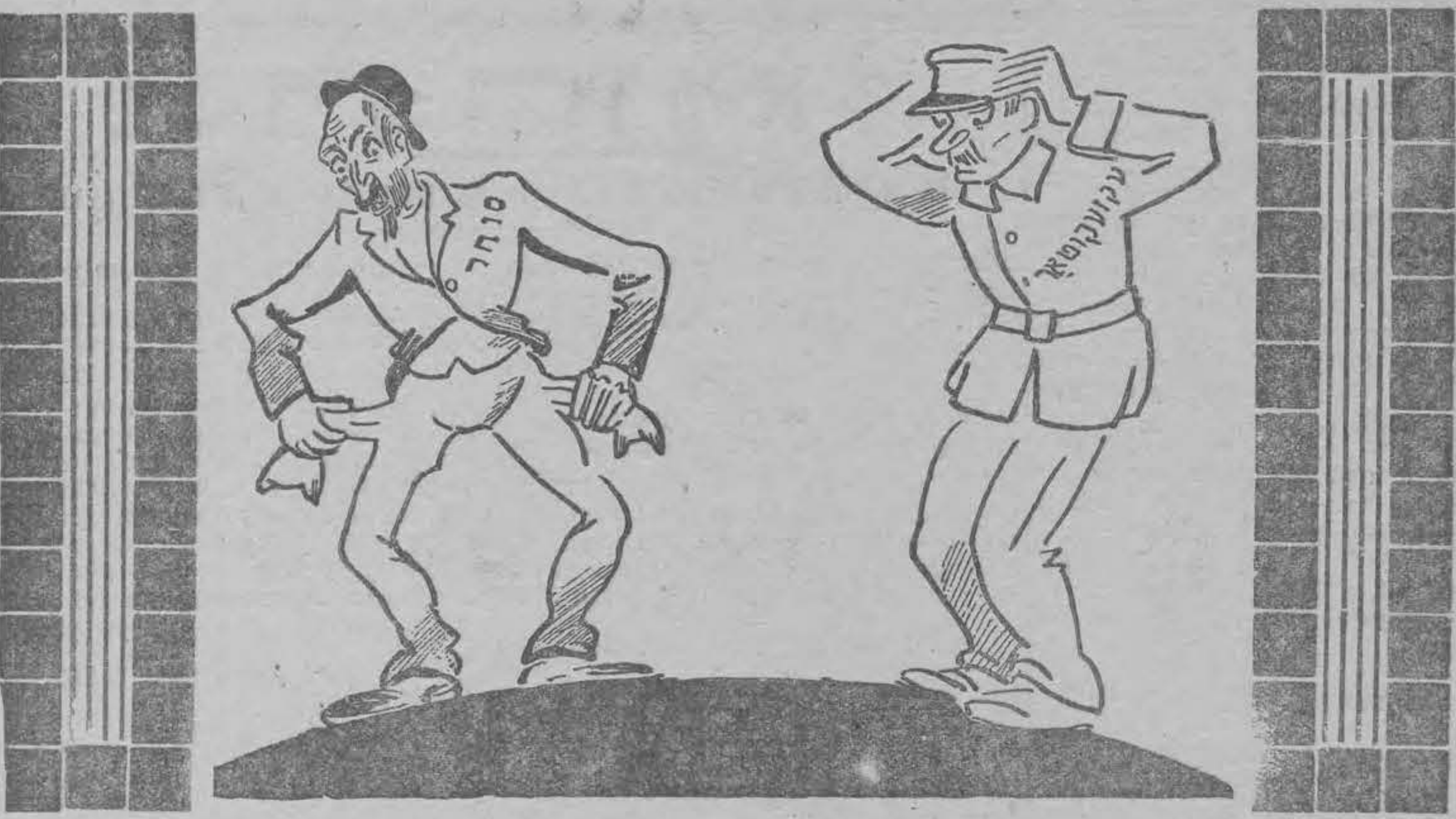

סעקוועסטראַטאר: פאַניע יודעלע, וואו האט איהר דאס געלד?

יוד: ביים קצב, ביים מצה־בעקער, ביים שניידער, ביים שוסטער אי טאַק דאַלעי...

פּאָליטיק פון וואַד

אין שפּאַניען און ווידער אומרוהיג, די שפּאַניער קענען זיך עפּעס נישט בערוהיגען. אין שפּאַניען האָט עס מיט דער פּוטער אַראָפּ.

אין פראַנקרייך האָט מען גאָר אַלץ צוזאַמען מיט סטאַוויסקין, א גע׳גזאָלה, א געשריי ווע׳ ע׳ סטאַוויסקין און אַלע זייטען. דער שפּיץ פון דער פּאָליטיק אין פראַנקרייך איז אָנגעשפּיצט אויף סטאַוויסקין, טויט איז ער שוין דער סטאַוויסקי, באַר זיין „ירושה" איז געבליבען אין פראַנצויזישען פּאָליטישען קעסעל. האָט די „ירושה" און קאָן זיך נישט אויסקאָכען און ווער ווייסט, ווען עס וועט אויפהערען צו קאָכען.

אַמעריקא קאָכט אויך מיט רוזוועלט׳ס פּלאַן. רוזוועלט איז אַן אַמעריקאַנער לאָקאַל - פּאַטריאָט, און מיר אין אייראָפּע געהען איהם נישט אָן, איז דאָ אַ קשיה פאַר וואָס? און דער תירוץ — פּאָליטיק.

צוליב די צווייטע טעג פּסח רעדען מיר נישט מעהר וועגען פּאָליטיק.

אויך פּאָליטיק?

סמוטנע געדאַנקען
אויף די צווייטע טעג פּסח

די וועלט איז איצט אַזאַ פאַלשע, אַז אפילו שקר איז נישט קיין אמת׳ער.

א פערהייב׳טע" קאָס איז דער, וואָס ט׳אָגט קאַר־לושניק׳ס אַ נישט בעצאַהלטען קאַ עליש.

אין ארץ-ישראל

ענגלישער פּאָליציאַנט (צו אַ ייד) איהר זענט אַראָפּגעשפּרינגען פון אויטאָבוס אין מיטען פאָהרען, איהר וועט מוחל זיין משלם׳ען שטראָף.

ייד: ווייס איך וואָס?

פּאָליציאַנט: אויב אַזוי, וועל איך אייך שרייבען אַ פּראָטאָקאָל.

ייד: שטורעם.

פּאָליציאַנט: ווי רופט מען אייך אויף צום ספר?

ייד: אַ קשיה אויף אַ מעשה.

פּאָליציאַנט: איך וועל אייך אַרעסטירען.

ייד: כ׳בין אַ שוואַכער מענש.

פּאָליציאַנט: דייט נישט קיין ווקשון.

ייד: אַ שאַד די טירחה.

פּאָליציאַנט: דייט נישט קיין ווקשון.

איהר זאָלט אַזוי געזונד זיין, אייער פרוי זאָל אַזוי געזונד זיין, אייערע קינדער זאָלען אַזוי געזונד זיין, ווי איהר וועט יאָ גוּהען!

ייד: גו מילא, אַז איהר גוהט מיט כח, העלפט דאָך נישט...

לאָדזער ביים עקזאַמען
וואָס געפרעגט און וואָס געענטפערט

— צו וועלכער בראַנזשע געהערט איהר?

— צו דער מאַנופאַקטור־בראַנזשע.

— וועלכע זענען איצט אין לאָדז די גאַנגבאַר־סטע אַרטיקלען?

— פאַקער, בורידוש, באַנטשאַק, פּיגאַ׳על, דער־דע, טעלעפאָן, 66 און 1000.

— ענטשולדיגט דאָס זענען דאָך נישט (קיין מאַ־נופאַקטור־אַרטיקלען.

— אמת, אָבער מיט דעם פאַרנעמען זיך איצט 90 פּראָצ. מאַנופאַקטוריסטען אין לאָדז.

— ווי לאַנג עקזיסטירט לאָדז?

— פון די ערשטע פּליטה אָן.

— אויף וואָס געהט מאַנופאַקטור?

— אויף ליציטאַציע.

— קענט איהר אונטערשרייבען וועקסלען?

— אַ שאלה! כ׳קען נאָר נישט צאָהלען.

— וואָס הייסט דאָס אַזעלכעס דאָפּעלטע בוכ־האַלטעריע?

— אויב אַ בוכהאַלטער פיהרט אַ דאָפּעלטען ראַמען: איין ראַמען מיט דער בעל־הבית׳טע און דעם צווייטען — מיט׳ן בעל־הבית׳ס טאָכטער.

א גערעכטע טענה

ביי גראַמאַנאַש ל״יה, פרעגט איין ייד דעם צווייטען: וויפיל קאָן אָפּקאָסטען אַזאַ ל״יה?

— גאַנצע 50 טויזענד זלאָטעס.

— טאַ וואו איז דער שפּאַרזאַמקייטס־פּראָגראַם? פאַר 50 טויזענד זלאָטעס וואָלט מען דאָך שוין גע־קענט בעגראָבען אַ 100 היטלעריאַנצעס!

פּסח-הומאָר
געזאַמעלטע וויצען און אַנעקדאָטען ● פון ל. בענעטאָוויטש

יידען זענען גלייך צו אייער...

אַן אַנטיסעמיט האָט אַמאָל געפרעגט אַ רב:

— פאַרוואָס זענען ביי יידען א טראַדיציע צו עסען סדר־נאַכט האַרטע אייער?

— דאָס איז אַ סימבאָלישער צייכען פאַר׳ן — האָט דער רב געענטפערט, וועלכער כאַראַקטער־יזירט די רעטעלהאַפטע אייגענשאַפט פון גלות־ייד, וואָס איז גלייך צו די אייגענשאַפט פון איי: איי, וואָס מעהר מען קאָכט עס און מען בראַט עס אַלס האַרטער און קרעפטיגער ווערט עס, דער ייד איז אויך אַזוי: וואָס מעהר די אַנטיסעמיטען פייניגען און בראָטען איהם אַלס שטאַרקער און קרעפטיגער ווערט ער...

ווי קומט „חלות" אין דער הגדה?

אַ דאָרפישער „פקח" האָט אַמאָל געפרעגט אַ קלוגען ייד אַ תלמיד־חכם — ווי קומט עפּעס דאָס וואָרט „חלות" אין די פּסח׳דיגע הגדה אַריין?

דהיינו וואו? — פרעגט זיך דער תלמיד־חכם און „והי שעמדה" ענטפערט דער דאָרפסמאַן — שטעהט דאָך בפי׳ ווש: שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו"! (מיינענדיג אַז „כלותינו" איז דאָס זעלבע וואָס „חלותינו") דער געפרעגטער אַריענטירט זיך און ענטפערט:

דאָס זעלבע פרעגט טאַקע האַרב דער בעל־הגדה זעלבסט, און ענטפערט זיך — „להקבה מצליבנו מידם" — דער אויבערשטער מצה׳לט... ער מאַכט פון די חלות — מצות...

„מעות מרור"...

אַ היגעטיגער רב האָט געהאַלטען שבת־הגדול זיין טראַדיציאַנעלען דרוש און צווישען אַנדערעס געזאָגט:

„רבותי! מיר דאַרפען וועגען דעם בעריף פון „מעות חטים" אויך „מעות מרור" — ווייל די שטיצע וואָס די אָרימעלייט בעקומען פון דער קהלה אויף פּסח, סט׳עט קוים אויף מרור...

נאָך פּסח מפטיר׳ט מען נישט

מ׳האָט אַמאָל אַ ישובניק אויפגערופען שבת נאָך פּסח צו מפטיר, האָט ער זיך געבייזערט און נישט געוואָלט.

— וואָס טוט זיך עס מיט אייך, ר׳ מאַשקע? האָט דער גבאי געשריגען — ווי מען מען עס מבייש זיין אַ ספר־תורה?

הא, הא... איך מיינט איך בין א גריבער, אַ אָראַבער יונג? — האָט דער ישובניק געענטפערט — עס שטעהט דאָך בפירוש אין דער הגדה: אין „מפטירין" — אחר הפסח — נאָך פּסח טו׳לט מען נישט קיין מפטירים...

פאַרוואָס איז ניטאָ אַ „ראש"?

פאַרוואָס ווערט דער חודש ניסן אָנגערופען אין דער תורה: „ראש" — „החודש הזה לכם ראש חדשים" — פאַרוואָס?

ווייל די גמרא זאָגט: „כל המיצר לישראל נעשה ראש" ווער עס פּייניגט יידען ווערט אַ ראש. און נישט ווייניג פּייניגט דער חודש ניסן דאָס ביסעל יידען, ווייל אין ניסן געפאַלט פּסח, וואָס איז אַ צייט ווען יידען ברויכען אַזוי פיל געלד אויף מצות, אייער, קאַרטאָפעל און וויין אויף אַרבע כוסות, א. ד. גל. דערפאַר ווייל דער ניסן פּייניגט אַזויפיל יידען, איז ער געוואָרען אַ „ראש"!..

אַ פוילישע וואָרט אין דער הגדה...

די פרוי פרעגט דעם מאַן: ווי קומט עפּיס אַ פוילישע וואָרט אין דער הגדה אַריין?

— וואו געפינסט זיך עס? — פרעגט זי דער מאַן.

— וואָס הייסט, וואו? — עס שטעהט דאָך אין דער הגדה „יעכאַטש" (מיינענדיג: יחץ)..

אַ פּסח׳דיגע שאלה

אַ ייד איז געקומען ערב־פּסח צום רבין פרעגען אַ שאלה.

— הייליגער רבי — האָט דער ייד געזאָגט.

כ׳האָב הייבט געפּיצען מיין כתובה האָב איך בעמערקט, אַז זי איז פערקלעבט מיט המוציא׳דיג טייג פרעג איך אייך רבי אַ שאלה, צי מעג איך וואוינען מיט מיין ווייב אום פּסח?

דער רבי האָט זיך פערטראַכט און געענטפערט:

— ביין, מרדכי, אויף פּסח מוזטו זי אונבעדינגט פערקויפען צו אַ גוי.

=:00:=

שבת הגדול און קורצער פרייטאג

שבת הגדול: איהר ווייסט, פעטער קורצער פרייטאָג. אַז ר׳ שבתי, דער לעדער־סוחר, איז זעהר ענליך צו אייך.

קורצער פרייטאָג: ווי אַזוי? ער איז דאָך גאָר אַ הויכער און איך בין אַ קורצער. ער איז אַ געלער און איך בין אַ שוואַרצער.

שבת הגדול: יאָ, יאָ, ער איז אָבער פונקט אַזאַ שוטה ווי איהר.

זי איז נאָך דער הגדה
דער חתן ווייסט שוין פון סוד

ביי דער באַהן, פרעגט איין חול־המועדניק דעם צווייטען:

— נו, מענדעל, דו האָסט טאַקע אָפּגעלאָזט דעם שידוך?

— יאָ, אום סאַמע חול המועד.

— וואָס איז אַזעלכעס געשעהען?

— כ׳האָב מיך דערוואוסט, אַז די כלה איז שוין נאָך דער הגדה.

— דהיינו?

— זי האַלט שוין נאָך די ארבעה בנים.

יודען שמועסען

— זאָג מיר, יונה, ווי שרייבט מען „היטלער" מיט אַ „ת" צי מיט אַ „ט"?

— וואָס פאַלט דיר איין? וואָס עפּעס מיט אַ „ט"?

— ווי דען וועסטו שרייבען „כוליגאַן"?

פייפען און גענעצען
אויף אַ פאַרשטעלונג פון אַן־אַמאַטאָרען־טרופּע

אויף אַ פאַרשטעלונג פון אַ היגער אַמאַטאָרען־טרופּע זאָגט איינער צום אַנדערען:

— ס׳איז מיר אַ וואונדער, אַז מ׳האָט די שטיקע נישט אויסגעפייפען?

— שוטה! אַז מ׳גענעצט קאָן מען דאָך נישט פייפען — האָט דער צווייטער געענטפערט.

די חול-המועד׳ניצע
ביי דער בילעטען-קאַסע אויפ׳ן פאַבריק-וואָקזאַל

חול־המועד׳ניצע (צום באַהן־קאַסיר)): גיט מיר אַ בילעט.

קאַסיר: וואוהין?

חול־המועד׳ניצע: דאָס קען איך אייך נישט זאָגען.

קאַסיר: אויב איהר וועט נישט זאָגען וואוהין, וועט איהר נישט פאָהרען.

חול־המועד׳ניצע: פּאַניע קאַסיערע, איך קאָן אייך נישט זאָגען — איך שעהם מיך!

קאַסיר: איהר זאָגט, צי נישט? איהר זאָגט אָדער איהר געהט אַוועק פון פענסטער׳ל.

חול־המועד׳ניצע: אויב איך האָב קיין עצה נישט, וועל איך אייך זאָגען: — כ׳פאָהר אויף די אַנדערע טעג צו מיין חתן.

זרח לקח׳ס לעצטע מינוטען...

זרח לקח האָט געהאַלטען ביים שטאַרבען, ביים טויטען־בעט איז געזעסען זיין פּשיאַטשעל פּיניע וויטריך.

— נו, זרח, ווי האַלטסטו? — האָט איהם געפרעגט פּיניע וויטריך.

— ס׳איז ביטער! אַ ליאַדע מינוט וועל איך אויסשיסען.

— נו, וואו איז ערגעץ דיין קלאַפּטע?

— זי איז געגאַנגען ערגעץ אונטערהאַקען אַ שוואַרץ קלייד, צו מיין לויה — האָט זרח לקח געענטפערט.

צווישען יונגע בעל-הבית׳לעך

ערשטער: מיין ווייבעל איז אַ געהעגדיגער אידעאַל! אין דער געזעלשאַפט איז זי אַ גראַנד־דאַמע, און אין דער קיך איז זי אַ גראַנד־קעכין!

צווייטער: פונקט ווי מיינע אין דער געזעל־שאַפט איז זי אַ גראַנד־קעכין און אין דער קיך — אויך אַ קעכין...

פון דער בערזע

קריזיס: אַפּיציעל געפאַלען.

אין פּריוואַטען פערקעהר האַלט ער זיך אייזען־שטאַרק.

אין סטאַשיץ-פּאַרק

ייד (לייענט אַ פּלאַקאַט): איהר הערט, יידען! אַ ייד איז פאַר האָבען פ׳ער ווייבער פערמשפט געוואָרען אויף זעקס חדשים תפיסה.

צווייטער: כ׳פערשטיי נישט — וואָס זאָל דאָס זיין — אַ שטראָף צי אַן־אַפּרוה!

א בלינדע קאַליקע

אויף דער אַלטשטאַט, נעבען דער אַלטשטעטי־שער שוהל, פיהרט אַ קליין יונגעלע אַ בלינדען.

— ווי לאַנג זעהט ער נישט? — פרעגט איינער פון די דורכגעהער דעם יונגעלע.

— טעגליך פון 9 פריה ביז מיר קומען אַהיים.

וואָס דאַרף א פרוי קענען?

אַ פרוי דאַרף קענען פיזיק אויף אויפיל, אַז דער קרופּניק אין טאָפּ זאָל נישט אַ ברענען, און געאָגראַפיע אויף אויך אויפיל, אַז זי זאָל נישט אַריינ־קריכען אין פרעמדע טעפּלעך.

ביי א פּול טשאַרני

— איהר ווייסט, פּאַניע גריבהאָרן, מיין פרוי איז אַזאַ שעהמעוודיגע, אַז זי זאָגט קיינמאָל נישט דעם באַקעטען אמת.

אַנ׳עקזאַמען אַהן ווערטער...

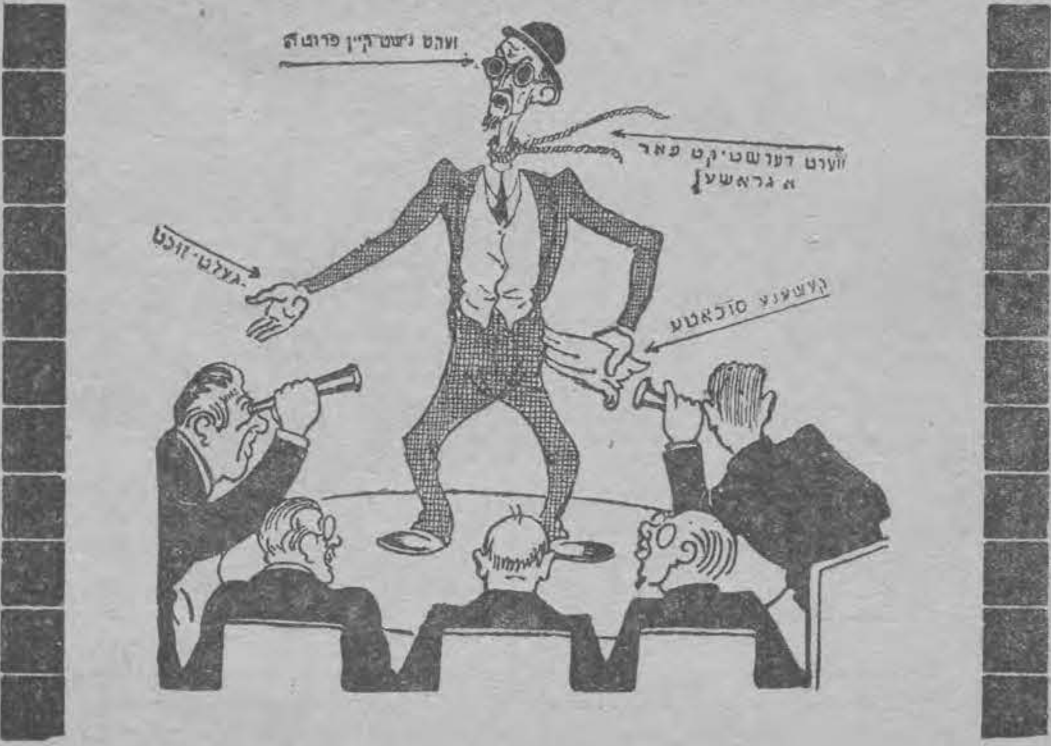

פאר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

פריהלינג

פון פרץ מארקיש

א.

עפענט טירען, קומט אין הויסען
הייסט די פענסטער, ברעכט די אויס,
מאכט אין דעם גאסט דעם גרויסען
קומט אנטקעגען איהם ארויס:
ס'איז היינט יום-טוב אין די גערטנער,
אויף די גאסען, אומעטום,
ס'איז היינט ליכטיג, זעהט באר, הערט באר,
ווי עס טאנצען רוישען אום.

הערט באר ווי די צווייגען טרישטשען,
און דער טייך, ווי שרייט און ברומט,
הערט באר פייפען, הערט באר סוויסטשע. —
קומט אין דרויסען, גיכער קומט!

ב.

וואס זיך, ערד, וואס זיך הימעל,
וואשט זיך פעלדער, און דייט ריין,
כאפט זיך אויף פון אייער דרימעל
און הערקעט ביסט זיך אליין!

פאכעס, בוימער, גלייכט זיך, צווייגען,
לופט, בעפריש זיך גיך מיט טוי;
זיין געבענ'ט איך, וועלדער, דאגען,
ווייטע ווייטען, העלער בלוי!

ווייגט זיך אויס פערפוילטע דעכער,
קאפעט זיך אויס פערפוילטע דעכער,
קאפעט באך א טרעהר — א טרעהר
הימלען ווערען אויצטע' העכער,
און איך הארף שוין גרשט מעהר.

צווי פערד

צווי פערד האבען געפיהרט צוויי פוהרען. דאס פאדערשטע פערד האט גוט געפיהרט, און דאס הינטערשטע איז צוגעשטאנען, האט מען גענומען איבערלייגען די משא פון דער הינטערשטער פוהר אויף דער פאדערשטער. ווען מען האט אלץ איבערגעלייגט, און דאס הינטערשטע פערד געגאנגען מיט א ליידיגער פוהר. רופט עס זיך אן צום פאדערשטען:

„שוויק, שלאג זיך פון די כוחות ארויס. וואס מעהר דו וועסט זיך פלייסען, אלץ מעהר וועט מען דיך מוטשען".

אבער ווען זיי זענען געקומען אויף דער אכסניה, האט דער בעל הבית געזאגט:

„וואס טויג מיר צוויי פערד צו האדעווען, אויב איך פיהר באר מיט איינעם? בעסער וועל איך איינעם געבען גענוג צו עסען, און דעם אנדערען וועל איך קוילען. האמאלסט וועל איך כאטש זיין פעל האבען".

און אזוי האט ער טאקע געטון.

צום 19 יאהרצייט פון יצחק לייבוש פרץ

עס איז שוין געווארען א מנהג פון אלע פרייצט פון יידישע וועלט אפצוריכטען דעם יאהרצייט פון דעם גרויסען יידישען דיכטער יצחק לייבוש פרץ, דער באנאנער י. ל. פרץ איז ליב און טייער די יודען פון דער גאנצער וועלט און אומעטום וואו עס וואוינען באר יודען, איז דעם דיכטער'ס נאמען פאפולעריזירט געווארען.

די קינדער פון די יידישע שולען דארפען באזונדערס געדענקען דעם גרויסען דיכטער, ווייל ער איז געווען פון די ערשטע, וואס האבען אנגעהויבען צו בויען ביי'נע יידישע שולען.

י. ל. פרץ איז געבוירען אין זאמאשץ, לובלינער גוב., (פוילען), ל"ג בעומר תר"יא (25-טען מאי, 1851), געשטארבען אין ווארשא חול המועד פסח תרע"ה (21-טען מערץ 1915).

אין יאהר 1925 איז אויף זיין קבר, אויפן גענשער בית עולם, אין ווארשא, געשטעלט געווארען אויף די מיטלען פון די יודען פון דער גאנצער וועלט די בעריהמטע מצבה — „אוהל פרץ".

י. ל. פרץ האט געשריבען מעהסטענטייל פאר דערוואקסענע, ער האט אבער אויך א צאהל שיינע מעשה'לעך פאר קינדער. די קינדער פון די יידישע שולען האבען זיכער געלייענט זיינע מעשה'לעך „דער קונצענמאכער", „שרה בת טובים", „דער אינגעואר", „זיבען גוטע יאהר" און אנדערע.

זיינע לעצטע יאהרען האט דער גרויסער יודישער דיכטער געווידמעט צו בויען די יידישע קינדער-היימען און שולען אין ווארשא. ער האט פאר די קינדער פון די קינדער-היימען אנגעשריבען אין דעם יאהר פאר זיין טויט א צאהל זייער ליכטע און שיינע קינדער-לידלעך. איינס פון זיינע לעצטע לידלעך דרוקען מיר היינט צו זיין צוועלפטען יאהרצייט.

אלע לידלעך וואס י. ל. פרץ האט אנגעשריבען פאר קינדער זענען נאך זיין טויט אפגעדרוקט געווארען אין א בעזונדער ביכעל. עס זענען אבער נאך געבליבען א צאהל לידלעך וואס דער דיכטער האט אנגעפאנגען צו שרייבען און האט זיי נישט פערענדיגט.

דער קיסר און די העלפאנדען

א אינדישער קיסר האט איינמאל געהייסען צונויפקלויבען אלע בלינדע פון זיין לאנד און בעווייזען די זיבען העלפאנדען. און ווען מען האט די בלינדע געבראכט צו פיהרען אין שטאל אריין, האבען זיי גענומען טאפען מיט זייערע הענד די העלפאנדען. איינער האט געטאפט די פיס, דער צווייטער — דעם עק, דער דריטער — די פליישיגע טייל פונ'ם עק, דער פערטער — דעם בויך, דער פינפטער — די פלייצע, דער זעקסטער די אויערען, דער זיבעטער — די פאדערשטע לאנגע ציין, דער אכטער די גרויסע נאז פון די העלפאנדען און אזוי ווייטער. שפעטער האט דער קיסר גערופען צו זיך די בלינדע און געזאגט צו זיי: „בעשרייבט מיר מיינע העלפאנדען"! האט איין בלינדער זיך אנגערופען: דיינע העלפאנדען זענען ענהליך אויף זיילען, — דער בלינדער האט געטאפט די פיס: דער צווייטער בלינדער, וואס האט געטאפט דעם עק, האט געזאגט: זיי זענען ענהליך אויף בעזימער. דער דריטער האט געזאגט: זיי זענען ענהליך אויף צווייגען, — ער האט געטאפט דעם פליישיגען טייל פונ'ם עק, יענער וואס האט געטאפט דעם בויך האט געזאגט: די העלפאנדען זענען ענהליך אויף א קופע ערד; יענער וואס האט געטאפט די זייטען, האט געזאגט: זיי זענען ענהליך אויף א וואנט. יענער, וואס האט געטאפט די פלייצע, האט געזאגט: די זענען ענהליך אויף א בערגעל. יענער, וואס האט געטאפט דעם קאפ, האט געזאגט: זיי זענען ענהליך אויף א שטייסעל, יענער, וואס האט געטאפט די פאדערשטע ציין, האט געזאגט: זיי זענען ענהליך אויף הערנער. יענער, וואס האט געטאפט די לאנגע נאז, האט געזאגט: זיי זענען ענהליך אויף א גראבער שטריק.

און די בלינדע האבען נישט געקאנט דערקומען צווישען זיך און זיי האבען זיך שטארק צעקריגט.

דער דעמב און דער ניסן-בוים

אן אלטער דעמב האט ארפגעווארפען א חזירשען ניסעל גלייך אונטער א ניסען-בוים. האט דער ניסען-בוים געזאגט צום דעמב: „קארג אט האסטו אונטער דיינע צווייגען? ווארף בעסער דיינע חזירשע ניסלעך אויף א פייט אט. דא איז אפילו פאר מיר און פאר מיינע שטאמע ענג. און אלייך ווארף נישט מיינע ניס אויף דער ערד. איך גיב זיי אפ די מענשען".

„איך לעב 200 יאהר", — האט דער דעמב אפגעענטפערט, — און דער דעמבל פון דאס דעם חזירשען ניסעל וועט אויך אזויפיל לעבען".

דאן איז דער ניסען-בוים געווארען אין כעס און געזאגט: „וועל איך דערשטיקען דיין דעמבל, און ער וועט אפילו קיין דריי טעג נישט לעבען". דער דעמב האט גארנישט געענטפערט, און נאר געהייסען דיין זוהנדעל, אז ער, זאל וואקסען פונ'ם חזירשען ניסעל.

דאס חזירשע ניסעל איז אנגעווייקט געווארען, האט געפלאצט, זיך פערשלעפט מיט אנ'עק פון א ווארצעל פאר דער ערד, און א צווייטען ווארצעל געלאזט וואקסען ארויף.

דער ניסען-בוים האט איהם פערשטעלט און נישט דערלאזט צו איהם די זון. אבער דער דעמבל האט זיך געצויגען ארויף און געווארען שטארקער אין דעם שאטען פונ'ם ניסען-בוים. עס זענען אריבער הונדערט יאהר. דער ניסען-בוים איז שוין לאנג פערדארט געווארען, און דער דעמב האט זיך אויפגעהויבען פונ'ם חזירשען ניסעל ביזן הימעל ארויף און האט צעווארפען אויף אלע זייטען זיין צווייגען-געצעלט.

י. ל. פרץ.

א פריהלינג-רעגנדעל

קינדערלעך, אוי, קינדערלעך!
א רעגענדייל גאר וואונדערליך,
שמעקעדיגע טראפעלעך!
א רעגענדיל איז באט'ס געבאד,
קומט ארויס און טאנצט א ראד!
מיט בלויזע פיס און קעפעלעך!

גארבישע קלערען, גארבישט פרעגען,
קינדער וואקסען אויפ'ן רעגען,
ווי די בלומען, ווי די זאנגען!
באקעטע קעפעלעך, באקעטע פיס,
וואקסט פון יעדען קינד א ריז
ביז'ן הימעל צו דערלאנגען.

די קוה און דער באק

אן אלטע באבע האט געהאט א קוה מיט א באק. די קוה מיט'ן באק זענען צוזאמען געגאנגען פאשען זיך. איינמאל, בשעת מען האט די קוה געמאלקען, האט זי בשום אופן נישט געוואלט איינשטיין אויף איין ארט. האט די אלטע ארויסגעטראגען ברויט מיט זאלץ, געגעבען דער קוה און דערביי געטענהט מיט איהר: „אבער שטיי-זשע איין, ליבע: בא, בא, איך וועל דיר נאך ברענגען, אבי שטיי רוהיג".

אויפ'ן צווייטען אוונט איז דער באק געקומען צוריק פון פעלד פריהער פאר דער קוה, צעבוימען די פיס און געשטעלט זיך לעבען דער אלטער. די אלטע האט א מאך געטון, אויף איהם מיטן האנטוך, אבער דער באק איז געשטאנען און זיך נישט גערוהרט פונ'ם ארט. ער האט גוט געדענקט, ווי די אלטע האט צוגעזאגט דער קוה ברויט, אויב זי וועט שטיין רוהיג. די אלטע האט געזעהן, אז דער באק שטייט נישט אפ פון איהר, האט זי גענומען א שטעקען און איהם גוט אנגעשלאגען.

ווען דער באק איז אפגעטראטען פון איהר, האט די אלטע ווייטער גענומען האדעווען די קוה מיט ברויט און איבערריידען זי.

„די מענשען האבען גאר קיין יושר נישט! — האט א טראכט געטון דער באק: — איך בין רוהיגער פון דער קוה געשטאנען, האט מען מיך געשלאגען".

און ער איז אפ אין א זייט, זיך צעיאגט, ארויפגעלאפען אויפ'ן עמער, צעטאסען די מילך און א קלאפ געטון די אלטע.

שאול וואהל

דער יודישער קעניג פון פוילען

דער מגיד פון פוילען

אין דער אלטער שוהל אין פאדווא, אין איטאליען, וועלכע איז געווען בעריהמט אין דער וועלט מיט איהרע געמעלען און שניצערייען, וואס זענען געמאכט פון די גרעסטע איטאליענישע קינסטלער, האט היינט בעטראפט בענשען חנוכה-ליכט דער בעריהמטער רב, ר' שמואל יהודה.

די שוהל איז געווען געפאקט מיט יודען פון פאדווא און פון דער גאנצער ארומיגער געגענד, וועלכע זענען זיך אלע צונויפגעקומען פייערען די לעצטע נאכט פון חנוכה.

ווען ר' שמואל יהודה האט שוין געהאלטען מיט ארויפקומען אויפ'ן באלעמער אנצינדען די מנורה, האט זיך דער גאנצער עולם פלוצים אומגעקוקט קוקען צו דער טיר.

אויף דער שוועל פון דער שוהל האט זיך פלוצים בעוויזען א אורח, וואס נאך די קליידער זיינע האבען אלע פערשטאנען, אז דאס איז א יוד פון דער מדינה פוילען.

דער פרעמדער האט זיך באגעגענט אויפ'ן רב, און דער עולם האט איהם געמאכט א וועג דורכצוגעהן און איהם אנגעוויזען אויף ר' שמואל יהודה'ן.

ר' שמואל יהודה, א הויכער, שטאלצער יוד. אנגעטאן אין א קיטעל, מיט א זילבערנער עטרה, איז דעם פרעמדען אנטקעגען געגאנגען, געגעבען איהם שלום און איהם געפרעגט, פון וואנען ער קומט.

— איך קום פון דער מדינה פוילען — האט דער פרעמדער געענטפערט — איך בין א בעל-דרשן, איך וואלט געוואלט היינט עפעס זאגען...

— בהשתדלות-חן — האט ר' שמואל יהודה איהם געענטפערט — איך וועל ארויפגעהן בענשען חנוכה ליכט און נאכדעם וועט איהר האלטען אייער דרשה.

דער פרעמדער איז דערויף בעשטאנען און ר' שמואל יהודה איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן באלעמער, אנגעצונדען די מנורה און געבענשט דאס אכטע ליכטעל; נאכדעם האט ער געהייסען דעם שמש אויסרופען, אז קיינער זאל נישט פערלאזען די שוהל, ווייל דער אורח איז א בעל-דרשן, פון דער מדינה פוילען, און ער וועט האלטען א דרשה.

א צופרידענער רעש איז ארומגעלאפען צווישען די פערזאמעלטע, אלע האבען זיך אויסגעצויגען, אויסגעהוסט, אויסגעשטרעקט די קעפ און לאנגע שטייענדיג דייערע אויערען און אויגען...

דער פרעמדער, א הויכער, א דארער, מיט גרויסע, שווארצע אויגען און איינגעפאלענע באקען, איז פליבק ארויפגעגאנגען אויפ'ן באלעמער און אנגעהויבען זיין דרשה.

ער האט לאנג און א סך גערעדט, געשילדערט מיט ליכטיגע פארבען דאס יודישע לעבען אין פוילען, און דער עולם איז נישט מיד געווארען איהם צו הערען. מיט איינגעהאלטענעם אטעם און מיט פרייד און די הערצער האבען זיך אלע צוגעהערט צום פרעמדענס רייד, דערביי האבען זייערע אויגען געגלאנצט און זיך אנגעצונדען מיט א צופרידענעם פייערל, וואס דארט בליהט איצט גאט'ס וואר'ט... וואס דארטען זענען דאן די גרעסטע ישיבות, ווי אמאל אין ירושלים... אז פון דארטען קומען ארויס די גרעסטע תלמידי חכמים...

— פוילען איז היינט דער עמוד האש, וואס בעלויכט די גאנצע וועלט! — האט געדונערט די קלארע שטימע פונ'ם פרעמדען — אבער, וואס טוט איהר? וואס טוט איהר פאר זיי?.. פאר זיך?.. פאר אייערע קינדער?.. פערשטעהט איהר דען נישט, אז ביי איך ווערען פערפאלען תלמידי-חכמים? פארוואס שיקט איהר נישט אייערע קינדער צו די ישיבות אין פוילען? פארוואס האט איהר זיך אבגעזאגט איינגעבן צען צו עולם הזה?.. אריינגעלאזט זיך אין געלד-מאכען?.. פארוואס העלפט איהר נישט אייערע קינדער, איבצוזאפען אין זיך דאס ליכט פון דער הייליגער תורה?..

דער פרעמדער האט ווייטער גערעדט און ר' שמואל יהודה האט דערפיהלט אויף זיך זיינע בליקען, דעם פרעמדענ'ס בליקען, וועלכע גענומען איהם זוכען און דורך מיט זייער פייער.

דער רב האט לאנגזאם ארונטערגעבויגען דעם קאפ, און ווען דער פרעמדער האט געענדיגט רעדען, האט ער איהם געוואלט פערבעטען צו זיך, רעדען מיט איהם, איהם אויספרעגען; אבער דער פרעמדער האט באלד נאכ'ן אפרעדען זיך אויסגעמישט מיט'ן עולם, און ר' שמואל יהודה האט איהם ארומגעזוכט און נישט געקאנט געפונען מעהר.

— א גרויסער שאד, וואס איך קאן איהם נישט געפונען — האט ר' שמואל יהודה געטראכט — מסתמא איז ער פערשוואונדען פונקט אזוי אומגעריסט ווי ער איז געקומען...

מיט עטליכע חדשים שפעטער אין א שיינער זומער-נאכט, אייבע פון יענע איטאליענישע נעכט, פון וועלכע פאעטען ווערען אזוי בעגייסטערט און שרייבען א זייערע וואונדערליכע סערענאדען, וועלכע פערליבטע זינגען פאר די פענסטער פון זייערע סיגאריטעס — איז אזא נאכט איז ר' שמואל יהודה געזעסען אין זיין גארטען און ארומגעטראכט מיט זיין ווייב און זיינע נאהענטע פריינד וועגען שיקן זייער איינציגען זוהן, שאול'ן, קיין פוילען אין א ישיבה.

אלע זענען געווען איינשטימיג, אז ר' שמואל יהודה טוט א גוטע זאך מיט דעם, אז שאול איז זעהר א געראטען קינד, ער האט א גוטען קאפ, און דארט, אין די ישיבות אין פוילען, וואו די גרעסטע יודישע גייסטער געפונען זיך, וועט פון דעם זעהר זיכער מיט גאט'ס הילף, אויסוואקסען א רב און א גרויסער תלמיד חכם.

ר' שמואל יהודה און זיין ווייב האבען זעהר בעדאנקט די פריינד פאר די גוטע מיינונגען וועגען זייער זוהן, און ווען די כהינם זענען זיך צעגאנגען.

איז נאך ר' שמואל מיט זיין ווייב א לאנגע צייט געזעסען אין גארטען און געשמועסט וועגען דער רייזע פון זייער זוהן.

— באריעלע, וואס הייסט דו וואלסט נישט געוואלט, אז ער זאל אוועקפאהרען פון דאנען? — האט ר' שמואל יהודה געטענה'ט צו זיין ווייב — וואס קאן דען דא פון איהם אויסוואקסען?..

— כ'וויס?... — האט דאס ווייב געפרעגט און זיך אליין געענטפערט — ווי שיקט מען עס אוועק פון זיך אזא קינד? נאך נישט קיין גאנצע פופצעהן יאהר אלט, און אזא ווייטער רייזע?

— דער אויבערשטער וועט איהם היטען, שרה.

— האט דער רב מיט ליבשאפט גערעדט צו זיין ווייב

— אונז'ם זכות פון דער הייליגער תורה וועט ער דען איז ערגיץ נישט פערפאלען...

אויף מארגען האט מען שוין שאול'ן אנגעהויבען צוגרייטען צו דער ווייטער רייזע.

אויסער זיין גוטע קאפ איז שאול געווען פעסט און שטארק געבויט; דערצו איז ער געווען פיל קליגער פון א סך אנדערע יונגלעך אין זיינע יאהרען. איהם האט זעהר שטארק געצויגען צו פאהרען לערנען אין דער ווייטער מדינת פוילען, וואס פון איהרע ישיבות און גרויסע תלמידי-חכמים ר'האט זיך אנגע הערט אזויפיל אין שטוב, און לעצטענס פון דעם פרעמדען בעל-דרשן, אין דער גרויסער שוהל, זינט ער האט געהערט די דרשה אין שוהל, האט ער אנגעהויבען חלומען פון אליין ווערען א גרויסער תלמיד חכם און ווערען דער ראש פון דער ישיבה.

ער האט זיך צוגעגרייט צו דער רייזע מיט פרייד, און דאס האט פיל לייכטער געמאכט די זארג פון זיינע עלטערען, וואס האבען איהם געזאלטען אין אוועקשיקען אזוי ווייט פון זיך.

— מען קאן זיך שוין אויף איהם פערלאזען...

— האט דער פאטער מיט שטאלץ געזאגט — א מענש א גאנצער!

— א דאנק דייך ליבען גאט... — האט די מוטער פרום געענטפערט — קיין בייז אויג זאל איהם נישט שאטען..

(ווייטער — נאכטאג)

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

געוו. ראַטמאַן עוואַלד איז פריגעשפּראָכען געוואָרען
דורכ'ן לאָדזער קרייז-געריכט

(א) די לעזער געדענקען נאָך דעם סקאַנדאַל מיט דעם געוו. ראַטמאַן עוואַלד, וועלכער האָט אין אַ דיסקוסיע מיט דער לעהרערין קוסמין, בעליידיגענד זיך אָפּגערופען וועגען יודען און אויך וועגען מאַרשאַל פּילסודסקי אָנרופענדיג איהם „אייער וואַזשנע יאָסעלע“.

אין שטאָטישען געריכט איז עוואַלד פאַר-משפט געוואָרען אויף 4 חדשים אַרעסט, דאָס אַפּע-לאַציע-געריכט האָט דעם אורטייל בעשטעטיגט. דאַגעגען דאָס העכסטע געריכט האָט דעם אורטייל מבטל געמאַכט און איבערגעשיקט דעם ענין נאָכ-אַמאָל צו בעטראַכטען דורכ'ן לאָדזער קרייז-געריכט. איצט האָט דאָס לאָדזער קרייז-געריכט דעם פּראָ-צעס בעטראַכט און עוואַלדען פריגעשפּראָכען נישט איינזעהענדיג אין עוואַלדס האַנדלונג קיין ווילען צו בעליידיגען דעם מאַרשאַל פּילסודסקי.

דאָנערשטאָג	אַפּריל
5	זון-אויפגאַנג 5.04
כ	זון-אונטערגאַנג 6.16
ניסן תרצ"ד	

טאָג-נאָטיצען
קאַמף מיט'ן אַנאָנימען האַנדעל

ס'שמועסט זיך שוין וואָכענלאַנג מיט דער פראַגע פון קאַמף מיט'ן אַנאָנימען האַנדעל און מיר געבען זיך נאָך נישט אָפּ קיין חשבון דער-פון, ווי קאָמפּליצירט און סובטעל מען דאַרף צו-געהן צו לעזען דאָס דאָזיגע פּראָבלעם.

אייגענטליך איז דער ערשטער אויפרוף, וואָס מען רעדט וועגען דעם אַנאָנימען האַנדעל אַ גערעכ-טער. מ'קאָן דאָך נישט פערלאַנגען, אַז איינער זאָל טראָגען אַלע לאַסטען פון שטייערען און סאָציאַלע אָפּצאָהלונגען, און דער צווייטער זאָל זיך אויסבעהאַל-טען דערפון און דעריבער קענען קאָנקורירען מיט דעם, וועלכער טראָגט דאָך אַלע לאַסטען.

אָבער ווען מען טראַכט זיך טיפער אין דעם ענין אַריין, איז די פראַגע בכלל נישט אַזוי לייכט. קודם כל ווערט אין דער היינטיגער טומאה אַרייב-געליינט אין דער יראה. מיר מוזען האָבען די זיכער-קייט, אַז מיט דעם דאָזיגען קאַמף מיינט מען נישט דעם יודישען קליינעם פּראָדוצירער און הענדלער. אויב דער קאַמף זאָל געצילט ווערען אין דער ריכטונג, הגם דאָס ווערט נישט אָפען אַרויסגעזאָגט, האָט ער נישט קיין שום צוועק און קיין שום יושר קען צו דעם דאָזיגען קאַמף קיין האַנד נישט צולייגען. דאַגעגען אויב מען מיינט מיט דעם ענין ערנסט, טאַקע לשמה — דאַרפען געפונען ווערען אַנדערע מיטלען און נישט די, וועלכע ווע-רען פאָרגעשלאָגען פון פערשיעדענע זייטען, טאַקע די מיטלען פון קאַמף, וועלכע ווערען פאָרגעשלאָגען גיט אונז דעם גרינד מורא צו האָבען, אַז דער קאַמף ווערט אונטער דער עהרליכער מאַסקע געפירט אין אַ ריכטונג מיט וועלכער מיר קענען נישט מסכים זיין.

אויף היינט פאַרמיטאָג האָט די האַנדעלס-קאַמער צונויפגערופען אַ בעראַטונג פון ראַטמענער אין דער קאַמער און אויך פון סתם סוחרים, וועלכע דאַר-פען זיך אַרויסזאָגען וועגען דעם, ווי אַזוי צו פיה-רען דעם קאַמף געגען די אַנאָנימען אין האַנדעל. צו דער דאָזיגער קאָנפערענץ זענען גערופען גע-וואָרען אויך אַ גרויסער טייל יודישע גרעסערע און קלענערע סוחרים. איבעריגענס איז, אַז אין דער טאָג-אָרדנונג איז שוין אָנגעגעבען, מיט וועלכע מיטלען מ'האָט בדעה צו קעמפען געגען דעם אַנאָ-נימען האַנדעל. ס'איז נישט קיין פראַגע, אַז די איינגעלאַדענע זאָלען קומען מיט אייגענע פאָרשלאָ-גען וועגען דעם ענין, באַר די דיסקוסיע ווערט שוין אָנגעוואַרפען אויף די אָנגעוויזענע פונקטען פון דער טאָג-אָרדנונג.

אַזוי ווערט בעטראַכטען די פראַגע וועגען דעם, אַז יעדער עהרליכער אונטערנעהמונג, אומעטום ווי זי געפינט זיך, גרויסע אָדער קליינע זאָל געצוואונגען זיין צו פיהרען האַנדעלס-ביכער און צווייטענס, אַז די הורטאָווניקעס זאָל מוזען אָנגעבען די נע-מען און אַדרעסען פון די, וועלכע קויפען רויה-שטאָפען, אָדער סחורות, גלייך אַפילו די קניה ווערט געמאַכט אין מזומן.

מיר רעקאָמענדירען די אַלע אַנטיילנעהמער אין דער היינטיגער בעראַטונג אין דער האַנדעלס-קאַמער פאָרזיכטיגקייט. מיר האַלטען, אַז דאָס זע-נען נישט די מיטלען אין קאַמף מיט דעם אַנאָני-מען האַנדעל, אַזעלכע מיטלען זענען עלול און שטערען צו גאָר עפּעס אַנדערש, ווען מען וויל, אַז יעדער זאָל ווירקליך ווערען בעלאַסטעט מיט אַלע שטייערען אויף אַ גלייכען אופן, איז דאָך נישט פאַרהאַן קיין לייכטערע זאַך, ווי צו נעהמען די שטייערען פון דער ערשטער קוועלע, אַזוי ווי דאָס איז שוין איצט איינגעפיהרט ביי זאַלץ, שוועבעלעך און אַז. וו.

ווען דער ערשטער פּראָדוצענט וועט בעצאָה-לען אַלע שטייערען, וועט ער זיך פערשטענדליך קאַל-קולירען אַזוי, אַז ער זאָל דערצו נישט צולעגען און דעמאָלט קען שוין נישט זיין קיין פראַגע, אַז אַ-מיצער זאָל אומשטאַנד זיין בילינער אויסצואַרבייטען און פערקויפען ווי זיין שכן.

מיר האַלטען, אַז דאָס דאַרף זיין דער אויס-גאַנגס-פונקט פון די אַלע יודישע אַנטיילנעהמער אין דער היינטיגער קאָנפערענץ, וועלכע קומט פאַר אין דער האַנדעלס-קאַמער.

י. ד—ז.

דערהערט, אַז מען איז בעפאַלען איהר זוהן
האָט די מוטער בעקומען אַ האַרצשלאַג און געשטאָרבען

(2) אַן אויסערגעוועהנליכע טראַגעדיע האָט זיך נעכטען אָפּגעשפּילט אויף נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 5. אַ געוויסער בנימין שטערנפעלד, וועלכער וואוינט אין דערמאָנטען הויז איז אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן גאַס, פלוצלונג זענען איהם בעפאַלען עטלי-כע כוליגאַנעס און איהם שטאַרק צושלאָגען אַזוי, אַז ער איז געפאַלען אָהן בעוואוסטזיין, בעגיסענ-דיג זיך מיט בלוט, ווענען דעם האָט זיך דער-וואוסט שטערנפעלדס מוטער די 42-יעהריגע טע-מע די האָט זיך אַזוי דערשראָקען, אַז זי האָט בעקומען אַ האַרצשלאַג און געשטאָרבען נאָך איי-דער די פּאָגאָטאָוויע איז געקומען, די פּאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג. דער פאַל האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אין דער געגענד פון גייערס מאַרק.

די גרויסע קאָנפערענץ פון „בנות-אגודת-ישראל“ אין לאָדז

ווי מיר האָבען שוין בעריכטעט מיט'געטיילט איז אין לאָקאַל פון דער בית-יעקב-שול, שרודמיעי-סקאַ 32 פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון בנות-אגודת-ישראל - אָרגאַניזאַציע אין לאָדזשער וואָיע-וואָדזשטווע.

צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען 80 דעלעגאַ-טינס פון 50 בנות-פונקטען אין דער לאָדזשער וואָיעוואָדזשטווע. פון דער בנות-צענטראַלע איז אַנ-וועזענד געווען דער פיהרער און גרינדער פון דער אָרגאַניזאַציע הער. ג. פרידענזאָן און די דאָצענטין פון דעם לעהרער-סעמינאַר אין קראָקע פרל. חנה גראָסעפעלד און אַ רייהע איינגעלאַדענע געסט און רעפּ-רעזענטאַנטען.

די קאָנפערענץ ווערט געעפענט דורך פרל. חיה קאָן, וועלכע האָט געהאַלטען אַ לענגערע רע-דע וועגען די אויפגאַבען פון דער קאָנפערענץ און ווינשענדיג ערפאָלג אין דער אַרבייט, האָט זי פער-בעטען אין פּרעזידיום: פרל. גראָסעפעלד (פּאָרזיצע-רין), פרל. זבאָמיראָווסקי (פּעטריקאָוו), פרוי פּאָ-געל און פרל. שלעסקאַ (לאָדז).

דאַן גיבען אָפּ בעריכטען די דעלעגאַטינס פון די בעזונדערע שטעט אין דער לאָדזשער וואָיעוואָד-זשטווע וועגען די אַרבייטען פון די בנות-אָרגאַניזאַ-ציעס אויף די ערטער, אַזוי זענען אָפּגעגעבען גע-וואָרען בעריכטען פון דאָברע, וויעשאָוו, אַזאָר-קאָוו, טורעק, בענדין, לאָדז און אַנד.

אויף דער נאָכמיטאָג-זיצונג האָבען זיך אָנ-געהויבען די בעראַטונגען. אין נאָמען פון יעד-הרבנים אין לאָדז האָט דעם צוזאַמענפאָהר בעגריסט הרב סילמאַן, ס'האָט דאַן אויך בעגריסט דער פּרעזעס פון דער קהלה-פערוואַלטונג, דעפּ. מינצבערג, פּרעזעס פון קהלה-ראַט ה' פישעל לי-בערמאַן, פּרנס ד. ה. זילבערשטיין, אַ שילערין פון דער לאָדזשער בית-יעקב-שול קאַן א. א.

דאַן בעקומט אַ וואָרט צום בעריכט פון דער צענטראַל-פערוואַלטונג הער. א. ג. פרידענזאָן.

מיר לעבען שטענדיג מיט אַ חשבון, — דאָס איז אַ סימן פון פערשטענדניש, — יעדע תקופה, וואָס ווערט אָפּגעשלאָסען אין דער בנות-אַרבייט איז מיט אַ סך־הכל. אייגענטליך האָט שוין גע-דאַרפט זיין דער לאַנד-צוזאַמענפאָהר. מכמה טעמים אָבער זענען געווען ווייטיגע קרייז-צוזאַמענפאָהרען. די פינף צוזאַמענפאָהרען, וועלכע זענען פאָרגע-קומען ביז איצט בילדען אַ לאַנד-צוזאַמענפאָהר און האָבען אין זיך אַזוי פיל קראַפט ווי אַ לאַנדעס-קאָנפערענץ. צוויי קאָנפערענצען וועלען נאָך פאָר-קומען אין לעמבערג און אין ווילנע.

מיר אַלע געדענקען נאָך דעם צוזאַמענפאָהר אין וואַרשא — החלטות זענען געווען אַ סך. דער פערשיעדענער איז דאָס, אַז אַ סך ביי שאַפונגען זענען געמאַכט געוואָרען, ווען זיי האָבען זיך אין די החלטות נישט געפונען.

פון 125 אָפּטיילונגען איז די אָרגאַניזאַציע געוואַקסען אויף 225 אָפּטיילונגען, די ערטער איז איינגעפיהרט געוואָרען. ס'זענען פאָרגעקומען 30 פגישות און צוזאַמענפאָהרען — דער צ. ס. האָט זיך בעטייליגט אין יעדער פגישה, געשיקט איינ-לאַדונגען, געגעבען פּראָגראַמען און אַליין פערזענ-ליך זיך בעטייליגט.

די קאָרעספּאָנדענץ איז געשטיגען אויף 15 טויזענד בריף. ס'זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען 60 צירקולאַרען וועגען פערשידענע ענינים. עס ווערט פּינקטליך און גיך געענטפערט אויף יעדען בריף. ס'איז אַנגאַזשירט געוואָרען אַן אינסטרוקטאָרקע און געפּרובט אַנגאַזשירען ביידע אינסטרוקטאָרקעס — ס'איז אָרגאַניזירט געוואָרען דער בתיה-פערבאַנד וועלכער האָט אויפצוווייזען אַ טעטיגקייט, דאָס פּראָ-גראַם מוז אָבער פערבעסערט ווערען.

אין דער קולטור-אַרבייט האָט דער צ. ס. גע-געבען אַ ליניע און אויפקלערונג אין אַלע ענינים. דאָס איז געטון געוואָרען דורך צירקולאַר'ען און אָפּהאַנדלונגען. די אַרבייט פאַר יודיש איז ענערגיש געפיהרט געוואָרען. ס'איז אָרגאַניזירט געוואָרען אַ חודש פאַר יודיש און אָרטאָגראַפיע. ס'איז געהאַל-טען געוואָרען דער דופק איבער דעם ציט-יובל פון אגודת-ישראל איבער דעם 15-יעהריגער יובל פון בית-יעקב, בעת די הספדים איבער דער פטירה פון לובלינער רב זצ"ל און איבער אַלע מאָמענטען אין יודישען לעבען. ס'זענען אָנגעצייכענט געוואָרען די ליניעס פון בנות-חודש מיט אַן אַרבייטס-פּלאַן. סאיז פעסטגעשטעלט געוואָרען די צוזאַמענאַרבייט פון בית יעקב מיט די בנות-אָרגאַניזאַציעס.

בנוגע דער פּרעסע, איז אין דער ערשטער רייהע געשטיצט געוואָרען די אָרטאָדאָקס. טאָג-פּרעסע. בית-יעקב-זשורנאַל איז דערשינען אין 44 העפטען דער-רונטער: 1) יודיש-נומער, 2) אַלמאַנאַך, 3) נומער הונדערט, 4) בנות-נומערן, 5) שבירעי-הפסח קינ-דער-גאָרטען און לייען-ביכלעך פאַר קינדער 40 העפטען.

דער רעדנער רעדט אַרום די חשיבות פון קינדער-ליטעראַטור, וואו מען דאַרף נאָך אַ סך טון אויף דעם געביט. ס'זענען אַרויסגעגעבען געוואָ-רען שול-ביכער אויף יודיש, ס'איז ערשינען דאָס בוך „יודישע בשמה“ — 3 חלקים „יודיש לשון“ געזאַמעלטע שריפטען פון שרה שענירער „די העלדין פון געטאָ“. אין פּלאַן זענען געזאַמעלטע כתבים פון בתיה בירנבוים — יובל-בוך לכבוד נתן בירנבוים, אַ לייענ-בוך „די יודישע וועלט“ אַ זאַמעל-בוך „די יודישע פרוי“ ספּעציעלע נומערן: 1) ארץ-ישראל-נומער, 2) אידעאָלאָגישע נומער, 3) פּעדאַ-גאָגישער נומער-בראָשורען וועגען „בנות“.

אין סאָציאַלע און עקאָנאָמישע ענינים איז אידעאיש געפּלעגט געוואָרען די סאָציאַלע גערעכ-טיגקייט, לויט דער תורה. ס'איז געוועקט געוואָרען צו אַרבייטען פאַר העלפען אָרימע קינדער, גע-שטיצט געוואָרען אַלע פילאַנטראָפּישע אינסטיטו-ציעס. געוועקט געוואָרען צו גרינדען פאַך-קורסען און פּראָדוקטיוויזירען די פרויען-יוגנד. ס'איז גע- און פּראָדוקטיוויזירען די פרויען-יוגנד. ס'איז אַנגע-הויבען געוואָרען אַ קאַמפּאַניע פון שאַפען אַרבייט און בעשעפטיגונג. עס איז דערגרייכט גע-וואָרען סטיפּענדיעס ביי דער קהלה און פיל פּונק-טען זענען געשאַפען געוואָרען זומער-קאָלאָניעס.

פאַר קרן-הישוב זענען געזאַמעלט געוואָרען גרויסע סכומים געלד, אויך פאַר בית-יעקב-סעמי-נאַר, כופר-נפש-אַקציע. פאַר יתו"מ, פאַר פּליטים פון דייטשלאַנד, פאַר הונגעריגע יודען אין רוסלאַנד, פאַר די בית-יעקב-שולען אויף זייערע ערטער, און אַזוי ווייטער

מיט אַנדערטהאַלבען יאָהר צוריק האָט זיך אָנגעהויבען אַן אַרבייט פאַר א"י. מיר האָבען גע-רופען צו צוריקגעהאַלטענקייט אין דעם סערטיפי-קאַטען-פּסיכאָז און געהייסען צו סבלנות און אויס-דויער. ס'זענען געשאַפען געוואָרען און ס'ווערען געשאַפען הכשרה-פונקטען. מ'האָט זיך געווענדעט צו דער אגודה וועגען חברות פון „בנות“. — די הכשרה אין לאָדז וועט זיין אַ מוסטער פאַר'ן לאַנד. ס'זענען פאַרהאַן גרויסע אויסזיכטען פאַר אַ פרויען בעוועגונג אין ארץ-ישראל.

ביי פּלענער צו פערשטאַרקען די אַרבייט: אַ-רויסגעבען אַ חודש'ליכען בנות-ביולעטין, שאַפען אַ פּרעלעגענטען-קורס, פאַך-קורסען אין גאַנצען לאַנד, שאַפען קינדער-ליטעראַטור, 50 נומערן פון „קינדער גאָרטען“, גרויסע בעוועגען, טורנען. פאַר דער עליי-קיין ארץ-ישראל אַריינציהען די יודישע פרויען אין דער אַרבייט. דאָס שאַפען אַ פעסטע עקזעקוטיווע וועג-ווייזער פאַר בנות-אגודת ישראל.

נאָכדעם האָט דער דירעקטאָר פון דער בית-יעקב-שול ה' ג. י. בערלינער געהאַלטען אַ רעפע-ראַט וועגען דער ארץ-ישראל פראַגע. דער רעפע-רענט האָט ברייט פונאַנדערגעוויקעלט דאָס ארץ-ישראל פּראָבלעם און די אויפגאַבען פון דער „אגודה“ צו דעם פּראָבלעם און בעזונדערס פון דער אָרגאַ-ניזאַציע פון „בנות אגודת ישראל“.

דאַן האָט זיך אָנגעהויבען אַן ערנסטע דעבאַטע אין וועלכע ס'האָבען אַנטיילגענומען פיל פון די דעלעגאַטינס, ס'זענען דעבאַטירט געוואָרען אַלגע-מיינע פּראָבלעמען און בעזונדערס ערנסט איז בע-טראַכט געוואָרען די ארץ-ישראל פראַגע.

די גאַנצע קאָנפערענץ און די דעבאַטען זענען געפיהרט געוואָרען אין דער יודישער שפּראַך.

צום סוף זענען אָנגענומען געוואָרען ענטשפּרע-כענדע רעזאָלוציעס.

מענער-היטען
צום פריהלינג- און זומער-סעזאָן
ביי
מ. קאַפּעלושניק
11-טער ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנטינער) נאָר נומער 8
היטען צו פאַסאָנירען ווערען אָנגענומען
אין מיין ערשטקלאַסיגען ווערקשטעל.

מאָטאָציקל-קאַטאַסטראָפע
שווער פערוואונדעט דער דירעקטאָר פון קאַלישער ק.ק.א.

(2) אויפ'ן וועג צווישען קאַליש און אָפּאַטו-בעק איז נעכטען פאָרגעקומען אַ שרעקליכע מאָטאָ-ציקל-קאַטאַסטראָפע.

קיין קאַליש איז געפאָהרען דער דירעקטאָר פון קאַלישער ק.ק.א. ראָמאַן זאַרעמבסקי. זאַרעמב-סקי איז מיטן מאָטאָציקל אַרויפגעפאָהרען אויף אַ בוים, אין אַ האָפנונגסלאָזען צושטאַנד האָט מען דעם פערוואונדעטען אָפּגעפיהרט אין קאַלישער שפּיטאָל.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווע 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג.
ספּעקטראַלע בעטראַכטונגען און פּסיכאָ-אַנאַליזען.
נעהמט אָן פון 8 – 11 פריה און פון 5 – 8 אָוונד
זונטאָג און חגאות פון 9–1 פאַרמיטאָג.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

י. קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15), ס. טראוקאווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראזענבלום (שרודמיעסקא 21), מ. בארטאשעווסקי (פיעטריקאווער 95), י. קלופטא (קאנטנא 54), טשינסקי (ראקיטשינער 53).

טעלעפאנישע „אויפטראגס-ביורא"

ווערט איינגעארדענט אין לאדז

(2) די לאדזשער טעלעפאן-געזעלשאפט האט באשלאסן אין דער באלדיגסטער צייט איינצופירן „דאס טעלעפאנישע אויפטראגס-ביורא".

דאס אויפטראגס-ביורא וועט דארפן געבן אינפארמאציעס וועגן פאהר-פלאן מיט די לאדזשער באהנען, וועגן בעקוועמע פערבינדונגען א. אז. וו.

ווייטער וועט יעדער אבאנענט קענען געוועקט ווערן דורך דעם ביורא אין דער שעה, וואן ער וועט דאס היסען טאן. אויב אן אבאנענט וועט אוועקגעהן פון בעהיים, וועט ער קענען איבערלאזען דעם ביורא דאס ארט, וואו ער געפינט זיך, און די ביורא וועט דאס מיטטיילען יעדען איינציגען, וועלכער וועט זיך וועלען דעם פרעגען.

שווערע שטראפען

פאר היימישען פראדוצירען סיראפ

(2) די לאדזער פינאנץ-קאמער האט געשאפען ספעציעלע קאמיסיעס, וועלכע דארפען אין שטאט און אין די דערפער קאנטראלירען צי ס'ווערט נישט פראדוצירט סיראפ פון בוראקעס אויף א היימישען אופן, ווען מען וועט ענטדעקען ביי דעם דאזיגען פערברעכען וועט בעשטראפט ווערען מיט 5000 זלאטיס שטראף אדער 6 חדשים ארעסט.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער יום-טוב-פראגראם:
דראמע פון איגשטערבליכען שרייבער
סט. זשעראמסקי
א. ג.
„די געשיכטע פון זינד"
אין די הויפטראלען די עקראן-שטערנס:
K. Lubieńska
B. Samborski
J. Andrzjewska
און אנד.
אויסער'ן פראגראם:
דער וואלד דערצעהלט
אנהייב 4 נ"מ, שבת און זונטאג 12 בייטאג

יודישע
קאמעראל-טעאטער
אלעע 1. מאי 2.

גאסטשפילען פון אנסאמבל
פון ווארשאווער „פאוויליאן"-טעאטער
אנפיהרונג:
חיים סאנדלער
צוזאמען מיט די באליבטע ארטיסטען חנה לעווין און ראזא סאנדלער.

רעפערטואר אויף די צווייטע טעג יום-טוב!
דאס האט נאך לאדז נישט געזעהען!
היינט, דאנערשטאג, 9 אוונט. מארגען, פרייטאג, 4 נאכמיטאג און 9 אוונט, שבת, 4 נאכמ. און 9 אוונט
אורקע נאכאלניק'ס
„גנבה'שער יושר"

מארגען, פרייטאג, 12 פארמיטאג
און שבת, 12 פארמיטאג
א גרויס מייסטערווערק ספעצ. געשריבן פאר ה' סאנדלער
מוניש דער קריפעל
(אנקעל איז בראזיל)
אין 3 אקטען מיט א פראלאג און עפילאג פון ד. ספיוואק
די הויפטראל א פראטאטיפ פון מר. הייד און ד"ר דזשעקיל
דער קעניג פון די מאסקעס דער יוד. לאן שאנצי
חיים סאנדלער.
די פיעסע פערמאגט א סך חסידישע ניגונים און הסידישע טענץ ווי אויך בראזיליאנער און אפאשען-געזאנג און טענץ.
אייגענע קאסטיומען! שיינע אויסשטאטונג!
בילעטן שוין צו בעקומען א גאנצן טאג אין טעאטער-קאסע.

חיים סאנדלער „טענש און פערזעהניש"

צוקריגט זיך מיט א שכנטע האט ער דעמאלירט איהר וואוינונג

(2) אויף דאלנא 30 האבען זיך צוקריגט צוויי שכנים אסתר קריין און ראזענוואסער. ראזענוואסער האט גענומען א האק און איינגעריסענדיג זיך אין דער פרוי קריינס וואוינונג האט ער אנגעהויבען צו דעמאלירען די איינארדנונג. ראזענוואסער האט צוהאקט דאס מעבעל און געפעס.

די פרוי קריין האט געמאלדען וועגען דעם די פאליציי און אפגעשאצט דעם שאדען אויף 1000 זלאטעס.

קאמוניסטישער פראצעס

(2) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס פון ראפאל ראפאלאוויטש, חיה זעלדע שעניצקא, אברהם ווינטער, הערש וואלף פאקטאר און ישראל יצחק שטיינמאן, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין פיהרען קאמוניסטישע ארבייט און דרוקען אין פאקטאר'ס סוועטער-פאבריק אויף פולנאצנא 4 קאמוניסטישע אויפרופען.

די בעשולדיגטע האבען זיך צו דער שולד נישט מודה געווען.

ס'איז ארויסגעטראגען געווארען אן אורטייל, לויט וועלכען ראפאלאוויטש איז פער'משפט געווארען אויף 3 יאהר טורמע, שעניצקא אויף 2 יאהר ווינטער אנדערהאלבען יאהר, פאקטאר אויף איין יאהר טורמע און שטיינמאן איז פרייגעשפראכען געווארען.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

ספעציעלע לוסטראציע-קאמיסיע

צו קאנטראלירען די קראנקען-קאסע

(2) נעכטען איז קיין לאדז געקומען פון ווארשא א ספעציעלע לוסטראציע-קאמיסיע, וועלכע דארף קאנטראלירען די טעטיגקייט און אלע אפטיילונגען פון דער היגער קראנקען-קאסע. די קאמיסיע בעשטעהט פון 7 מאן און איז דעלעגירט געווארען דורכ'ן מיניסטעריום.

די קאמיסיע וועט אויך אנבעהמען פערזענליכע אנקלאגען פון די פערזיכערטע.

וועגען שטרייכען אדמיניסטראטיווע שטראפען

(2) די אדמיניסטראטיווע אפטיילונג פון דער לאדזער סטאראסטווע האט בעקומען א צירקולאר פון אינערן-מיניסטעריום, אז נאכ'ן אפלויף פון 3 יאהר ווען ס'איז אימיצען ארויפגעלעגט געווארען אן אדמיניסטראטיווע שטראף, ווערען געשטראכען אויטאמאטיש אלע פאלגען פון די דאזיגע שטראפען.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער סוחרים-באנק

מאנטאג איז פארגעקומען אין אייגענעם לאקאל אויף ציגעל-גאס 3 די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון סוחרים- און אינדוסטריעלער באנק ציגעל-גאס 3. אלס פארזיצער פון דער פערזאמלונג איז אויסגעוועהלט געווארען ה' חנוך ראקאוויץ, וועלכער לאדעט איין אלס בייזיצענדע די ה"ה גרשון אייזען און י. פערמאן, און אלס סעקרעטאר ה' ח. כאראשץ. א גענויען בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער באנק פון יאהר 1933 און איצטיגען צושטאנד, גיט אפ דער מיטגליד פון ראט און סאנאציע-קאמיסיע ה' סאמועל ראזענבאום, פון וועלכען עס ווייזט זיך ארויס, דאס זייט די סאנאציע-קאמיסיע איז טעטיג, האבען זיך די חובות פון דער באנק פערקלענערט אויף א העלפט און עס איז צו האפען, אז נאך אין יאהר 1934 וועט די באנק דערפיהרט ווערען צו אן אקטיווען בילאנס. דער בילאנס פון יאהר 1933 און דער בעריכט ווערט פון די פערזאמעלטע בעשטעטיגט און די סאנאציע-קאמיסיע ווערט אויפגעפאדערט צו פיהרען ווייטער איהר טעטיגקייט.

די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדען רעזולטאט אין ראט: די ה"ה יעקב דעגענשטיין, פייטעל לאנדוי, הערש לאזינסקי, סאמועל ראזענבאום, איגנאש. גרשון פראשקער און חיים וויבער. קאנדידאטען: מאקס גארדאן, ש. שפייזהענדלער און א. שטיינשניידער, אין קאנטראל-ראט: סאלאמאן אלטמאן, הענעך פריימאן, מארקוס האלפערין, אדאלף באבאצקי, פנחס גערשאווסקי און בנימין שאץ. קאנדידאטען: ד"ר פעליקס פראשקער, שמואל רייכמאן.

דער אריער-פאראגראף

ר. איזראעל

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

77

— ווי איהר זעהט אויס, הייבריך? האט לאטא געזאגט. איך האב מורא אין דעם צושטאנד אייך פארצושטעלען פאר העלען, זי וועט דאס נישט איבערטראגען.

— איז העלען דא ביי אייך?

— געוויס, צי ווייסט איהר נישט דערוועגען?

— יא, פריצי האט מיר געזאגט, אבער איך האב דאס נישט געגלויבט. ארימע העלען, נאך וואס ליידט זי מיט מיר צוזאמען?

— הייבריך, ארימער, איהר פרעגט ערשט איצט צוליב וואס? איהר קענט דען נישט איהר בעציהונג צו אייך? ווייסט איהר דען נישט, ווי שטארק א האט אייך ליב?

— איך האב שוין געטראכט וועגן דעם, פריילין לאטא, איך האב געהאט גענוג צייט צום טראכטען און נישט איינמאל האב איך זיך געשטעלט די פראגע, וואס איז אזוינס ליבע און צוליב וואס פארא צוועק האט מען ליב, וואס איז דער ציל פון דער ליבע, פארוואס האט מען איינעם ליב און דעם צווייטען נישט?

— איהר זענט אריינגעפאלען אין א פילאזאפישער שטימונג, וועלכע פאסט זיך אבסאלוט נישט צום איצטיגען מאמענט. לאזט דאס אפ. איך וויל אייך נאר איצט, איידער איהר וועט זיך נאך זעהען מיט העלען, לערנען ווי אזוי איהר האט זיך צו פיהרען.

— הייבריך

— איהר זענט נאך דא נישט קיין זעלבסטשטענדיגער מענש, אזוי גוט ווי נישט איך בין דאס און נישט העלען איז דאס. מיר מוזען זיך פיהרען לויט א ספעציעלען רעזולאמין, וועלכען ס'האט אויסגעארבייט פאר אונז מאקע דער זעלבער עלטערער הער, וועגען וועלכען איהר האט מיך געפרעגט. דאס מוזען מיר זיך אזוי לאנג האלטען אויף דעם אופן, ביז מיר וועלען נישט בעקומען קיין ביידע איבסטרוקציעס, יעדענפאלס דוכט זיך מיר, אז איהר מיט העלען וועלען נישט לאנג בלייבען אין דייטשלאנד, איהר דארפט דאך פערשטעהען, וואס פארא גרויסער געפאהר אייך דראהט דא.

— דאס ווייס איך אויסגעצייכענט, און איך מוז אייך זאגען דעם אמת, אז איך פרעה זיך גאר נישט אזוי שטארק מיט מיין בעפרייאונג, ווי דאס וואלט געדארפט זיין, ווער בין איך איצט אויף דער וועלט און וואס שטעל איך מיט זיך פאר? ווער וועט אויף מיר איצט קוקען? ווער דארף מיך איצט האבען?

— נו, ס'איז נישט אזוי געפעהרליך. די צייט היילט אלע וואונדען. ס'וועט נישט ליכטיג ביז צו ערשט מוז ווערען אויף ריכטיג פינסטער...

ס'איז אבער פערהאן אן איביגע פינסטערניש, נאך וועלכער ס'ווערט שוין קיינמאל נישט ליכטיג, לאטא. ווען איהר האלט וויסען, וואס עס ליגט דא אויפ'ן הארצען, וואס עס רייסט די ברוסט און עס דריקט די נשמה....

— איהר מאטערט זיך, אין אזא געפעהרליכען מאמענט פאר אייך, נישט פערלירען, איהר מוזט זיך בעהמען אין די הענד אריין און צוריק געווינען די ענערגיע, וועלכע איהר האט ערשט נישט לאנג געהאט.

— דאס איז אוממעגליך, לאטא, דאס איז שוין אוממעגליך...

לאטא האט איבערגעריסען דאס געשפרעך, וועלכעס האט זיך ווירקליך נישט געפאסט צו דעם דאזיגען מאמענט, איצט איז צוגעגרייט פאר אייך א באד און אנדערע מלבושים. טוט זיך איבער און איך וועל דערווייל צוגרייטען העלען צו דעם, אז איהר זענט געקומען און זי וועט זיך מיט אייך זעהן.

— ס'וואלט אפשר בעסער געווען, ווען מיר זאלען זיך נישט זעהן, האט הייבריך ווידער אויסגעפיהרט אויף דעם פריהערדיגען געשפרעך. ס'וואלט גלייכער געווען, ס'זאל היינטן, אז איך בין פערשוואונדען געווארען, אז איך בין דערשטארבען. זי וואלט זיך צוגעוואוינט צו דעם געדאנק און וואלט מיך פערגעסען, וואס שייך מיך, איז מיר אלץ איינס....

— איהר רעדט נישט צו דער זאך הייבריך, איהר זענט צופיל אויפגערעגט, צופיל אונטער'ן איינדרוק פון די איבערלעבענישע, וועלכע איהר האט מיטגעמאכט. מיר וועלען רעדען מיט אייך דאסמאלט, ווען איהר וועט זיין בערוהיגט. ס'וועט זיך בכלל דעמאלט אנדערש רעדען.

הייבריכן איז ווירקליך געווען זעהר שווער זיך צו טרעפען מיט העלען. צי קען ער האבען צו איהר דיזעלבע בעציהונג, וואס אמאל? צי דארף ער איהר זאגען דעם אמת, וואס האט מיט איהם פאסירט, אדער פאר איהר לייקענען? ער האט פערשטאנען, אז ס'איז אנבעלאנג אין דעם, אויב ער וועט געפינען דעם ריכטיגען ענטפער דעריויף, וואס הייסט עס ליבע און וועלכער איז דער ציל פון פערליבטע מענשען, אויב מ'זאל גלויבען אין דער טעאריע, אז דער ציל פון יעדער ליבע איז די עראטישע צוציהונגס-קראפט פון מענליכען צום ווייבליכען געשלעכט און פערקעהרט. דעמאלט טאר ער בשום אופן נישט זיך דערנעהנטערען צו איהר, זיך וואס מעהר דערווייטערען און איהר אויסזאגען דעם אמת. אויב ליבע איז אבער סתם אן אבסטראקטער, שטארקער געפיהל, וועלכע שטרעבט נישט צו קיין שום איינגענוצען אדער אנדערע צילען — דעמאלט קען נישט זיין קיין פראגע, אז די בעציהונגען צווישען איהם און העלען זאלען זיך ענדערען, ווען אפילו ער זאל איהר אויסזאגען דעם גאנצען אמת.

הייבריך האט געפרובט צו אנאליזירען זיך אליין, וואס פארא בעציהונג האט ער איצט צו העלען? איצט ווען ער איז סעקסועל געווארען אינגאנצען אומפעהיג. ווען די היות אין מענשליכע געשטאלטען האבען איהם אויף אזא אופן געפייניגט. ער האט געוואלט ביי זיך אליין, זיך דערוויסען וועגען דעם, וואס ער טראכט איצט וועגען ליבע.

— אבער צום טייוועל, האט ער צו זיך אליין אויסגעשריגען, איך בין דאך אין א גאנץ אנדערע לאגע ווי זי, איך בין דער צד, וועלכער מוז איצט געהען אויף אלעם, ווייל איך בין דער געשלאגענער, איך בין דער, וועלכער דארף האבען רחמנות פון אנדערע, און איצטיגען פאל פון העלען, אבער זי איז דאך די גאנצע, די שטארקע, די, וועלכע פערלאנגט פון לעבען און וויל געניסען פון לעבען, און מיינע געפיהלען זענען העריבער אנדערע ווי איהרע, מיט איהר מוז מען רעדען אויפריכטיג און עהרליך, גארנישט פאר איהר בעהאלטען און אלץ איז אפהענגיג פון איהר דעציזיע.

הייבריך איז געווען קעריג מיט'ן איבערטוען זיך און ארויס אין צימער, וואו ער האט זיך געזאלט טרעפען מיט העלען.

(פארטזעצונג קומט)

די מאָדערנסטע און בעסטע
מענער-היטען
צו קאָנקורענץ-פּרייזען
עמפּפעהלט די פירמע
„Splendid"
11 Listopada 31.

די עלעגאַנטסטע מענער-
הוטען
אין הויפּט-געשעפט
בעקומט איהר נור
— פון —
B. Kleinbaum
31 Piotrkowska 31
מעסיגע פּרייזען!
סאָלידע באַדינונג!
עלעגאַנטסטע
ספּאָרט-היטלעך
שטענדיג אויף לאַגער.

די ערשטע טעג פסח אין אהל-יעקב

זעהר אימפּאָזאַנט זענען אַדורך די ערשטע טעג פסח אין דער ציוניסטישער שוהל „אהל יעקב", איבערהויפּט זענען די דאָזיגע יום-טוב-טעג שטאַרק אויסגענוצט געוואָרען דורכ'ן ועד פון דער שוהל פאַר אַ פּראָפּאַגאַנדע פאַר דער פּראָקלאַמירטער אַקציע איינצושטעלען שלום אין די ציוניסטישע רייהען.

אַ אינהאַלטסרייכע רעדע מעניבי דיומא האָט געהאַלטען דעם ערשטען טאָג פסח דער שטענדיגער מטיף פון אהל יעקב דער דיכטער א. לובאַשיצקי.

דער רעדנער בערירט צווישען אַנדערעס די פערשידענע ציוניסטישע פּראָבלעמען, אָפּשטעלענדיג זיך אויף דער ראָל פון די ציוניסטישע פאָנדען (קרן קימת און קרן היסוד) פאַרן אויפבוי-ווערק אין ארץ-ישראל. ער רעדט אויך וועגן דעם מזרח-ירִיד און יובל-פייערונג פון תל-אביב ווי אויך וועגען דער היסטאָרישער בעדייטונג פון דער איצטיגער סעסיע פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט, וואָס קומט צום ערשטען מאָל פאָר אין ארץ-ישראל.

דאַן האָלט ה' לעוו אַ רעפעראַט איבער דער אַקציע איינצושטעלען שלום אינערהאַלב דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. ער איז אויך מודיע, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער איצטיגער זיצונג פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט אין א"י, האָט דער ועד פון „אהל-יעקב" אַרויסגעשיקט אַ בעגריסונגס-בריף מיט אַן אַפּעל איינצושטעלען שלום אין די ציוניסטישע רייהען, צום סוף טיילט מיט ה' לעוו, אַז דער „אהל-יעקב" האָט בעשלאָסען איינצושרייבען די ערשטע זיצונג פון א. ק. אין ארץ-ישראל אין גאָלדענעם בוך פון קרן קימת לישראל.

אויך דעם צווייטען טאָג פסח איז אַדורך זעהר פייערליך. צוליב דעם יאָהר-טאָג פון די היטלער-גזירות האָט ה' משה לימאַן געהאַלטען אַ לענגערע רעדע געווידמעט די לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד, דער רעדנער שטעלט זיך אָפּ אויף דער שווערער לאַגע פון די דייטשע פליטים, וואָס געפינען זיך אין אונזער שטאָט, קריטיקירענדיג דאַבײַ די היגע יודישע קהלה, וועלכע זאָרגט לגמרי נישט פאַר די דאָזיגע פליטים. ער רופט אויך די מתפללים אַרייבצוטרעטען אין די רייהען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און שטיצען דעם קרן-קימת און קרן-היסוד.

* * *

פרייטאָג שביעי של פסח צוליב דעם יובל פון דער 25-יעהריגער גרינדונג פון תל-אביב ווערט פאָרגעקומען אַ ספּעציעלע פייערונג אין שוהל „אהל יעקב" וואו ה' לובאַשיצקי וועט האַלטען אַ רעדע מעניבי דיומא.

הורט! אכטונג! דעטייל!
פּערפום, זייפען און אַלערליי קאָסמעטישע אַרטיקלען אין דעם גרעסטען אויסוואַהל אויך אַלע סאָרטען ראַזיר-מעסערלעך: גילעטטע, מעם פאַלאַניא, ראַפּיד א. אנד. פירמען — קויפט מען צום ביליגסטען אין דער פּערפומעריע „קאָסמאָס" לאָדז. פּיעטריקאָווער 60. די געעהרטע קונדשאַפט ווערט העפליך געבעטען זיך צו איבערצייגען. פאַר אַלע ווייטער-פערקויפער און הענדלער עקסטרא ביליגע פּרייזען און גרויסע ראַבאַטען.
95

אַ פייערליכע „הבימה"-אַקאַדעמיע אין „מכבי"

א רעפעראַט פון ד"ר וו. פאַללעק

די קולטור-קאָמיסיע ביי „מכבי" אָרדענט אײַן שבת (מוצאי יו"ט) 8 אָוועגד אַ פייערליכע „הבימה"-אַקאַדעמיע אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 15-יעהריגען יובילעאום פון דער „הבימה" מיט פאָלגענדען פּראָגראַם: 1) רעפעראַט פון פּראָפ. ד"ר ווילהעלם פאַללעק אד.ט. „די 15-יעהריגע עקזיסטענץ פון „הבימה", אין ליכט פון דער געשיכטע פון אייראָפּעאישען טעאַטער" רעציטאַציעס און לידער אויסגעפיהרט דורך די ה"ה: (אַרטיסט פון טעאַטער „אוהל" אין א"י), אַרטיסטקע פּרל. עדה זילבערמאַן, פּראָפ. י. ראָזענצווייג, ד. פּאַסטערנאַק א.אַ. א אינסצעניזאַציע „הורא" אויסגעפיהרט דורך די גימנאַסטישע סעקציע ביי „מכבי" אַ הומאָרעסקע פון ה' ד"ר האַנדזעל, דאָס איינלייטונגס-וואָרט אין דער העברעאישער שפּראַך וועט האַלטען ה' ש. ליפּעל.

ערפאָלג פון „אַראַראַט"

אין פּראָגראַם „הימעל. עפּעז זיך"

דער ערפאָלג פון דעם איצטיגען „אַראַראַט"-פּראָגראַם האָט איבערגעשטיגען אַלע ערוואַרטונגען פון די אויסגעשפּראָכענסטע אָפּטימיסטען.

צום טעאַטער שטראָמען אַלע טאָג מאַסען-מענשען.

און אַלע אָוועגד גייט דאָס גלענצענדע פּראָגראַם ביי איבער-קאָמפּלעטען.

Zakład położniczo-ginekologiczny i Chirurgiczny
LECZNICA ZWIĄZKOWA „SANTÉ"
Drów. med. Druebina ;Gawrońskiego, Kalisza, Kurjanskiej-Rajtler, Libeskinda i Ziegego. ul, 6 Sierpnia 15, tel. 15310. Klasy I, II, III, opłata dzienna od 9 zł. pojedyńcze Pokoje od 15 z., Porady od 1,50 zł.

אויפרוף פון חסד-של-אמת ומנחמי אבלים לאדז

כל בית ישראל יבכו את השריפה

לאָדזשער בירגער! מיר זענען נאָך אַלע אונטערן דעם טרויעריגען איינדרוק, וואָס האָט אויף אונז געמאַכט די שריפה פון די ציגעל-גאַס, וואו אונזער ברודער, בירגער שקע" לייבאָוויטש ע"ה, איז ביי זיין אַרבייט, יגיע כפיו, לעשות צדקה בכל עת — צו שפּייזען זיין פאַמיליע, אַוועק עקומען, ער איז נישט געשטאָרבען מיט קיין געוועהנליכען טויט, פון קיין מערדער-האַנד, נישט בעגאַנגען קיין זעלבסטמאָרד, לייבאָוויטש איז פערשוואונדען געוואָרען אין די פלאַמען פון פייער, זיין גוף איז נישט דאָ ער זאָל קענען געבען אַ טרייסט די פאַמיליע. אמת, מיר קענען זאָגען ידינו לא שפכו את הדם הזה — אונזערע הענד האָבען נישט פערגאָסען זיין בלוט, דאַמיט קאָנען מיר זיך נישט ריין וואַשען. דאָס צווינגט אונז צו אַפּעלירען צו איער געוויסען, לאָדזשער יודען, אָרים און רייך, דאַרף זיך און איז מחויב צו בעשטייערען זיך לטובת די פערבליבענע נאָך דעם אומשולדיגן בלוט וואָס איז געפאַלען אַ קרבן אין אונזער שטאָט און איטליכער כפי מתנת ידו איז עיך מחויב צו צייכענען צו דעם צוועק דאַמיט וועט ער פון זיך אַראָפּנעהמען דאָס אחריות פון דעם אומגליק.

די פערוואַלטונג.

קלאַנג-קינא
„ROXY"
20 נאַרוטאָוויטשא 20
היינט
און פאָלגענדע טעג
פּרעמיערע
פון פּרעכטיגען רעדענדיגען און זינגענדיגען יודישען פילם
מאָריס שוואַרץ'ס
גרעסטע שאַפונג
יזכור
מיט פּרעכטיגע יודישע נגונים און מוזיק מיט דעם בעריהמטען יודישען סטאַר מאָריס שוואַרץ אין דער הויפּטראָל. עס נעהמען אויך אָנטייל די קינסטלער פון זיין קונסט-טעאַטער אין ניו-יאָרק ווי:
בערטא גערסטען
אָסקאַר בערג
לאַזאַר פריד
טענען האָלץ
בּ. אַדלער
וו. גאָלדפאַדען
אננא אַפּעל
בינא אבראַמאָוויטש א.אַנד.
„יזכור" שטייגט איבער אַלע יודישע פילמען, וואָס זענען ביז איצט געשאַפען געוואָרען.

„יזכור" איז אַ בילד פאַר אַלט און יונג און קיינער טאָר עס נישט פערפעהלען צו זעהען!!!
יום-טוב, שבת און זונטאָג—פריהמאָרגען-סעאַנס אָנהויב 12 אַ זייגער בייטאָג צו פערקלענערטע פּרייזען.

יודיש טעאַטער
„פילהאַרמאָניע"
20 נאַרוטאָוויטשא 20
טעלעפאָן 213-84
גאַסטאויפטריטען פון די בעריהמטע אַמעריקאַנער אָפּערעטען-סטאַרס
מעי שיינפעלד
און אוילרוויבג
דזשייקאָבסאָן
מיט'ן אָנטייל פון ניי-אָנגאַזשירטען אַרטיסט און זינגער
יעקב זוצאַגאָוויטש
היינט, דאָנערשטאָג, 9 אָוונט
מזל-טוב מאַמע
מאָרגען, פרייטאָג, 4 נאָכמיטאָג
(פּרייזען פון 70 גר. ביז 2.20)
מזל-טוב מאַמע
מאָרגען, פרייטאָג, 9 אָוונט
דער זיסער בחור
שבת, 4 נאָכמיטאָג
(פּרייזען פון 70 גר. ביז 2.20)
מזל-טוב מאַמע
שבת, 9 אָוונט
דער זיסער בחור
בילעטען צו בעקומען אין טעאַטער-קאַסע.

די שענע צניעות

(ענדע פון דער 9-טער זייט)

זייך: מתניה איז פון שרעק געוואָרען פערגליווערט געבליבען שטעהן אָהן לשון, ווי אַ גולם.

„איך בין דאָס דער מלאך המות"! מיט גאָטס בעפעהל בין איך געקומען צונעהמען דיין נשמה!"

מתניה איז אַנידערגעפאַלען. אַ ווײַלע איז די כלה געבליבען ליגען פערגליווערט אויף איהר געלעגער. אַ כאָאָס... מיטאַמאָל האָט זי דערפילט אַ הייליגען ציטער, ווי זי וואָלט דערהערט א רוף פון אַ פריש אויפגעשטראָמט לעבען, וואָס האָט געאָטעמט מיט אַלע ווינטען פון דער וועלט איבאַייבעם, אַ הייסער קוואַל פון טרעהרען האָט אַרויסגעשלאָגען פון איהרע אויגען. איז זי אַראָפּגעשפּרונגען פון איהר געלעגער, זיך א וואַרף געטון אויף דער ערד, וואו מתניה איז געלעגען א פערשטייבערטער, און געלאָזען גיסען איהר יונגע נשמה פאַר דעם גאָט פון רחמים:

„האַר פון אַלע וועלטען! ווי דאָס ליכט פון דער זון, איז דיין וואונדער אומעטום. אויף אַלצדינג שוועבט דיין הייליג, ליכטיג אויג, וואָס זעהט אויף אַבגרונדען פון דער נשמה"!

אָהן דייך בליק איז אַלץ תהו ובהו! צו דיר אַלייך ציהט דער גרויסער שטראָם פון לעבען!

אין דיין הייליגער תורה האָסטו בעוויליגט צוועלף הדשים פאַר א חתן צו משמח זיין זיך מיט זיין יונג-פרוי.

פאַטער פון נשמות! קוק אָן א קליין פויגעלע, א פעריתומ'ט, דעם קאָפּ אַרונטער די פליגעלעך, נאָך נישט זוכה געווען אויפצומאַכען די אויגען צו אָנבליקען א שעה פון פרייד!

קיין פאָטער, קיין מוטער! קיין חסד, קיין ליבשאַפט, פון טאַטע-מאַמען האָבען מיין אָרימע נשמה נישט בעריהרט, עלענד ווי פון א שטיין!

צו דיר אַליין הויכט מיין האַרץ, גאָט, מיין גאָט.. פון אייביגער אייביגקייט! פון מיין נשמה וועגען שענק מיין חתן דאָס לעבען! מאַכען רוהען דיין ברכה אין אונזער קדשי קדשים, מיר זאָלען נישט וויסען פון שטומקייט און איינזאַמקייט!

און דער דין פון אמת האָט צוגעהערט די תפלה פון דער אומשולדיגער נשמה און געזאָגט צו דער רוח-חיה:

לאָז מתניה'ן מנוחה אין זכות פון זיין בעשערטער.

אין שטאָט האָט מען פערציילט: די מוטער פון דער כלה איז געווען אַ גרויסע צדקה, יעדען פריהמאָרגען פלעגט זי מיט'ן בעגינען זיך פערדרעהען צום ברונען, וואָס איז אין סוף שטאָט, מיט'ן קריגעל אויף די אַקסלען, און פון דעם יאָנגעשעפּטען וואַסער, פלעגט זי אָנטרונקען אַלע דאָרשטיגע קינדערלעך, וואָס זענען געווען אַ גאַנצען טאָג פערלאָזט פון זייערע מאַמעס, וואָס פלעגען, פון פריהמאָרגען ביז שפּעט אין דער גאַסט, זוכען עפּעס צו פערדינען אויף ברויט מיט וואַסער. אויף דער מאַמעס עלטער פלעגט די טאָכטער, איינגאָבנען א קינד פון צעהן יאָהר, באַסטוּן דער מאַמעס מנהג. אָבער די מצווה האָט זי אָבגעשענקט דער אַלטער מאַמען. פאַר דעם האָט זי זוכה געווען צורייסען דעם גזר דין פון הימעל.

יודישע ערציהונגס=פראגע

אויף דעם יודישען טאג־אָרדענונג שטעהט איצט די וויכטיגסטע יודישע ערציהונגס־פראַגע. לויט דעם בייעם געזעץ פון יודישע שולען און חדרים איז פערוועהרט פאר קינדער ביז 7 יאָהר איבגאנצען צו לערנען פון א בוך. און עס איז אויך פערוועהרט אין די שול־יאָהרען ד.ה. פון 7 ביז 14 יאָהר אַלט צו לערנען מעהר ווי 36 שעה וועכענטליך. פון דעם וועט אויספאַלען אויף יודישע למודים אַמהעכסטען 6 שעה אַ וואָך.

די יודישע ערציהונג איז אין אַ גרויס געפאַהר און דאָך צום בעדויערן ווערט די שווערע גזירה ליכטזיניג בעטראַכט און בעהאַנדעלט פון אונזערע בלל־טוער.

דורך אַזאַ ליכטזיניגקייט און פערנאַכלעסיגקייט זענען מיר שוין בעשאַנקען געוואָרען מיט עהנליכע גזירות. אַ דאַנק די פערנאַכלעסיגקייט פון אונזערע פערזאָרגער. די זאַך טאָר נישט פערשוויגען ווערען.

„אייגענס"

אָוונט פון יונגע יודישע דיכטער

מאָנטאג איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון דער געז. פריינט פון אַרבייטער פאַלעסטינע אַ ליטע אַ־רישער אָוונט א.נ. „אייגענס"

דער אָוונט איז געוואָרען געעפענט מיט אַ בע גריסונג פאַרן דיכטער חיים קרול וואָס איז געווען אַנוועזענד אויף, דאָזיגע אָוונט, ס'רעציטירט דאַן דער יונגער דיכטער מ. וואַלדמאַן 2 לידער פון זאַמט שפעטער לייענט ער עטליכע אייגענע שאַפונגען וואָס בעהמען שטאַרק אויס ביים פערזאַמעלטען עולם.

דער יונגער הומאָריסט ש. יאַנאַווסקי לייענט געלונגען עטליכע פון זיינע הומאָריסטישע אימפראָ־וויזאַציעס וואָס רופען אַרויס הייטערקייט ביים עולם, ס'רעציטירט אויך דער מיטגליד פון דער סטודיע י.א.ב. קירשנבלאַט צוויי לידער פון שודריך און וואַלדמאַן. אַלע אַנטיילנעהמער זענען שטאַרק אָפּלאַ דירט געוואָרען.

„דארף און שטאט"

רעפעראט אויף דער בעוועגליכער אויסשטעלונג

היינט 7 אָוו. וועט פראָפ. סטאַלאַשעוויטש האַלטען אויף דער בעוועגליכער אויסשטעלונג אַ רעפעראַט א.ד.ט. „דאָרף און שטאָט", קומענדיגען שבת דעם 7־טען ד.ח. 7 אָוו. וועט פאָרקומען אַ קאָנצערט פון די געמישטע כאָרען. די אויסשטעלונג ווערט געשלאָסען דעם 8־טען ד.ח.

זונטאג, קאנצערט פון דאנ'ס כאר

זונטאָג דעם 8 אַפריל 6.15 אָוונט ווערט אויף אין פילהאַרמאָניע זאַל מיט איין איינציגען קאָנצערט נאָך זייער צוריקקומען פון רוסלאַנד דער וועלט־בעריהמטער פוילישער כאָר־אַנסאַמבל (כאָר דאַנאַ.)

דער כאָר געהעהרט היינט צו טאָג צו איינעם פון די גרעסטע געזאַנג אַנסאַמבלס, זיי קומען ערשט צוריק פון זייער טורנע איבער סאָוויעט־רוסלאַנד. לע ניגראַד, וואו זיי זענען דאָרט זעהר ענטוזיאַסטיש אויפגענומען געוואָרען.

אין זונטאָגדיגען קאָנצערט נעהמט אויך אַנ־טייל דער בעריהמטער פוילישער זינגער אַדאַם ווי־סאָצקי און די הערליכע טענצערין פון די וואַרשאָווער ביגעס פרל. מאַריאַ נאָבּיס.

רעוויו־מאדע און איינקויף־פראפאגאנדע

ביים לאדזער זשורנאליסטען־סינדיקאט

דער געשפרעך פון טאָג איז איצט די רעוויו־מאָדע און איינקויף־פראַפּאַגאַנדע ביים זשורנאַליסטען־סינדיקאַט, וועלכער וועט פאָרקומען דעם 22־טען ד.ח. א חוץ די קרעאַציעס פון פאַריז, לאָנדאָן און ווין ווע־לען אויך דעמאָנסטרירט ווערען די לעצטע מאָדעס פון וואַרשע און לאָדז.

פירמעס, וואָס ווילען זיך בעטייליגען אין דער רעוויו, דאַרפען זיך מעלדען אין סעקרעטאַריאַט פון זשורנאַליסטען־סינדיקאַט (פעטריק. 121 — טעלעפאָן 167,40) פון האַלב זיבען ביז האַלב אַכט אָוו.

פון יודישען קאמעראל־טעאטער

אין יודישען „קאַמעראַל"־טעאַטער אַל. 1־טען מאי 2, ווערט געשפּילט היינט דאָנערשטאָג 9 אָוו. מאָרגען פרייטאָג 4 נאָכמ. און 9 אָוונט, שבת 4 נאָכמיטאָג און 9 אָוונד אורקע נאָבאַליקס „גבהי שער יושר". מאָרגען פרייטאָג 12 בייטאָג און שבת 12 בייטאָג ווערט געשפּילט דאָס גרויסע מייסטער־ווערק „מוניש דער קריפּעל", אין די פּיידע פיעסען נעהמען אַנטייל די בעליבטע אַרטיסטען ח. סאַנדלער, חנה לעווין, און ראָזאַ סאַנדלער. די פּיעסע פאַרמאָגט זעהר האַרציגע חסידישע נגונים און חסידישע טענץ.

4 פאפולערע פארשטעלונגען פון „חד גדיא"

אין דעם זאל פון „שטערן" (אויף אל. קאשטשושקי 21)

די פאָרשטעלונג פון בראָדערזאָנס און ברו־נערס מאַריאָנעטען־טעאַטער „חד־גדיא" וואָס שפּילט טאָג־טעגליך אין דעם קאַפע „קאַזינו" האָבען שוין געזעהן טויזענדער מענשען, אָבער צו די ברייטע מאַסען, ובפרט צו די אַרבייטער־שאַפט האָבען זיי נאָך נישט אָנגעשפּאַרט.

אין לאָקאַל פון דער אַרבייטער ספּאָרט־געזעל־שאַפט „שטערן" (אויף אַל. קאַשטשושקי 21) ווע־רען דערביי אַראַנזשירט 4 ספּעציעלע פאָרשטע־לונגען צו זעהר קליינע פרייזען. בכדי אויף אַזאַ אופן צו געבען די ברייטע מאַסען די מעגליכקייט צו זעהן די דאָזיגע אָריגינעלע און העכסט־אינטערעסאַנטע פאָרשטעלונג, וואָס האָט געמאַכט אַזאַ רושם אין שטאָט.

די פאָרשטעלונגען וועלען געגעבען ווערען: מאָרגען, פרייטאָג 6 און 8 אין אָוונד, און איבער־מאָרגען, שבת, — 4 און 6 נאָך מיטאָג.

דער צוטרוי צו דער ווייז־פירמע שיקער

דער צוטרוי פון דער קונדשאַפט איז קודם־כל צו אַלטע סאָלידע פירמען, דעריבער איז נישט קיין וואונדער ווען אויף יום־טוב ביים איינקויפען ווייז ווענדעט זיך די קונדשאַפט צו דער פירמע שיקער וועלכע עקזיסטירט שוין זייט 70 יאָהר.

די פירמע איז איצט אויפסניי רעאָרגאַניזירט גע־וואָרען דורך דעם איגהאָבער ה' ישראל שיקער, דער לאַנגער איז פערפולקאָמט געוואָרען דורך די בעסטע איינלענדישע און אויסלענדישע ווייגען פאַר יעדען פיינשמעקער.

די קונדשאַפט האָט דעריבער דעם ווייטער־דיר־גען צוטרוי צו דער עלטסטער ווייז־פירמע ישראל שיקער, פּולנאָצנאַ 1.

מאַריס'עס איינפאל

(ענדע פון דער 10־טער זייט)

ביי די לעצטע ווערטער האָט זי אָהן טרערען איינגעוויינט אין טעלעפאָן.

דאַ האָט לואי גענומען רעדען גאָר ערנסט:

— מיין ליבער פריינט, איך מוז אייך בעטען, איהר זאָלט איינמאָל פאַר אַלעמאָל מיך לאָזען צו־רוה. אַזאַ סאָרט שפּאַס פאַסט גאָרנישט פאַר א פער־הייראַטער פרוי. אויב עס איז אייך לאַנגווייליג און איהר זוכט פערוויילונג, וועט איהר עס מוזען געפינען ערגעץ אַנדערש. איך זאָג זיך אַפּסאָלוט אָפּ צו זיין אַ שפּילצייג פאַר אייך.

— לואי, וואָס רעדסטו? — האָט פלאָרא ווידער אַרויסגעוויינט — וואָס זענען דאָס פאַר אַ רייד?

— איך רעד גאַנץ ערנסט און זאָג אייך נאָכ־אַמאָל: לאָזט מיך צורוה!

זיינע ווערטער האָבען אָפּגעקלונגען שאַרף אַפּילו גראָב.

באַלד אָבער האָט ער גענומען רעדען ווייכער:

— בערטאַ, איהר ווייסט, אז איך האַלט זעהר פיל פון אייך... איהר זייט אַ שעהנע פרוי, וואָס מען קען ליב האָבען...

מאַריס'עס פּנים האָט זיך אויסגעקרימט פּוי איבערראַשט. ער האָט זיך אָנגעשטרענגט נישט צו פערפעלען קיין וואָרט, וואָס ווערט באַלד קומען דורכ'ן טעלעפאָן.

— איהר מוזט אָבער אויך ווייסען, — האָט לואיס שטימע זיך ווייטער געהערט, — אַז איהר קענט גאָרנישט האָפען אויף מיין ליבע, ווען אַפּילו איך זאָל אָננעמען, אַז איהר זייט ערנסט. איהר זייט די פרוי פון מיין בעסטען פריינט, פון א מענשען, וואָס האָט צו מיר אַזוי פיל צוטרוי...

— ביזט א מענש מיט געוויסען, — האָט פלאָ־ראַ אַרויסגעזאָגט מיט הוזק.

— איהר מעגט זיך לאַכען פון מיר, וויפיל איהר ווילט, — האָט לואי אָפּגעענטפערט, — אָבער איך קען נישט זיין אַזוי ווי איהר און טראַכטען נאָר פון מיין אייגענעם פערגעניגען. און ווידער קען איך אייך בעסער ווי איהר מיינט. אייער ערקלערען זיך מיר אין ליבע מעג טאַקע אויסזעהן זעהר געזאַגט. דאָך בין איך זיכער, אַז איהר וואָלט קיינמאָל נישט געקאָנט פעררעטען אייער מאַן. עס איז פּוי אייך באַר אַ קאַפּריז אַזאַ צו רייצען זיך מיט מענער, ווי ווייט באַר עס לאָזט זיך, כדי צו קאָנען דערנאָך זיך אויס־לאַכען פון זיי. איך בעט אייך, לאָזט מיך צורוה. איך וועל זיין אייער פריינט, אַזוי לאַנג ווי איהר ווילט מיך האָבען פאַר א פריינט. אייער געזעלשאַפט וועט מיר שטענדיג זיין אַנגענעהם. איך וועל אָבער קיינמאָל נישט דערלאָזען, אַז איהר זאָלט מיך מאַכען צום נאַר. גריסט מאַריס'ן און...

— לואי, ביסט אַ גרויסער נאַר! — האָט פלאָ־ראַ איהם שאַרף אָפּגעהאַקט און האָט אויפגעהאַנגען דעם טעלעפאָן.

— פיין, זעהר פיין! — האָט מאַריס אַרויס־געזאָגט — האָסט עס זעהר גוט געמאַכט. ביזט ווערט דאָס ביינע קלייד.

ער האָט גענומען שפּאַנען איבער'ן שטוב, היי־בענדיג צופרידען א האַנט אָן א האַנט.

— לואי איז טאַקע א וואוילער בחור, — האָט ער גערעדט מעהר צו זיך ווי צו פלאָראַ'ן, — עס זענען נאָך פּעהאַן אמת'ע פריינט אויף דער וועלט.

פאַרנאַכט האָט בערטאַ בעגלייט מאַריס'ן צום וואַקזאַל. ער האָט זיך געזעגענט מיט זיין שעהנער, יונגער פרוי. ער האָט איהר געגעבען א לאַנגען קוש אויף די ליפּען און געזאָגט:

— איך האָב גאָר קיין ספק, ער זאָל דיר נישט לאָזען זיך לאַנגווייליגען, ווען איך וועל זיין אוועק... ער האָט מיר צוגעזאָגט צו קומען פון צייט צו צייט פערברענגען מיט דיר אַבּ'אָוונט.

אין אַ האַלבער שעה אַרום איז בערטאַ שוין געווען איין לואי'ס אינטימער, בחור'שער וואוינונג. זיי זענען ביידע געזעסען אויף דער ווייכער סאָפע, ענג אַרומגענומען.

— עס איז אַ גליק, — האָט בערטאַ שטיל אַרויס געזאָגט, — וואָס איך בין גראָד געווען ביי דיר, ווען יענע פרוי האָט טעלעפאָנירט. איצט וועט דער אידיאָט מעהר נישט זיין איפערזיכטיג. וואָלסט איהם בעדאַרפט אַנקוקען, ווי ער האָט אויסגעזעהן, ווען ער האָט זיך מיט מיר געזעגענט, — דער גליקליכסטער מענש אין דער וועלט, איז ער דאָך געווען...

Bank Handlowy w Łodzi

SP. AKCYJNA

Łódź, Al. Kościuszki 15

גיט אפ צו דיספאזיציע פון דער ג. קונדשאפט

סעיפן

וועלכע נאך די אדורכגעפיהרטע רעארגאניזאציע גיט די פערצנטווארטליכקייט פאר אלער ארט בעקוועמליכקייט און די נעהעריגע בעדינונג ביי א מינימאלען אפצאהל פון

4 זל. א חודש.

CHCESZ BYĆ PIĘKNĄ—

używaj wyroby Mag. W. Paździerskiego. Krem i mydło „HALINA Nr. 1" odmładza cerę — ponieważ zawiera kamforę — usuwa piegi, wągry pryszcze, żółte i czerwone plamy, zaś krem „HALINA Nr. 2" udelikatnia cerę nazawsze, zapobiega i usuwa zmarszczki.

O skuteczności można się przekonać na żywej reklamie, podczas wystawy ruchomej w Łodzi od 10/3 b.r. Al. Kościuszki 15. —

Sprzedaż w aptekach, drogerjach i perfumerjach. Fabryczny Skład „Pharmachemia", Bydgoszcz. W razie braku zwrócić się do hurtowni perfumeryjnej „Kosmos", Piotrkowska 60.

אויפטריטען פון מעי שיינפעלד און אירווינג דזשייקאבסאן

אין „פילהארמאניע" טעאטער

היינט, דאָנערשטאָג אָוונד, מאָרגען פרייטאָג נאָכמיטאָג און שבת נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט די נייע אָפּערעטע „מזל טוב מאַמע"! מאָרגען פרייטאָג אָוונט און שבת אָוונט ווערט געשפּילט די אָפּע־רעטע „דער זיסער בחור" מיט מעי שיינפעלד און אירווינג דזשייקאָבסאָן. אין די פאָרשטעלונגען נעמט אויך אַנטייל דער ניי־אַנגאַזשירטער אַרטיסט און זינ־גער יעקב זוצנאַוויטש.

ראדיא=פראגראם

דאנערשטאג, דעם 5=טען אפריל 1934

7 צייט־סיגנאַל, 7,05 גימנאַסטיק, 7,25 גראַמאָפאָן, ידיעות, 7,40 גראַמאָפאָן, 7,55 הויז־ווירטשאַפט, 11,40 פּרעסע, 11,50 קאָמוניקאַטען, 11,57 צייט=סיגנאַל, 12,05 גראַמאָפאָן, ידיעות, 12,35 שול=קאָנצערט, 3,25 עקספּאָרט, 3,30 קאָמוניקאַט, 3,40 גראַמאָפאָן, 4,10 רעפּעראַט, 4,25 קאָנצערט, 5,20 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָמוניקאַט פון לאָדז, 5,30 רעפּעראַט, 5,50 אוי־דיציע, 7,10 פערשידענעס, 7,30 רעפּעראַט, 7,45 קאָמוניקאַט, ספּאָרט, 8,02 קורצער סימפ. קאָנצערט, 8,55 טראַנסמיסיע פון טעאַטער „לא סקאַלא" אין מיילאַנד, בעת די פּויזעס: פעליעטאָן, רעפּעראַט,

פרייטאג, ד. 6=טען אפריל 1934

7 צייט=סיגנאַל, 7,05 גימנאַסטיק, 7,25 גראַמאָפאָן, ידיעות, 7,40 גראַמאָפאָן, 7,55 הויז־ווירטשאַפט, 11,40 פּרעסע, קאָמוניקאַט, 11,57 צייט־ציגנאַל, 12,05 מוזיק, ידיעות, 12.33 מוזיק, ידיעות, 3,25 עקספּאָרט, קאָמוניקאַט, 3,40 קאָנ=צערט, 4,55 קאָנצערט, 5,15 קאָנצערט. 5 35 געזאַנג, 5,50 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָ־מוניקאַט פון לאָדז, 6 רעפּעראַט, 6,20 גראַמאָפאָן, 6,50 לאָדזער פּאָסט־קעסטעל, 7,10 פערשידענעס, 7,25 פעליעטאָן, 7,40 ספּאָרט, קאָמוניקאַט, 8,02 מוזיק, שמועסען, 8,15 סימפ. קאָנצערט, פעליעטאָן 10,40 טאַנץ=מוזיק, 11 ידיעות. קאָמוניקאַטען, 11,05 טאַנץ־מוזיק.

שבת, ד. 7טען אפריל 1934

7 צייט־סיגנאַל, 7,06 גימנאַסטיק, 7,25 גראַמאָפאָן, ידיעות, 7,40 גראַמאָפאָן, 7,55 הויז־ווירטשאַפט, 11,40 פּרעסע, 11,57 צייט סיגנאַל, 12,05 קאָנצערט. 12,30 ידיעות, 12,33 קאָנצערט, 12,55 ידיעות, 3,25 עקספּאָרט, קאָמוניקאַט, 3,40 פון די סטודענטעס, 4,55 געזאַנג גאַז־און לופט־אַנגריפען, 5,40 רעפּעראַט, 6 גאָטעסדינסט, 7,05 פערשידענעס, 7,25 רעציטאַציע, 7,40 ספּאָרט, ידיעות, 8,02 פריהלינגס־אוידיציע, 9 פּאָסט־קעסטעל, 9,20 שאָפּין־קאָנצערט, 10 פון דער לאָדזער ראַדיאָ משפחה, 10,20 קאָנצערט, 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען, 11,05 קאָנצערט.

פון דער לאדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	78.25
3 פּראָצענטיגע	בודאָוולאַנע		—	43.25
4 „	דאָלאַרובקאַ		—	53.25
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)			58.25
8 „	וואַרשאָווער פאַנד־בריף			52.75
8 „	לאָדזער	„	„	46.75
ענגלישער פונט	—	—	—	27 45
דאָלאַר — אָפּיצ. 5.29.50 נישט אָפּיצ.			—	5.25
גאָלד־דאָלאַר —	—	—	—	9.01
גאָלד־רובל —	—	—	—	4.66
דייטשער מאַרק	—	—	—	2.09

הארטנעקיגע פערשטאפונג

ווערט בעזייטיגט דורך בענוצען פון נאטירליכען

Franciszka Józefa

בוטערוואסער אין דער פריה און אין אויגער א קליין גלאז

מעלדונגען

קאָמוניקאַט פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַר לאַנדקענטשאַפט, אָפּטייל אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאָ 35. טעל. 53־121.

די נאָהענטסטע אויספלוגען:

פרייטאָג דעם 6 ה.ח. קומט פאָר אַן אויספלוג אין דער קאָטאָן־שטרימף־פאַבריק פון פירמע געבר. זיידענוואָרם. זאַמעלפונקט 3.45 נאָכמ. אויף פּאָ־מאָרסקאַ 163. שבת דעם 7 ד.ח., קומט פאָר אַן אויספלוג אין דער שטרימף און טריקאָטאַזש־פאַבריק פון פירמע עטינגאָן און סקאַ. זאַמעלפונקט 10.30 אַ זייגער פריה אויף שענקעוויטשאַ 84־82.

אימפּרעזעס:

שבת דעם 7. אַפּריל ה.י. קומט פאָר אין ווייסען זאַל פון מאַנטייפעל (אויף זאַכאָדניע 45) דער יעהר־ליכער רעפּרעזענטאַנץ־באַל פון זש.ט.קא. אין די שעהן דעקאָרירטע זאַלען דערוואַרט אונזערע מיטגלי־דער און פערבעטענע געסט, פערוויילונג. אומזאַרגלי־כער הומאָר, פיל אַטראַקציעס און סורפּריזען. אין פּראָגראַם אויסער אַ ספּעציעלע טייל פאַר אונזערע קאָלאָניסטען אין קאַרוויע אויך אַ בייע שאָפּעע גע־ווידמעט די פּאָפּולערסטע זש.ט.ק. טוער ווי אויך אַ רעוויו פון די דערגרייכונגען פון דער געזעלשאַפט געווידען אויפ'ן עקראַן. עס איז כדאי צוצוגעבען אַז די זאַלען ווערען דעקאָרירט מיט קאַריקאַטורען פון ספּעציעל אַנגאַזשירטע קינסטלער אויף טוריסטישע טע־מעס, צוליב דעם וואָס עס איז דער איינציגער באַל אין לאָדז און עס איז פּאָרויסצוזעהן אַ געדראַנג ביי דער קאַסע בעטען מיר זיך צו בעזאָרגען מיט דער קליינער צאָהל איבערגעבליבענע בילעטען אין סעק־רעטאַריאַט, וועלכער איז טעטיג פון 9־12 פריה און 5־10 אָוונט (טעגליך) אַנהויב פון פּראָגראַם 10 אַ זייגער אָוונט.

זונטאָג דעם 8 ד.ח. פּונקט 5.30 אַ זייגער פאַרנאַכט, קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל „אַ חברישער טיי־אָוונט", איינגאַנג פאַר מיטגלידער און פערבעטענע געסט.

הנחה־בילעטען אין קינאָס און טעאַטערס. —

די קולטור־קאָמיסיע ביי דער באָראָכאָוו־ביב־ליאָטעק גיט אַרויס הנחה־בילעטען אין קינאָס און טעאַטערס, אויף פרייטאָג דעם 6 און שבת דעם 7טען אָרגאַניזירט די ביבליאָטעק 4 גרויסע פאָלקס־פאָר־שטעלונגען פון בעריהמטען מאַריאָנעטען־טעאַטער „חד־גדיא" אויסגעפיהרט דורך די קינסטלער מ. בראָ־דערזאָן און א. ברוינער. בילעטען שוין צו בעקומען

הנחה־בילעטען אין יודישען קאַמעראַל־טעאַטער אויף אורקע נאָבאַליק. דער סעקרעטאַריאַט פון דער ביבליאָטעק איז טעטיג יעדען טאָג פון 10־2 און פון 4 — 10 אָוו.

רעפעראַט איבער די „יאָהרעסצייטען".

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די אויפפיהרונג פון היידענס אָראַטאָריום „יאָהרעסצייטען" דורכ'ן „הזמיר" איז בעשטימט שוין אויף מיטוואָך דעם 18 אַפּריל, וועלען שבת דעם 8 ד.ח. 6 אַ זייגער אָוו. אין לאָקאַל פון „הזמיר" אַל. קאָשטשושקי 21 די פערוואַל־טונגס־מיטגלידער זעליגמאַן און כלודניעוויטש רעפע־רירען איבער דעם מייסטער־ווערק. איינגאַנג פריי.

KABARET-DANCING

TABARIN

Narutowicza 20.

אלע טרעפען זיך יום־טוב אין דעם פריילכסטען און ביליגסטען

Kabaret - Dancing

אויף דעם נייעם סענסאציאנעלען אטראקציע = פראגראם.

היינט און אלע טאג

FIVE פון 5 נאכמ. ביז 9 אוונט

און פון 10 ביז אין דער פריה

גרויסער קאבארעט=פראגראם

ספעציעלע

קאנסומציע אויף פסח

פרוכטען, נור 1 זלאטע.

ווילדע זילבער-פוקסען!

בלויפוקסען, שווארצע אלאסקא, קושישאקיים, ווי אויך מארינארטעס אלערליי סארטן מאדעלן אויפן י. 1934

באמערקונג: ברייטשוואנצען אין א גרויסן אויסוואהל עמפפיהלט

A. Fiszlewicz NARUTOWICZA 12 tel. 134-66

קלאנג-קינא-טעאטער **PALACE** Piotrkowska 108.

גרויסער יום-טוב-פראגראם! דער ערשטער פוילישער פילם אין דער מאס פון אויסלענדישע שפּינגע, דאס 1-טע מאל אין דער פוילישער קינאמאטאגראפיע

כ'ליב... כ'האב גערן... כ'אכט...

Kocha... Lubi... Szanuje...

דער גרעסטער און טייערסטער פון אלע פוילישע פילמען, נישט געזעהענער ביז איצט סטארען אנסאמבל: Loda Halama, Zula Pogorzelska, Eugenjusz Bodo, Władysław Walter, Michał Znicz, Konrad Tom, Ludwik Lawiński, Stanisław Sielański אין אנד. מיט א לידעל אויף די ליפען, פריי-ליכקייט אין הארצען, מיט הומאר און בעגייסטערונג, אין טאקט פונם באליבטן ליעל „כ'ליב, אדער כ'אכט". מוזיק: Henryk Wars רעזשי: Michał Waszyński

פראדוקציע: Universal Pictures Corporation לייטער: dyr. M. Gojchrach

אויסערן פראגראם: קלאנג-אקטואליטעטען

אנהויב יום-טוב 12 א זייגער בייטאג, 2 פארענקעס: פון 12—2 און פון 2—4 צו די ביליגסטע פרייזען. פאספארטוס און פריי-בילעטען (אויסער אמטליכע) נישט גילטיג.

קלאנג-קינא **CAPITOL** זאוואדזקא 16

היינט פרעמיערע! א.נ.

„די לעצטע צאריז"

Lionel Barymory

רעזשי: Ryszard Bcleslawski

אין דער הויפט-ראל אלס ראספוטין

אויסער'ן פראגראם: די לעצטע וועלט-נייעס פון דעם FOX וואכען-זשורנאל

קלאנג-קינא-טעאטער **„CORSO"** זשעלאנא 2-4

אונזער גרויסער יום-טוב-פראגראם!

„לעבענס-אורטייל"

אין די הויפטראלען: JADZIA ANDRZEJEWSKA, IRENA EICHLERÓWNA, DOBIESŁAW DAMIĘCKI

אונזער גרויסער יום-טוב-פראגראם!

אויסערן פראגראם: צום ערשטען מאל אין לאדז!

„דרעסירער"

אין דער הויפטראל: KEN MAYNARD

אנהויב פון די סעאנסען 3,30 יום-טוב 12 בייטאג

קינא-טעאטער **„לירא"** לימאנאווסקיעגא 37

א גראנדיעזער עונג יום-טוב! א דאפעלטער שלאגער-פראגראם!

1) **„דאס ליד פון הארץ"**

א רעקארד-ערפאלג אויף די בערימטסטע וועלט-עקראנען א.נ.

דער מייסטערהאפטער שלאגער-פילם, וועלכער איז אדורך מיט האלט אין כסדר'דיגער שפאנונג, רופט ארויס ענטציקונג און התלהבות ביז צום עקסטאז!

ווער האט דעם פילם נישט געזעהען האט נאך בכלל אין זיין לעבען קיין גוטען פילם נישט געזעהען, — דורך די פראמינענטסטע פילם-קריטיקער דער וועלט אנערקענט אלס איינער פון די בעסטע סופער-פילמען

2) **„אויפ'ן וועג פון פערברעכער"**

א העכסט-סענסאציאנעלער פילם מיט EDDIE POLO

קלאנג-קינא-טעאטער **PRZEDWIOŚNIE** זשעראמסקיעגא 74/76 (רוג קאפערניקא)

גרויסער יום-טוב-פראגראם!

דער נייעסטער ארציפילם פון דער פראנצויזישער פראדוקציע

איך מוז דיך בעזיצען

אין דער הויפטראל אונזער בעריהמטער לאנדסמאן. דער פענאמענאלער טענאר פון דער איצטיגער צייט **JAN KIEPURA** אין די איבריגע ראלען **Lucian Baroux i Claudie Cleves** רעזשי **Joe May** דער פילם, מיט וועלכען עס ענטציקט זיך די וועלט. קיעפורא זינגט 4 שלאגער-לידער אויף פויליש: „נינאן, גיב א שמייכעל", „פאר דיר זינג איך דאס ליד" און פיל אנדערע אויף פראנצויזיש און איטאליעניש. | דער נאהענטסטער פראגראם: „זשעני גערהארדט" אין דער הויפטראל: **Silvia Sydney** | פאספארטוס און פריי-בילעטען, ווי אויך הנחה-בילעטען זענען אונגילטיג. | אנהויב 4 אין די יום טוב-טעג 12 בייטאג

פרייז פון אנ'אנאנאס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנאס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

ראקאלען

א שעהן געוועלב פראנטאווע מיט אדער אהן א וואוינונג צו פערמיטען אהן אפטרעט געלד, צו ערפאהרען בושעזשי-נער 57-א ביי ווארשאווסקי.
1350

אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 פריי-ליינס ס'קען אויך זיין אויף צו ארבייטען ביי קארטאווסקי, פראנציסקאנער 25 וו. 5.
1337

א קוילען-סקלאד צו פערדינגען ביליג, צו ערפאהרען טעגליך וואול-טשאנסקא 52 אין קוילען-סקלאד.
1332

איבערצוגעבען איין איינגעפיהרט קאלאניאל-געוועלב מיט א וואוינונג צו-ליב אפרייזען, צו דערוויסען זיך אין אדמ.

2 צימער און קיך מיט קארידאר 1-טען שטאק ביליג שוין איבערצוגעבען צו פערשטענדיגען ביי ה' דרעסלער, קא-מיעננא 5, וו. 34.

2 פאבריקס-זאלען 10X20 פון זא פארט איבערצוגעבען, קילינסקיעגא 130 צו ערפאהרען ביים ווירט.
1342

צו פערדינגען א שטוב געאייגנעט אויף א שניידער-ווארקשטעל, אדער פאר א נייטארין אין צענטרום פון שטאדט ביליג דירה-געלד, אגראדאווא 1 ביי לייזעראוויטש.

צו פערדינגען א קעלער מיט קראפט איינריכטונג ציגעל-גאס 21 ביליג דירה-געלד צו ערפאהרען אין קעלער פראנט.
1365

זאפארט איבערצוגעבען 2 שטובען מיט א קיך, וואסער, עלעקטריע אויך א לעצט צימער פאר א סובלאקאטאר, פאד ושעטשנא 19, וו. 28 ביי פיוולאוויטש.
1363

צוליב אפרייזע איבערצוגעבען א פריש רעמאנטירט געוועלב זאכאדניא 33 אין וועש-געוועלב.
1369

צו פערמיטען 2 צימער און קיך מיט אלע בעקוועמליכקייטען מיט באלקאן זוניגע וואוינונג, בזשעזשינער 11 לינקס 1-טען שטאק אין הויף ביי זאוואצקי.
1360

פרייע פאסטענס

ס'איז נויטיג א יונגעל אויף פראק-טיק אין א גארן-געשעפט פון ארענטליכע עלטערן ביי וועגמאן, זאוואדזקא 29.
1351

א שיק-יונגעל פון 15 ביז 16 יאהר ווערט פון זאפארט געברויכט ביי קאמינסקי פולנאצנא 26.
1355

עס איז נויטיג א קוואליפיצירטע האנד-שפולערן צו סוויטערס ביי ש. רא-זענהאלץ נאדלודקא 6 און אלטשטאדט 5.
1358

נויטיג אנ'ערשטקלאסיגע צושניידערן צו באלאווע קליידער מעלדען זיך ביי ניעדזוויעצקי זגערזשער 12.
1357

עס ווערט געברויכט איין פראקטי-קאנטקע אין געוועלב פון „טריקאט" זגערסקא 4.

עס ווערט געזוכט א טיכטיגער פריי-לידיגער יונגערמאן פון 25 יאהר אן אין א געשעפט פון מצבות, צו ערפאהרען ביינוואל פראנציסקאנער 8.
1375

א קוואליפיצירטער אבערלאק נייה-ער (ין) צו סוויטערס ווערט פון זאפארט געברויכט ווי אויך א לערן-מעדעל, ביי אפעלבוים, וסכאדניא 20.
1370

דערמיט האב איך דעם כבוד מיטצוטיילען מייגע ג' קליענטען, דאס שבת, ד. 7 ד.ח. 7 אוו. נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט ווידער ערעפענט דער בעוואוסטער יודישער

BAR „ALA FOURCHETTE"

Piotrkowska 62, tel. 183-64

און פערהאף, דאס מיינע געעהרטע געסט וועלען מיר ווייטער שענקען דעם צוטרוי.

מיט אכטונג הערמאן בערנהיים.

שבת און יום-טוב איז דאס געשעפט געשלאסען.

פערשידענעם

אכטונג האנד-זאקען-מאכערס! איך צאהל די בעסטע לוינען. צו ערפאהרען: גאלאנטעריע Tani Bazar ברזעזינער 2.
1346

איך נעם אן זייד צו טרייבען צו ביליגע פרייזען ז. דאבושעלאק זאוואדז-קא 27 וו. 10.
1348

עס איז פערלוירען געווארען א וועקסעל אויף 50 זל. אויסשטעלער י. קראקאווסקי צאהלבאר דעם 25 מאי 1934 דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.
1349

אכטונג זאקען - אויסערוועטערס! איך וויל ארויסגעבען צו ארבייטען שקאר-פעטלעך אויף 2 מאשינדלעך, נומער 2, 4, פילסודסקיעגא 43 ביי סאלניק.
1352

קוואליפיצירטע לעהרערס ערטיילען פויליש, פראנצויזיש, יודיש, העברעאיש, דייטש, עספעראנטא, ענגליש, רוסיש, לאטייניש, בוכהאלטעריע מאטעמאטיק. שיף, יאקובא 12.
1340

עס ווערט אנגענומען אויף לוין צו נייען באדע-קאסטיומען אויף פלאטלאך און צו פארמירען און קראצען הענטשקעס זאכאדניא 59 ראבינאוויטש.
1356

א טיכטיגער אגענט אויף צו ווער-בירען קונדען פאר א גרויסע זיידענלאהן-ווארעריי הערט געזוכט. אפערטען אונטער „O. R. H." אין אדמיניסטראציע 1341

בוכהאלטעריע מיט מאשין-שרייבען לערנען מיר אויס גרינדליך פאר 25 זל. בלויז מאשין-שרייבען פאלקאמער קורס 6 זל. מיר ערטיילען אויך סטענאגראפיע, קארעספאנדענץ און האנדעלס-אריטמעטיק א לעקציע 75 גראשען, קילינסקיעגא 50 קווער אפיציגע 1 שטאק.
1354

פאלגענדע לאטעריע-צעטלען זענען פערלוירען געווארען 29 מלוכה-לאטעריע דריטע קלאס $\frac{1}{4}$ 63412, $\frac{3}{4}$ 63413, $\frac{2}{4}$ 88833, $\frac{1}{4}$ 88839, $\frac{1}{4}$ 100210, $\frac{1}{4}$ 126857, $\frac{1}{4}$ 147673. די צעטלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג אפצו-אפצוברענגען צו מענדעל נאטהיינער נא-וואמעיסקא 26.
1359

צו פערקויפען געלעגענהייטליך א P. D. אין נייעם צושטאנד 140 צ. מ. די ברייט, צו ערפאהרען קילינסקיעגא 60 ביי קליינמאן.
1366

אכטונג שלאסער און טאפעצירער! מארקיזע-קעסטלעך מיט שניצע טריב ווי אויך טריבעס צום וואלעק צו בעקומען ביי ק. ארנער אין שלאסער-ווערקשטעל ליסטאפאד 11 14.
1367

בעקאנטמאכונג: פרוי קעניגשטיין די הילערין פון בלאז-קראנקהייטען, ניר-ען און אנד. קראנקהייטען פון ציגעל-גאס 37 וואוינט יעצט פיעטריק. 197
1373

איך נעם אן צו שערן און טרייבען אויף האנד און קראפט, ביינוועל, זייד און קרייצן. כ'בעזיץ א באנד-מאשין, ס'ווערט אויסגעפיהרט פינקטלעך און רע-יעל, מיט צוגענגליכע פרייזען, מיט אכ-טונג ראבינאוויטש קאמיעננא 22 אין הויף פארטער, וו. 12.

ערשטקלאסיגער דאמען - שניידער נעמט אן פאלטענס און קאסטיומען לויט די נייעסטע מאדעלן צו זעהר ביליגע פרייזען, גוטע און רעעלע אויסארבייטונג מ. קושמירזש, לאדז פיעטריקאווער 58, לינקע אפיציגע 3-טען איינגאנג 2 שטאק, קומט און איבערצייגט אייך.
1372

פרייזווירדיג צו פערקויפען א לע-כער-מאשין פירמע גוטמאן ציגעל-גאס 80 ביי פעלדמארק.
1374

איך לערן אויס ארבייטען פער-שידענע הענטשקעס אין פערלויף פון 4 וואכען פאר איין ביליגען פרייז בעגבען גאראנטירט, צו ערפאהרען, לעגיאנאוו 12 (זשעלאנא) וו. 46.
1376

Zaginiony został kwit Kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na imię Wajncyger Moszek ul. Północna 16. 1338

Dr. ŁAGUNOWSKI
Piotrkowska 70 i róg Traugutta
Telefon 181-83.
choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Gabinet Roentgenoleczniczy.
Przyjmuje od 8^{30} do 10 1 — 2^{30}, do 6. od 8^{30} w. w niedzielę i święta od 10—1
Oddzielna poczekalnia dla pań.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.